DIALECTICA
IOAN. SETONI
CANTABRIGIENSIS,
ANNOTATIONIBUS
PETRICARISSIMIS
ITABREVISSIMIS.
BXPLICATA.

Huic accessit, ob artium ingenuarum inter se cognationem,
Gulielmi Buclæi
Arithmetica.

Emendatissime excusa.

Ex Typographeo Thoma Payne pro Societ ate Stationari orum. 1639.

CLARISSIMO PRÆSULI EPIS-COPO WINTONIENSI SUMMO Hujus Academiæ Cancellario:

Everendam tuam Dominationen (amplissime præsul) nobis multis nominibus desideratam, ad Michaelis festum avide expettavimus; fo-re putantes, te prasente (quo nibil babet bis Corbis disertius) ut literarum studia, quæ jam diu defensorum inopia gene emarcuerant, jam denuo velut vere novo, arborum instar, restorescerent. Huic sic exoptato adventui tuo, hunc qualemcung de re Logica libellum, licet tanto prafule indignum, adornavimus. Cui enim potius quam tibi cancellario nostro honorando dicarem, cujus unius judicio, quam mille caterorum calculis mallem approbari? Nec quicquam equidem binc venor aliud, quam ut gratam animi erga Dominationem tuam significationem declararem. Necessitate eram coastus has olim aggredi lucubrationes ante septennium, cum in noft ris ædibus publici prælettoris officio praficiebar. Nam posteaquam regio decreto profligata fuit dialesticorum turba, nullum habui ad manum idoneum autorem, quam studiose juventuti (quam instituendam suscepissem) prelegerem. Aristoteles licet summus nature interpres, tamen difficili quadam sublimitate teneriores, qui recens logicam auspicabantur, deterruit : nea quemvis lectorem desiderat, sed acutum, ingenio sum, eruditum, multag lectione imbutum : alioqui, si bec defint, frufra evolvitur. Rodolphus ex professo inventionem, alteranz tantum dialectices partem, tractat : nec is parvulorum ingeniis, qui parvos adhuc in literis progressus fecerunt, facilis. Melanchthon ftylum suum non tam ad discentem, quam docentem, videtur edtempera fe. Reliqui verò recentiores, dum reru flosculos & orationis delicias persequentur, lectorem non nunquam inani potins oblectamento delinire, quani. A 2 Tem

rem ipsam docere student, Aristotelem aurem (quo nihil subtilius, solidius, aut nervosius) iis quitante doctrine videbantur capaces, sum interpretatus: interim furtivis boris banc opera his lucubrationibus impendens, in hunc pracipue usum, ut Aristotelem meo studio redderem faciliorem, & adolesientibus magis familiarem. Nondum absoluto opere, cæptus est juvenum manibus teri bic libellus quinquennium, frustra me interea losi ad editionem solicitantibus venerandis viris Medcalfo, Daio, & Talero, collegii nostri pra-positis. Magna erat (fateor) borum in me authoritas, non parvi pendebam tam infignium virorum confilium, nec invidebam juventuti suum commodum. Verum necessitatis potius quam fame acquirende gratia, bic à me susceptus erat labor. Tandem ubi capit bic liber & aliena intrare collegia, juventufisque manibus passim teri, adeunt me amici mei Checus, & Watsonus, viri fingulari eruditione, & complures alii pereruditi: minantur non deesse, qui, me invito, boc opus evulgare & typographis credere fludent. Sepenumero banc mibi, sed surdo, cecinere cantionem. Secwikus vero, quimibi in officio successit, vir doctus & prudens, scribentium mendas diu pertasus, supra modum efflagitavit editionem : addens (quod er ipfe priùs animadverterem) pulchre profecisse eos, qui hattenus huic ediscendo libello infudaverant nec dubitare quin longe majore cum fru-Etu lege etur, fi typis semel excuderetur.

Quid multa? victus tandem tot importunis amicorum monitionibus & precibus, opus ipsum his Natalitiis feriis, non minori profecto diligentia, quam prius in initio suit editum, recognovi. Quod si tue clarissime Dominationi ulla ex parte probatum iri intelligam, voto meo abunde erit satisfactum. Imd verò animos dabis majora aliquando (Deo volente) apprediendi. Interim amplissimam tuam Dominationem Christus Optim. Maxim. servet nobis, precor, diu in summa dignitate incolumem. Decimo octavo Kalendas Februarii, Cantabrigia ex collegio Divo Ioanni dicato.

Reverendæ tuæ Dignitatis studiosissimus,
J. Setonus, di cti collegii socius.

HONORATISSI-MO ET CLARISSIMO

VIRO AC DOMINO EDOVARDO,

Doroventanæ provinciæ comiti, Monæ infulæ Hebridum celeberrimæ regulo, no biliffimi Garteriorum ordinis equiti
aurato, & c. literarum Patrono benignissimo.

N magnopudore (honoratissime vir)quo

primum eram suffusus, dum ad te tamela-rum & illustrem, plane ipse humilis & ferè omnibus ignotus, scribere mecum decrevissem, duo ista maximo mihi solatio fuerunt, quòd & hujusmodi observantiæ erga Celsitudinem tuam officium nequaquam à prudente quopiam reprehendendum fore sperabam: & quod te ipsum, pro more vestræ nationis nobilium, bonarum artium præcipuo quodam amore flagrare intelligerem, ut cum illarum studia in aliis excitare & erigere, tum eaden etiam singulari quodam patrocinio corroborare non desistas. Itaque illis magnopere recreatus ab illa prima verecundia, istas ad summam Amplitudinem tua perbreves literas, quamvis rudi (quod aiunt) & pingui Minerva, scribere sum ausus. Quas quidem confido, te, qua es erga omnes humanitate, inprimísque benignitate & favore erga fludiolos, ex animi potius notione intima mensurum esse, quam ex hac ingenii mei imbecillitate, quam legendo animadvertere facillime potes, æstimaturum. Feci tamen pro facultate exili, quæ in me est, ut non omni ex parte hæc epistola, dum ni-

hil aliud, nisi verba communis officii & apud omnes celebrati contineret, inanis & nuda videri possir. Quare illas etiam lucubrationes, & annotationes meas in Dialecticam Setoni per triennium jam integrum impensas, & diligenti cum Aristotelis, omnium Philosophorum jure optimo principis, tum aliorum collatione in co disciplina genere doctiffimorum, absolutas adjunxi, ut habeat à me dominatio tua judicium minime incertum in fe futuræ observantiæ cujus specimen aliquod præteriti hi anni dederunt. Quod ego id totum, quicquid in me est sine fuco, syncerê & ex animo recipio: Deum optimum maximum rogans, ut id indies magis magisque facere possim, ut, cum Celfitudinis tuæ in me amicosque meos beneficia consequi nunquam queam, voluntate tamen & diligentia aliquantò propiùs accedere videar ; à quo etiam per assiduas preces efflagitabo, ut tibi tuisque omnibus salutem & incolumitatem quam diutissime concedat.

CANTABRIGIÆ, 4. Calendas Januarii.

Honori tuo deditissimus P. CARTERVS
Socius Collegii S. Joan, Evangelista.

Ad lectorem, P. CARTERI Hexastichon.

CAndide primitias nostrorum sume laborum, Signaque sudantis maxima, Lector, habe. Hec sunt de Logica, quam si laudare pararem, In pelagas videar sundere stultus aquas. At te, de Logica, si, que damus, ista juvabunt; Q'a prosint, animos seribere plura dabis. **†*******

ics

e-

m i-

0-

m

e-

0 %

n

t,

In annotationes CARTERI THOM. DRANTA.

earosop G* Socrates clarus florebat Athenis, Tradidit & tenero Logices pracepta Platoni, Ter doctus Plato Socratis dictata magistri Contulit in melius, meliorag, pascua pandit. Nofter Aristoteles voluit sic dicere summa, Huns ut summatim, non multum dicere dicant, Namque suos Logicos privavit luce libellos. Ipsius bunc proprias fama est contemnere leges, Esse banc exclamant magnum sine vertice truncum: Non sensum expedies, non si centum tibi mentes, Non si tu possis centeno gutture niti. Sed neque sic saris est rantum calcare magistrum: Sint tenebre, sit difficilis, sit non caput, aut pes, Vtcunque est, certeest Dialecticus ille monarcha. Namque filix Logices ejus man suescir aratro; Hoc omnes fassi, cuncti simul ore frememus. Porphyrius princeps, princeps Dialecticus effet, Sed vix progressus, verba imperfecta reliquit. Agricola pulcbrum est opus immortale Rodolphi: Assidua versate manu studiosa juventus. Aures arque animum comptus Perionius opplet. Res agit, & diffis non deeft facundia rebus. Sturmius ornato format sermone loquentes, Hic docet, bic discit vero distinguere falsum. Ammoniusque, & Mathisius, non multa locutus Psellus, Alexander, Boetbius, Hunnius, Hamo, Arborius, Faber, Cafarius, Hospinianus, Valerius, Niphus, Glareanus, Valla, Philippus, Gasparus, & Crusius, Curio, * Trapezuntius edunt. Quis reste, quis non, per me sub judice lis sit. Clistovius balbus nobis Dialectica trudit, Thomas A 4

Thomas & Scotus, Tartar, Dorbellaque, Dunfque, Dicere cum poterunt, majori jure docebunt. Vtilis aft Ramus, quafi folus fructifer effet, Protrudit lætos (Phæbo ridente) racemos. Hunc exemplorum virtus, hune finis, & usus; Huncars & voces ornant, & lucidus ordo. Fructibus iftius Rami nil dulcius efu. Wilsonus nostrás, nostrati voce locutus, Claret adhuc novitate rei, Musaque Britanna: Nec (Setone) tuum plane est ignobile factum, Nec (Cartere) tuum : decuseft in utroque labore. Est aliquid doct is succedere posse merendo, Est aliquid, superesse diu post funera famam, Omnia nec tacito simul importare sepulchro. Et palma tu dignus, & bic, & quisquis in altam (Plaribus ut profit) gnavus descendit arenam.

THOMAS NEVVTONUS Cestreshyrius.

TE juvenum philomusa probat, Setone, caterva, Evehit & laudes sydera ad usque tuas. Te nihiloque minus, Cartere diserte, sovebunt, Qui Logicæ griphos enucleare doces.

Plaudite tyrones: lætare scholastica pubes, Et gratum grata concine voce melos.

SETONVM sertis, CARTERVM ornato corollis: Messis ut in vestro luxurietur agro.

T. N.

DE IVDICIO AL-TERA PARTE DIA-LECTICES.

Ialectica est scientia probabiliter de quovis themate disserendi. Hujus munus est rectè dividere definire, & ratiocinari: quorum singula maximi sunt momenti, & studio nostro dignissima. In hac autem arte tria veniunt præcipuè consideranda: nimirum, vox simplex, Propositio, & Argumentatio. De his omnibus ordine, quàm poterimus apertissimè, brevissimé que dicemus.

Vox est animantis sonus gutture, alissque

oris partibus editus: ut Deus.

Vox articulata est, quæ syllabicam compo-

fitionem recipit : ut cœlum.

Inarticulata vox, quæ literarum notis nequit comprehendi: ut hinnitus equorum.

Vox significativa est, quæ audientem rem ali-

quam docet : ut caput, urbs.

Non significativa est, quæ nulli rei signisicandæ destinatur: ut ovium balatus.

Confignificativam dicimus eam, que non nisi

nisi aliis adjuncta significat, ut, omnis, nullus.

Vox significans ad placitnm, quæ singentis arbitrium sequitur, ut aurum, sylva.

Naturalis vox est, quæ eandem apud omnes

naturalem affectionem præse fert, ut risus.

Vox incomplexa, est dictio simplex per se

elata, ut, justitia, præceptor.

Complexa, quæ ex duabus, vel pluribus simplicibus conflatur, ut, Æterna virtus, Turpe vitium.

Superior, suam inferiorem & quiddam amplius complectitur, ut animal ad hominem.

Inferior, quædam, sed non omnia, quæ sua

superior continet.

Convertibiles, que nec plura nec pauciora significant, appellamus, ut homo, & risibile.

Dissentance sunt, quarum omnino diversa

est significatio, ut lapis, & sol.

Præterea singularis dicitur, quæ uni tantum rei competit, ut Cato, Cantabrigia, Olympus, hæc papyrus.

Communis est, cujus nomen pluribus con-

gruere natum est, ut scientia, vinum.

Talectica est artificium docens de quavis materia probabiliter disserere. Hanc in duas secant partes, nimirum inveniendi & judicandi. De priori diligenter & satis copiose scripsit Rodolphus. De altera verò nos (volente Deo) dicere aggrediemuc.

Dialectice Lib. I.

summa est utilitas, & ad omnes pene artes necessaria cognitio : quippe quæ tum rette dividendi, & definiendi, tum argumentandi modum docet. Tria funt hic cognitu præcipua: Vox simplex quæ terminus dicitur, Propolitio, & Argumentatio. Recipit Vox lex divisiones, non quod non sunt plures, sed quod in initio nimium multis non sunt obruendi tenelli puerorum animi, quibus hæc potissimum scripsimus. Prima Vocis divisio est in Articulatam & Inarticulatam : Altera est Articulatæ in Significativam, Confignificativam, & Non Significativam. Significativarum, aliz Ad placitum, aliz Naturaliter fignificant. Vox fignificans juxta primi fingentis placitum, dividitur in Complexam & Incomplexami Potest tamen quandoque eadem dictio voce esse Simplex, & Complexa significatione, ut Polypus, Taurus. Dividitur Vox in Superiorem, Inferiorem, Convertibilem, & Dissentaneam, quæ citra relationem quandam non possunt intelligi : eadem enim Vox aliis atque aliis collata, nunc Inferior, nunc Superior existit: ut, Equus ad brutum Inferior, ad Bucephalum fit Superior; atque ità etiam equus ad hinnibile Convertibilis, ad bovem Dissentanea vox est. Dividitur iterum Incomplexa in Communem & Singularem. Communis in prædicabilium genera consumitur, ut in proxima tabula aperte liquebit. Jam revertere, & contemplare tabulam illam de vocis speciebus, illic velut in speculo quodam hæc omnia clare perspicies ob oculos posita, si non ipsas definitiones tradideris oblivioni. Multum juvat considerare, que voces, in quas dividantur, & quæ velut inutiles ab hac arte rejiciantur. Poterunt & plura vocis membra assignari, ut Univoca & Aquivoca; sed volui contextum ipsum brevem este, nec quicquam præter definitiones, divisiones, & necessarias regulas continere : quæ desiderabuntur, in his scholiis adjicientur. Terminus

Terminus communis, qui & prædicabilis diciturs omnibus hujus artis candidatis summa cura venit adnotandus. Adverte igitur, lector, dum hie tibi prædicabile definiamus, ac in suas species dividamus. Nam nomen & verbum, etiamsi ab incomplexa voce derivantur, commodior tamen explicandi locus sese offeret in proximo libro, qui de propositione instituetur, cujus sunt præcipuæ partes:

ANNO-

ANNOTATIONES P. CARTERIIN

primum librum Dialectica Joannis Setoni,

Dialectica est scientia disserendi de quavis re proba- Carter. bili, o in utramque partem.

Dialectices partitio.

Dialectices duæ Inventio.

Inventio est, que certos locos continet, ex quibus argumenta depromuntur, ad quamque rem confirmandam, vel refellendam.

Judicium est argumentorum, que ex locis depromp-

ta funt, certo ordine collocandorum, scientia.

Quæstio.

Inventio ordine nature & doctrine prior est & an-

Invenire, est intellectus agentis; judicare, intelle- Ratio 1.

ctus patientis, actio passionis causa est

Inventio similis est materia : judicium forme ut in-Ratio 2. quit Boëtius Materia forma prior est.

Inuentio petitur ex locis: judicium ex cognitione

syllogismorum dependet.

Setonus inscripsit librum suum, De judicio, quia præcipuè eam Dialectices partem tractat:

De materia Dialectices.

Omnis, scientia Rhetorica excepta babet certam materiam in qua versatur: ut, Arithmetica in numeris, Geometria

Geometria in magnitudinibus. Dialectica non babet certam materiam, sed potest & sua, & aliena principia probare. Hac enim omnibus artibus & scientiis subservit, ut testatur Arist. 1, Topicor.

De fine Dialect.

Finis Dialectices, est probabiliter disserere de questione probabili.

Ars disserendi Dialettica est: ars dicendi Rhetorica

eft : bec enim latior eft, illa eft strictior:

Dialectica affecta est ad Logicam, tanquam pars ad totum. Calius secundus.

Quomodo Dialectica est scientia, & quomodo est ars.

Dialectica est scientia respectu materia ex qua conftat; est ars respectu materia quam tractat, & in qua versatur: vel ut apertius dicam, Dialectica est scientia secundum sua principia, qua semper certa sunt: est ars, ut disputat probabiliter de quastione probabili.

Definitio scientiæ communiter sumptæ.

Scientia est comprehensio quorundam praceptorum, ad aliquem sinem utilem,

Probabiliter disserere quid.

Probabiliter disserere, est aliquid probabili ratione

Prima divisio Thematis.

Simplex.

Compositum.

Alia

Dialectica Lio. I.

Alia divisio Thematis.

· Manifeste verum.

Thema triplex est, Manifeste falsum.

Probabile.

Manifeste verum, & manifeste falsum, aliena sunt à Dialettica: probabile autem thema est materia, circa quam versatur Dialettica.

De officiis Dialectica.

Tria sunt munera Dialectices : Entinire.

Dividere, est diducere genus in suas species per differentias divisivas. Vt, vocum alia est articulata, alia inarticulata.

Definire, est breviter explicare quid sit res : ut interroganti, Quid sit home, respondendum est, Est animal rationale, mortale.

Ratiocinari, est propositiones ad notam illativam connestere: ut justitia est virtus, ergo est laudabilis.

Quando à definitione, & quando à divisione exordiendum est.

Si obscurum & multiplex sit, à divisione : si obscurum tantum, à definitions exordiendum.

Regula.

Obscura definienda: universa dividenda: argumentis vera confirmanda, falsa refellenda sunt. Tris

Vox fimplex.

Tria sunt in Dialect. Propositio. randa:

Argumentatio.

Vox simplex est dictio simplex per se elata:ut, virtus.

Propositio est oratio verum vel fal sum significans.

Argumentatio est oratio concludens unam propositionem per alteram, per aliquam conjunctionem illativam.

Ordo istorum librorum.

In primo libro, de voce simplici: quia vox simplex est materia propositionis, id est, propositio sit ex vocibus simplicibus.

In secundo libro, de propositione : quia est materia

argumentationis.

In tertio libro, de argumentatione: quia argumentari est finis Dialectices.

DE VOCIBUS.

Differentia inter vocem & fonum.

Sonus est quicquid ab auditu percipitur: vox id solum dicendum est, quod novem illis natura instrumentis editur, gutture, lingua, palato, quatuor dentibus prioribus, o duobus labiis simul.

Sonus est qualitas auditu perceptibilis, proveniens

ex aeris collisione inter bina corpora.

Tria requiruntur ad sonum, Corpus percustum.

Acr motus.

Cantio.

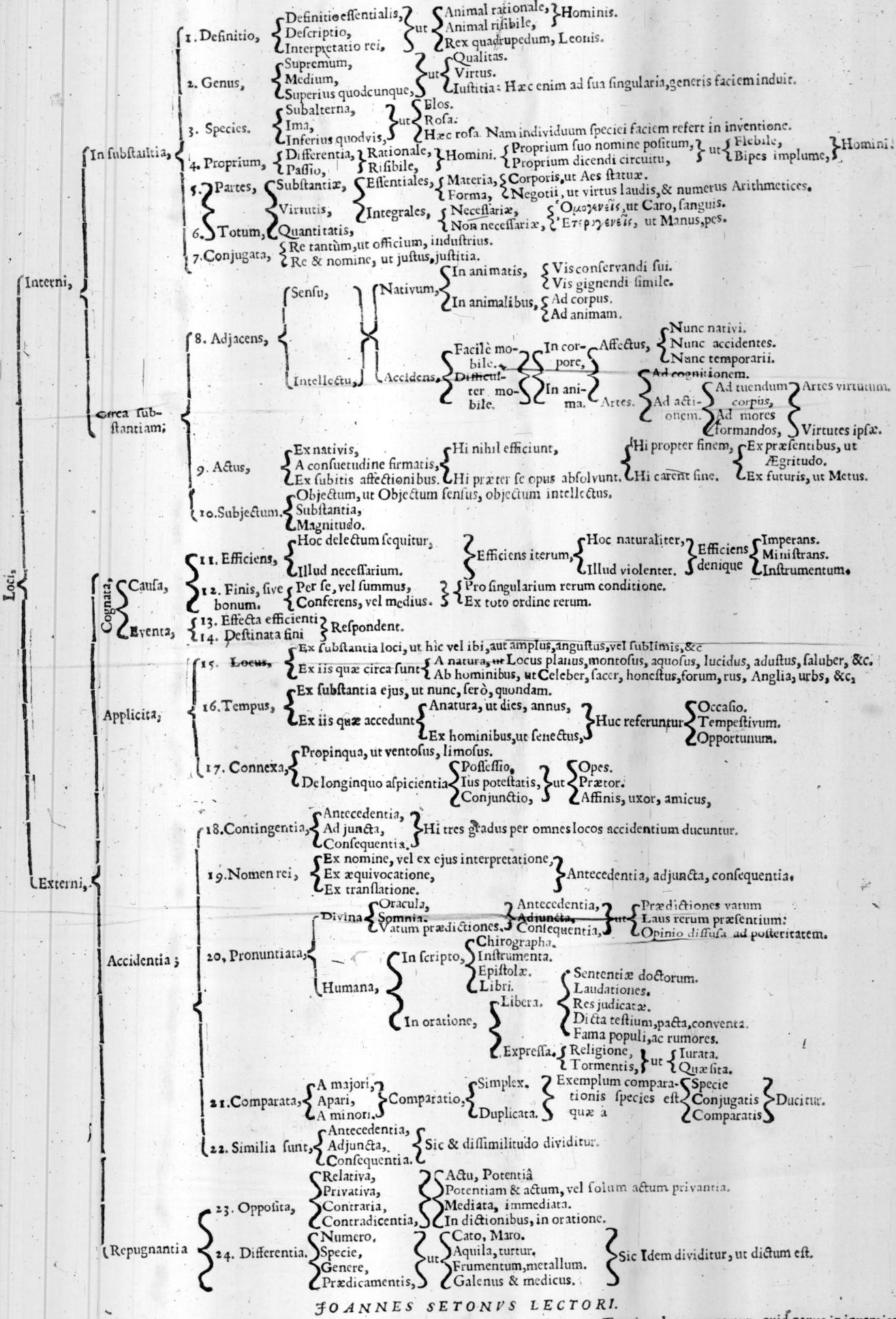
Dialectica Lib. I. Cantio nul

B

Regula.

TABULA INVENTIONIS, IN QUA VIGINTI QVATVOR GENERALES LOCI IN PARTICVLARES

suos locos dividuntur, ad excogitanda argumenta apprimè utilis.

Uòd in hac tabulagenus in supremum, subalternum, & superius quodvis partimur, sic accipe. Tantum docere conamur, quid genus in inventione, & excogitandis argumentis repræsentet nimirum supremum, medium, & quodeunque superius. Nam licèt ens non sit genus proprié, nec homo, Laur aliqua ima species; tamen hæc ad inferiora sua relata, in arte inveniendi genus præ se ferunt: & quantum ad eruenda argumenta attinet, sub genere possunt comprehendi : atque consimili ratione speciem in subalternam & imam speciem, & quodvis inferius secuimus. Dixerit hic aliquis forsan, ista non ad nostrum instututum, sed ad inventionem potius spectare. Fatemur ingenuè ita esse. Sed quemadmodum qui de Inventione scripsit; non potuit non multa judicio propria inserere ; itidem & mihi licere puto (cum sic confines sint hæpartes) quædam inventioni peculiaria attingere. Coactus eram chartarum magnitudine hanc tabulam seorsum (ut vides) excudendam curare; quam diu, sed frustra, libello nostro adhærere studui. Tu optime VALE. lector boni consulito industriam nostram, & fruere.

Alique E medii fe musuo

Singular

Ad place

Significa

Articular

Recipit ut inquit non funt

Omnis

Incomples

Superi

Vox fimplex.

Tria fui

tio:

mai fim

arg

tar

7

! !

A

In

Si

tio.

So dedicoril

Tri.

Dialectica Lib. I.

Cautio.

Aliquando aer fungitur vice corporispercussi, simul medii collis: Vt in ruptura panni, dua partes aeris se mutuo collidentes essiciunt sonum.

Regula.

Omnis sonus sit, vel Scissione corporum,
Moto sere.

De divisione vocum.

Recipit vox sex divisiones, non quòd non plures sunt ut inquit Setonus, sed quod in initio nimium multis non sunt obruenda tenella puerorum ingenia.

Divisio vocum.

Vox:

Articulata,

Inarticulata.

Articulata:

Significativa, Non fignificativa, Confignificativa.
Significativa:

Ad placitum,

Naturalis.

Ad placitum:

Incomplexa,

Complexa

Incomplexa:

Superior, Inferior, Convertibilis, Dissentanea.
Incomplexa:

Singularis

Communis

Communis:

In quinque pradicabilia.

B

Regula.

Regula.

He divisiones vocum perfecte omnino non sunt sed docendi gratia adhibentur. Nam vox non significati-va articulata est nec omnis vox significans ad placitum significativa est. Relique divisiones perfecte sunt.

l'ox articulate bominis tantum est, inarticulate

bruts.

De voce confignificativa.

Vox consignificativa comprehendit in se omnes orationis partes præter nomen substantivum, pronomen substantivum, or verbum.

De voce complexa & incomplexa.

Incomprexarum vocum Re rantum Seft Voce comquædam
Re & voce

Re & voce

Retantum incomplexa, cujus nomina diversa sunt, res autem una sut definitio uniuscujusque rei, ut subjectum per se accidentium.

Voce tantum incomplexa, cujus nomen unum est, diverse tamen sunt nominis significationes: ut omnes

voces equivoca, videlicet Canis.

Re & voce incomplexa, cujus nomen simplex est, & eadem nominis significatio, ut Iustitia.

Regula.

Re tantum incomplexa, est voce complexa Voce tantum incomplexa, est re complexa. Re voce complexa est, que ex duabus vel pluribus simplicibus conflatur.

De voce inferiori.

Inferior que dam, sed non omnia, que sua superior, continet. Hec definitio non intelligenda est de omni voce inferiore: sed tantum de voce inferiore communi, que predicabile est.

De voce convertibili.

Definitio & definitum, Proprium & species,

Genus & membra dividentia simul sumpta.

Voces conver. Disserentia constitutiva composita, & fibiles:

Descriptio & descriptum.
Interpretans & interpretatum, & ea
omnia quæ referuntur ad prædicatum definitionis.

Nulla est vox, neque superior, neque inferior, neque convertibilis, neque dissentanea per se, nisi respectu alterius.

> De voce singulari, sive de individuo.

> > B 2

2.

Indi-

2000

Individuum quid.

Individuum est, quod constat ex bujusmodi proprietatibus, quarum collectio nunquam in alio quopiam reperitur.

Hector, & omnia Determina. tum, propria nomi-Individuu 1 Vagum, ut \Quidam homo. five fin-Demonstragulare: Hæc virtus. tivum, Ex hypo-Æneæ filius ex Creusa. thefi.

Individuum determinatum est, quod rem certam

Individuum vagum, dicitur singulare, de quo fie

mentio: ut quidam bomo.

Individuumex demonstratione, cum vox communis cum pronomine demonstrativo sumitur, ad ali-

quam rem certam figuificandam.

Individuum ex bypothesiest, quod per se communis terminus est: sed fatta suppositione, sit ut de uno solo dicatur.

PRÆDI-

Dialectice Lib. I. PRÆDICABILE.

Genus: Species: Accidens: Proprium: Differentia Separabile. } ut calor SAquæ. Infeparabile. } ut calor SIgni. Bipedem elle Medicum effe. Constitutiva. Subalterna. Subalternum Inia, ut Tigris Divitiva. Generalishmum, ut substantia, quantitas. Speciale. Transcendens. J Habere ellentram. Generalifimum. Per se subsistere. Subalternum. Canescere in senio. ut virtus ad SJustitiam.
Habitum. Hinnibile. Sentire Homini.

fie u_ li=

nis

Seton, J

SETON.

B

De

De predicabilibus.

PRædicabile est nomen simplex, quod de pluribus enuntiari potest.

In quinque membra consumitur; genus, speciem, differentiam, proprium, & accidens.

Genus est prædicabile de pluribus differentibus specie in quid: ut flos, virtus, metal-lum.

Generum S Generalissimum, aliud est Subalternum.

Generalissimum est genus capacissimu, quod nunquam queat esse species: ut ipsa prædicamenta, de quibus mox plura accipies.

Subalternum genus est quod potest esse

species, ut virtus.

Species est prædicabile de pluribus differentibus numero tantûm in quid: ut, Narcissus, fortitudo.

Subalterna species aliquando generis formam induit, à quo solà ratione discrepat.

Imam speciem vocamus, quæ semper spe-

cies, & nunquam fit genus: ut Leo.

Differentia est prædicabile de pluribus es-

sentialiter in quale: ut Rationale.

Differentia divisiva est, qua genus in suas species dividitur.

Constitutiva est, quæ ad speciem suam refertur.

Proprium est prædicabile, quod uni tantum speciei & omni, & semper accidentaliter inest, ut Rugibile, gannibile.

Accidens est, quod tum adesse, tum detrahi alteri potest, salvo interim subjecto, ut Calor, frigus.

Quod subjecto adimi licet, separabile dicunt: quod actunequit adimi, inseparabile.

PRædicabile nihil alind elf, quam yox communis, ut dictum est: unde facile liquet ex quo prioris tabulæ ramo educantur prædicabilium genera. Superioribus enim ista sunt cognata id quod etiam in omnibus sequentibus licet animadvertere. Nam priusquam de istis quicquam scripsimus, generalem quandam tabulam, sluminis instar in mille rivulos decurrentem, ac singula, quæ in his tribus libris continentur concatenata, complectentem depinximus. Quam rem imprimis studiosis utilem suturam existimo, si ingenii vires tentent, quam aptè possint omnia in compendium redigere, & invicem colligare.

Prædicabile, est vox simplex communis, quæ de multis dici potest univocé. Quinque sunt prædicabilium genera, Genus, Species, Disserentia, Proprium, & Accidens: quæ sunt definiendi materia.

Genus est prædicabile, quo d de pluribus speciebus dicitur in quid, ut Arbor, frumentum Generum aliud generalissimum, aliud subalternum.

Generalitsimum est supremum genus, ur ipsa præ-

2225/8

as

de

nus,

ens.

iffer

tal-

iod

ca-

esse

en-

us,

or-

-90

:f-

1-

dicamenta. Subalternum genus potest esse species, t quoties versa vice, adsuperiora confertur.

Species est prædicabile de pluribus in quid, numero

eantum differentibus, ut aurum, æquitas.

Subalterna species potest esse genus, si habitudo, ut vocant, mutetur: quantum enim adrem attinet, cum genere prorsus conspirat, ratione tamen multum inter se distant. Ima species (quam vulgo appellant specialissimam) est, qua semper species & nunquam ge-

nus ulla collatione fit, ut linea, fraxinus.

Differentia est prædicabile de pluribus essentialiter in quale, ut, Sensibile. Differentia divisiva est, qua dividimus genus in suas species. Constitutiva est, quæ ad speciem suam, quam cum genere definit, refertur. Ità rationale ad animal divisivam, ad hominem constitutivam dicimus. Alii dicunt differentiam in quale quid prædicari, quod idem sonat ac si dicas in quale essentialiter. Notandum est suprema genera constitutivis carere, & imas species divisivis. Rarò aut nunquam inveniuntur veræ & germanæ differentiæ.

Proprium, est prædicabile, quod conversim, & accidentaliter de sua specie dicitur: ut rugibile leonibus, gannibile vulpibus, mugibile bobus, id est, posse mugire. Nam hujusmodi verba potentiam potius quam actum designant. Porphyrius in Isagoge sua quadrifariam divisit proprium. At nos hie quarram tantum speciem difinivimus, quòd reliquæ accidentia verius quam propria sunt censenda. Proprium etiam speciale, subalternum, generalissimum & transcendens, brevitatis causa omitto. Quorum singula sunt propria quarto modo, & conversim prædicantur: ut, Gannibile proprium est speciale, si ad vulpem: sensibile proprium subalternum, si ad animal: per se subsistere, proprium generalissimum, si ad substantiam: habere essen-

tian

Dialectica Lib. I.

cies, tiam, proprium transcendens, si ad ens referatur :

cum quibus conversim prædicantur.

nero

o,ut

cum n in-

fpe-

ge-

iali-

eft,

itiva init,

ho-

ren-

ac fi

ivis.

anæ

ac-

bus,

muuàm

rifa-

tum

iale,

evi-

pria

nni-

pro-

pro-Tenian Accidens est, quod cùm adesse, tum abesse potest, citra subjecti corruptionem. Quædam accidentia ità substantiæ inhærent, ut indè re expelli nequeant: ut, Calor igni, nigredo corvis: cogitatione tamen, quod satis est, adimuntur. Quod à subjecto adimi licet, separabile dicunt: ut, Candor chartæ Quod actu nequit adimi, inseparabile dicunt: ut, Levitas igni, humor aquæ. Omne prædicabile, aut in quid, aut inquale prædicatur. Percontanti enim quid sit Plato, aut Socrates, Hominem, respondemus: roganti autem quid homo, aut, bos, Animal, respondemus. Ità qualis sit homo, interroganti, dicimus, rationalem, risibilem, vel clementem esse.

Duplex est ergò interrogatio, qualis; essentialis, & accidentalis: hanc proprium & accidens, illam verò

differentiæ fibi vendicant.

Individuum, quod di ctum est uni tantum rei competere, iis omnibus quinque vocibus universalibus proprie subjicitur : ut, Bucephalus est equus, est animal, est irrationalis, est hinni bilis, est velox: & tamen Bucephalus non est genus, nec species, nec disterentia, proprium, aut accidens, sed, ut prædictum est, individuum, & iis omnibus subjicibile. Attende ergo, quicquid de prædicabili, de prædicamento, de propolitione, definitione, rgumentatione, & aliis artis vocabulis diximus, aur dicemus, id de rerum vocibus este intelligendum. Alii primam & secundam intentionem dicunt, quæ nos rerum & artium vocabula appellamus. Exempla omnia per vocabula rerum danda funt, & quaruncunque regularum verificationes. At przceptiones & ipfæ regulæ, è contrario, per artium voces potifimum traduntur.

DE

De voce communi.

Carter.

VOX communis dividitur in quinque species prædi-

De prædicabilibus.

Pradicabile est nomen sumplex, quod de pluribus enunciari potest univocé: id est, Pradicabile est vox communis & incomplexare.

Regula.

Omne prædicabile de pluribus prædicatur.

Objectio.

Sol Luna, Phænix non prædicantur de pluribus: er-

Respons.

Sol, Luna, Phæniz quoad nomen, prædicantur de pluribus, licet defectum rei non possunt, qui unum zantum continent.

Regula.

Univoce nom ine & ratione.

Univoce nom lecundum magis &

Primum genus univoca pradicationis intelligitur in definitione pradicabilis Secundum genus non intelligitur, quia genus, species, or differentia tantum pradicantur nomine or ratione. Neque tertium intelligitur, quia accidens in concreto pradicatur secundum magis or minus.

Forum quæ sunt, quædam

prædicantur.
Prædicabilia.

De uno solo, Sut Sprædicabilia.

DE

Dialectica Lib. I.

De genere universaliter sumpto.

1. Primo mode, quod est principium uniulcujulque generationis, five à patria, sive à parente, ut Romulus, pater Romanorum.

plex:

Genus tri- 1 2. Secundo modo, genus dicitur multitudo collecta ab uno principio.

> 3. Tertio modo, genus Dialecticum dicitur, quod de pluribus speciebus prædicatur in quid. De hac generis acceptione loquuntur Dialectici.

Divisio generis Dialectici.

Genus riplex: Subalternum. 4 4Quævis vox superior.

Genus gneralissimum, est genus capacissimum, quod nunquam queat effe species, scilicet alicujus generis univoci: sed equivoci generis potest esse species. Vt substantia est restamen res non est verum genus substantia, sed equivocum genus: non enim prædicatur de substantia, nomine & rarione.

Regula.

Dicuntur genera generali sima, quia inter univoca nibil est superius generalissimo.

Genus generali Simum nunquam potest effe species: nec ima species, unquam genus.

Genera subalterna quæ sunt.

Ea dicuntur genera subalterna, que sita sunt inter supremum genus & imam speciem, que subalternatim genera & species sunt.

Genus quid?

Genus est prædicabile de pluribus differentibus specie in quid. De pluribus, scil quia omne genus est plurium Specierum

rum genus. Differentibus scilicet, quia singula species ejusalem generis specie inter se differunt. In quid, quia genus aptèrespondet ad quastionem factamper quid,

Quæ differunt specie.

Ea dicuntur differre specie, que sunt diversa individua diversarum specierum, vel diverse species generis ejus dem.

Objectio.

Aliquid redundans ponitur in definitione generis: ergomala est definitio.

Ratio.

Genus est, quod prædicatur de differentibus specie in quid. Ergò, aliquid superfluum ponitur in definitione generis, nimirum pluribus.

Respons.

Nibil superstuum ponitur in definitione generu, sed unum alterius est expositio.

De specie.

Species duplex:

Species duplex:

Dialectica species, quæ generi proxime
subjicitur.

De specie Dialactica.

Species Dia- Subalterna, lectica: Ima.

Subalterna respectu superioris, est species; respectu inferioris, est genus: Vi animal ad vivens, species; ad bominem relatum, genus est.

Species est prædicabile de pluribus differentibus numero tantum in quid. Hæc definitio intelligenda est de Ima specie tantum.

Quæ

Ea dicuntur differre numero, qua, dum numerantur,

funt inter se diversa.

Ima species semper est species: nam si referatur ad superiora, est species superiorum: si ad inferiora referatur, est species inferiorum: Vt, Fortitudo respectu virtutis, est species virtutis, tanquam sui generis; respectu fortitudinis ist sus, vel illius hominis, est species individuorum suorum.

Dubitationis solutio.

Notio uniuscujusque speciei, natura communis est: propter tamen defect ü rei, actu non potest inesse pluribus. Ve phænix, & c. quod tribus rationibus estici potest

1. Cumtota natura & effentia specici continetur in Ratio.

uno individuo.

2. Quando illud unum individuum per se, & sua na-

zura sufficiens eft, ut Sol, Luna.

3. Quando plura individua non requiruntur quim unum, ad generationem & conservationem speciei, ut in phænice.

Differentia.

Divisio differentia universaliter accepta.

Differentia Propria, accidens inseparabile.

Eriplex: Maxime propria, differentia divisiva, & conflitutiva.

Differentia maxime propria quid. Differentia est prædicabile de pluribus essentialiter in quale.

Expositio.

Differentia constitutiva subalternæ speciei, prædicatur de una subalterna specie, propriè, & de pluribus & individuis, ut sensile.

Differentia constitutiva composita, pradicatur de

una pecie, & de pluribus individuis.

Prædicari

Prædicari in quale duplex: Essentialiter, disserentiæ tantum est. Accidentaliter, proprii & accidentis.

Divisio differentiæ Dialecticæ.
Differentia du- 5 Divisiva.

plex est. Constitutiva.

Differentia divisiva dividit genus in suas species ? at Rationale, adjuncto irrationali, dividit animal in hominem & brutum.

Constitutiva differentia est sue speciei procreatrix:

ut rationale hominis.

Regula.

Omnis differentia divisiva superioris, est constitutiva inferioris: ut, Rationale ad animal, est divisiva; ad bominem, est constitutiva.

De Proprio.

Divisio Proprii. I Soli, fed non omni, ut nautam effe. 2 Omni, sed non soli, bi-Proprium quapedem esle. Homini. druplex: 3 Omni soli, sed no sem. per, canescere in senio. 4 Omni soli & semper, rifibile. Divitio proprii 4 modo. Imæ speciei, (Mugibile, bovis. Subalternæ spe-1 Sensibile, animalis. ut Per se subsistere, substanciei, Generis generatiæ. liffimi, Habere estentiam, proprium Transcen. Sub-

Dialectica Lib I.

Subdivisio proprii 4 modo.

(Simplex, ut capax discipling.

Compositum, dicitur descriptio : ut, animal natura mansuetum, proprium hominis.

De accidente.

Accidens est, quod potest adesse co abesse sine inte-

ritu subjecti, vel actu, vel cogitatione.

Accidens separabile actuid est quod revera separari porest à subjecto, tamen quando separatur, accidens non est.

Accident inseparabile, non revera, sed tantum cogitatione separatur à subjecto, quod in accidente sette est.

Secunda divisio accidentis.

Accidens duplex: {Universale, }ut {Albedo: Hzc Albedo.

Accidens universale prædicabile est; singulare non est, quoniam de pluribus non prædicatur.

Tertia divisio s Prædicabile.
accidentis: Prædicamentale.

Universale axioma.

Quicquid est, aut est substantia, aut accidens pradicamentale.

Prædicabilium proprietates & differentiæ notiores.

Genus & species in quid, Reliqua tria in quale.

Genus, species, & differentia, essentialiter,

Reliqua duo accidentaliter:

Proprium de specie conversim,

Cætera non conversim:

Genus, species, & disferentia, nomine &

ratione,

Reliqua solum nomine:

Prædican-

Genus

Genus, differentia, & proprium, cognata funt speciei, & eam necessario sequentur. Acecidens non ità speciem comitatur, ut eam sequi sit necesse.

Genus & differentia ad definitiones conducunt. Proprium & accidens ad descriptiones

funt aptiora.

Proprium, præcipuè speciebus suis inest, ac deinde specierum individuis. Accidentia, è regione primum & præcipuè competunt individuis, & minus principaliter deinde speciei & generi.

Omne superius ad suum inferius relatum, faciem generis induit, & eundem sere locum

in argumentando obtinet.

Hæ convenientiæ & differentiæ utilissimæ sunt cognitu. Aliæ etiam sunt, sed non ita necessariæ.

Quamvis proprium & accidens ad descriptiones sunt aptiora, tamen iisdem in definiendo, disserentia-rum desestu, creberrimè uti cogimur. Rodolphus vo-eat omne superius, genus, quod à genere & superioribus similiter oriuntur argumenta Nos tamen, nè vo-cum pararetur consuso, hic, non abs re genus à specie, & proprium à disserentia separavinus. Diligenter enim navare operam debent Dialecticam auspicaturi, ut statim in initio ipsa vocabula cognoscant ad unguem, atque ea superstitiose admodum discernant. Primum ergò de regulis in utramque partem pueris est disputandum. Deinde animadvertendum quo pacto altioribus, hoc est, scribendi dicendíque usui observiant.

Sed quoniam din erit (exigente id hujus libri ordine) priulquam ad propositionem, & argumentationem ipsam perveniatur, sine quibus haud facilè poterunt reliqua intelligi, hic visum est, quædam ex secundo & tertio libro desumpta inserere.

Propositio est oratio indicans verum, vel falsum: ut, Deus est author omnium bonorum. Propositio vera est, quæ, ut res est, significat: ut, Adamas trahit ad se ferrum. Falsa, quæ aliter quam res se habet, signi-

ficat : ut, Omnis senex est liberalis,

Propositio affirmativa est, ubi principale verbum affirmatur, Negativa, ubi negatur. Exemplum affirmativæ: ut, Pueri amant otium. Negativæ, ut, Venter non habet aures.

Argumentatio est propositionum ad illativam notam connexio. Tria sunt in argumentatione notan-

da, Antecedens, copula, & consequens.

Antecedens, est prior pars argumentationis copulam præcedens.

Copula, est nota illativa, unde infertur conse-

quens.

Consequens est posterior pars argumentationis, no-

tam subsequens.

Argumentatio bona est, cujus antecedens necessariò infert consequens: ut, Cernit, ergò oculos habet.

Mala est, cujus antecedens potest esse verum, consequente existente salso: ut, Adolescens est, ergò
prodigus. Facilè poterit hoc loco præceptor ille,
qui hæc dignabitur docere, plures ex secundo &
tertio libro propositiones & argumentationis divisiones colligere, quò cætera citiùs à tenellis intelligantur, & postea ordinem ipsum contextus servare.

Seton, J

DE-

DE PROPRIET'ATIBVS prædicabilium.

Carter.

PRedicari in quid vel in quale, est respondere ad banc que stionem fact am per quid vel quale.

Prædicari in quid Complete, definitionis est taritum duplex: Incomplete, generis & speciei.

Prædicari in quid complete, est absolvere totam naturam rei interrogatæ.

Prædicari in quid incomplete, eft absolvere aliquam

partem rei interrogatæ.

Genus, species, & differentia essentialiter, id est, sunt de essentia earum rerum de quibus dicuntur, ut genus est de essentia specierum & individuorum: disferentia de essentia speciei & individuorum: species de essentia individuorum. Reliqua duo accidentaliter, id est, Propriü, primo modo & per se non est de essentia. speciei. Accidens nullo modo est de essentia subjecti.

Proprium de specie conversim, catera non conversim, id est proprium dicitur conversim de specie necessario: Catera non conversim necessario, sed non ne-

ce Bario.

Dubitationis solutio ex di-

stinctione.

Prædicari conversim bifariam Necessarió.
dicitur: Non necessarió.

Proprium necessario convertitur cum specie; quia, fi

non convertatur, tollitur nomen proprii.

Differentia constitutiva simplex (non composita)ex necessitate non convertitur, quia obtinet nomen diffetia, si non convertatur.

Regulæ.

pi

T

EO,

Dialettica Lib. I.

Regulæ.

Vnaqueque res babet suavo veram differentiam, cum qua convertitur: sed nobis minime nota est propter imbecilitatem intellectus nostri.

Omnis differentia constitutiva composita convertitur sum specie, ut rationale & mortale cum homine convertuntur. Differentia simplex non convertitur,

aut saltem non eodem modo quo proprium.

Genus, species, of differentia, nomine or ratione pradicantur, id est, nomen generis, or definitio generis, nomen speciei, or definitio speciei, nomen disferentia, or
definitio disferentia pradicantur de bis, quorum sunt
genus, species, or differentia, ut bomo est animal. Animal dicitur nomen, accipienda est definitio nominis, id
est, definitio animalis, nimirum, Corpus animatum, vivens, sensile. Eadem est ratio speciei or differentia.

Objectio.

Genus nonprædicatur de differentia, nec est differentia differentie : ergò differentia non prædicatur nomi-

ne, or rations.

Respons.

Quando definitio attribuitur differentia, non accipitur pro vera & genuina definitione, qua ex genere
& differentia constat, sed pro definitione minus perfecta; que tamen escentiam rei explicat: Vt, Rationale est, quod potest uti ratione.

Reliqua solum nomine, id eft, proprium & accidens

predicantur folum nomine.

Objectio.

Accidentia definienda sunt, ut inquit Arist. in 2. Topic. c. 2.

Respons.

Essentialis definitio non attribuitur accidenti sed descriptio; quæ qualitatem non essentiam rei explicar. Et eodem modo dicendum est de definitione proprii. 2/6777

Genus, differentia, proprium, dicuntur sequi speciem, non quòd posteriora sunt specie, sed quòd posité specie, hac tria sequuntur; ut posito homine, ponitur animal, ponitur rationale, ponitur risibile.

Accidens non sequitur ex necessitate speciem, quia omne accidens, vel actu, vel cogitatione potest sepa-

rari à subjecto ; quod in accidente sufficit.

Regula.

Præintelligendum eft, semper subjectum existere

prius quam id quod subjecto accidat.

Genus & differentia ad definitiones conducunt, id eft, ad explicandum quid sit res. Conducunt, quia om-nis definitio vera constat ex genere & differentia.

Proprium & accidens ad descriptiones sunt aptiora.
Proprium enim descriptionis est ostendere, qualis sit

res, non quid sit res.

Proprium pracipue convenit speciei; gratiá speciei, individuis; accidentia, contrario modo.

Regula.

Proprium secundum intellectum primo convenit speciei: secundum nostram cognitionem, primum convenit individuis; nam nostra cognitio oritur ex sensibus externis.

Accidentia primum convenient individuis, quia bec

sensibus externis proxima sunt.

Omne superius in eodem ordine prædicamentiest genus inferioris, secundum inventionem.

Quædam proprietates, & conve-

nientiæ generis & cæterorum prædicabilium.

Mne genus notius est natura suis speciebus; species nobis notiores sunt.

3 Genus prius est specie, natura, non tempore; quia sunt relativa

relativa actu: unum autem relativorum neg prius neg posterius est altero.

3 Genus prædicatur tantum de speciebus, & indi-

viduis.

ia

1-

re

id

n-

a.

fit

i,

e=

it

x-

CC.

R

e-

nt

va

4 Genus primam partem definitionis sibi vendicat : differentia constitutiva secundam.

5 Genus fimile eft materie, differentia forme, fe-

cies corpori composito.

Quicquid dividitur, est genus : quicquid definitur,

est species.

7 Quicquid aptum est ad dividendum, aptum est ad desiniendit quicquid enimdividitur, dividitur per disserentias : quicquid desinitur per disserentias desinitur.

8 Differentia conftitutiva prior & notior est sua

Pricie.

9 Nulla prædicatio sumitur de disserentia divisiva.

nullam habet actu, sed potentia.

11 Genus, species, differentia, & proprium predi-

cantur aqualiter.

12 Speciei plura propria esse possunt.

13 Omne proprium est unius speciei proprium.

14 Omne proprium notius est specie.

15 Subjectum prius est tempore ascidente, etsi in-

16 Accidentia cotinent subjecta, Continentur. Continent, quia in pluribus insunt; Continentur, quia subjectum non est unius, sed pluria accidentia susceptibile.

17 Solum accidens dicitur secundum magis & mi-

mis sida in concreto.

18 Accidens universale non convertitur cum subjecto; accidens singulare potest.

19 Accidentia quedam in concretis predicantur

nomine & ratione ; quadam verò minime.

20 Eadem est ratio accidentiumin descriptione, que est differentie constitutive in definitione,

C 3

DE

Seton,

De prædicamentis:

Setan.

Predicamentum, est simplicium terminorum pariter ac rerum certa quedam series. Decem sunt hujusmodi: Substantia, Quantitas, Qualitas, Ad aliquid, Actio, Passo, Quando, Ubi, Situs, Habitus.

Nulla est vox, sive singularis, sive communis, quin in aliquo prædicamentorum inveniri possit, modò non sit inter novem illa genera, que his versiculis complexi sumus;

Vox artis, consignificans, privatio, fictum, Pars, Deas, excedens, complexum, vel polysemus. Ifta Categoriis hand possunt verba locari.

Punc est, ut simili compendio prædicamenta perstringamus: quæ sunt, substantia, quantitas, &c. Hæc summa genera & capita ideo dicuntur, quòd nullum habent superius univocum. In his elementis, seu classibus res omnes & vocabula eò reponuntur, ut inter definiendum, ac ratiocinandum, habeas in promptu, unde velut è quodam penu, quibus opus est depromas. Prædicamenta subjiciuntur transcendentibus, sic appellant Dialectici vocabula illa, quorum significatio ad rem quamque se extendit, qualia sunt, res, aliquid, ens, & unum. Ens ergò, sive res æquivocè prædicamenta complectitur. Sed hic opportunum videtur, ut quid sint univoca, æquivocáque dicamus.

Univoca dicuntur, quorum nomen commune est, & secundum illud nomen eadem ratio substantia, ut

Animal, faxum, arbor.

Acquivoca verò dicuntur, quorum nomen commune est, & secundum illud nomen substantia ratio diversa, ut Sagitta, piscis, capra. Hæc à Logicis rejicitintur. Quatuor sunt tantum prædicamenta, re pariter & ratione distincta. Substantia, quantitas, qualitas. & ubi: Reliqua rerum relationes magis quam res significant.

Expositio carminum.

Vox artis) de qua superius præbuimus exemplum, à prædicamentorum consideratione rejicitur; ut, prædicabile, prædicamentum, propositio, & cætera. Casus, numerus, verbum, conjugatio, &c. Exordium, narratio, epilogus, & cætera in aliis scientiis: quæ quidam in relatione, alii in nullalocant classe.

Confignificans) omnia significat syncategoremata, qualia sunt, vel, &, ac, omnis, nullus. Adde eriam & non significativa: ut, Latratum, hinnitum, & similia,

quæ eduntur à bestiis.

Privatio) quæ nullam rem, sed poti us rei absentiam fignificat, propriè in nulla est categoria, nisi fortè per accidens, in ea, in qua res illa, cujus est privatio, contineatur: ut, Tenebræ, foramen, cæcitas, ignorantia, oblivio, umbra.

Gorgon, Chimæra, Styx, Cerberus, Sphinx, Sirenes, Cyclops, Acheron, Alecto, Tisiphone, Mægera, La-

mia, & cætera.

Pars) totius membra, aut qualescunque totius rei partes designat: ut manus, caput, oculi, cor, pulmo, vena, cutis; fundamentum, paries, tectum; radix, ra-

mus; caulis, culmus, gluma, geniculum, &c.

Deus) creditur à multis non esse in prædicamento, ut alia quæ sunt actu infinita; ut, Deitas, creator, numen, æternum, & cætera. Deus tamen rectius (opinor) abaliis dicitur esse persectissima substintia.

Seton, J

Exce.

C 4

equid, opinabile, & siqua sunt alia, que nil certi sed omnia indiscriminatim (ut di stum est) significant.

Complexum) ut, Homo justus, irrationale animal, quæ non sub uno aliquo, sed in diversis continentur prædicamentis. Veruntamen si voce solum sit complexum, ut corpus animatum, hæc modestia, & talia (quibus vocum inopia utimur) non debet à prædicamento videri alienum.

Polysemus) id est zquivoca : ut acutum, virgo, liber, leve, & cztera, quorum incerta est significatio, & idcirco distinguenda, priusquam in categoriis reponan-

eur. Sed de iis nimis fortasse multa.

De prædicamentis.

De diversa ratione collocandarum vocum in prædicamentis, & prædicabilibus.

Carter.

Voces collocantur in prædicabilibus, quemadmodum cum aliis considerantur: Vt, virtus respectu bominis, accidens est: respectu babitus, species: respectu temperantiæ, genus. Voces collocantur in prædicamentis, quemadmodum per se considerantur: ut, virtus sine alterius respectu est in qualitate.

Prædicamentum quid?

Prædicamentum eft certus & distinctus quidam ordo vocum simplicium pariter ac rerum.

Divisio corum, que ponuntur in predicamentis.

Ecrum quæ ponun-SPer se: Genus, species, indivitur in prædica- dua. mentis, quædam. Per accidens, reliqua omnia.

Regula.

fect

82:

Wi ta

Dialectica Lib. I.

Regula.

Definitio eft in prædicamento secundum partes, non fecundum totum.

De numero prædicamentorum.

Quatuor sunt prædicamenta Quantitas, re pariter & ratione.

Substantia.

Catera pradicamenta, rerum relationes, potins quant res fignificant.

Discrimen inter pradicabile, &

Prædicamentum.

Pradicamentum est receptacidum vocum communium & fingularium : pradicabile vocum communium tantum.

> De vocibus, que rejiciuntur à pradicamentis.

> > Vox artis quid?

Vox artis eft verbum, quo aliqua ars utitur in suis vegulis explicandis ; ut, pradicabile.

Cautio.

Vox artis rejicitur ab omnibus prædicamentis, excepta relatione. Vt omne genus eft speciei genus : Genus & species relativa actu funt.

De voce confignificante.

Confignificans sub se complectitur omnes orationis partes, præter nomen substantivum, pronomen substantivum, & verbum. Et comprebendit etiam omnes voces que à beffits eduntur, ut Latratus.

Cautio.

Concretum ponitur in pradicamento, non per fe, sed gratia abstracti.

De

De privatione.

Privatio est absentia rei naturalis, oper se rejicitur à predicamento (privatio enim rei, res non est) ponitur in prædicamento, gratia ejus rei, cujus est privatio.

De ficto.

Ficta sunt verba commentitia, qualia perplurima à poet is finguntur, ut Achates. Ficta res, res non eft.

De parte.

Partium, aliæ funt

Universales,7 CTemperantia respe du virtutis: Integrales, Sut Caput pars corporis.

Definitivæ, S Genus pars definitionis speciei.

Regulæ.

Partes universales, essentiales, definitiva, per se in predicamento sunt; pars integralis non per se, sed gratia totius, cujus eft pars.

Partes essentiales & definitive priores sunt toto.

De Deo.

Deus non est in prædicamento, quia nibil quod est actu infinitum, reperitur in aliquo prædicamento, ut, Deus, Creator, numen.

De excedente.

Excedentia sunt ipsa transcendentia, que nibil certi significant, sed omnia sine aliqua differentia: & ea de sausa aliena sunt à prædicamentis, ut res, unum, coc.

Regula.

Non est aliquis certus & definitus numerus transcendentium sed perpluring sunt ut traditur ab Arift. in Metaphy s.

> De complexo. Complexum hoc in Noce tantum, loco duplex est: TRe & voce.

Regula.

Regula.

Complexum voce tantum secundum partes est inpradisamento, non secundum totum, ut, animal rationale.

Dubitationis solutio.

Tertium membru complexi omittitur in hac divisione, ne complexum & polysemus inter se confunderentur.

De Polysemo.

Polyfemus eft vox equivora.

Aquivoca funt, quorum nomen commune eft, defi-

nitio nominis alia arque alia.

Vnivoca sunt, quorum nomen commune eft, & ed. dem nomini attributa natura definitio.

Divisio zquivoci.

Æquivocum s Æquivocans, ut canis.

duplex : L'Aguivocatum.

Aguivoca aquivocata, sunt significationes aquivoei equivocantis: ut animal latrabile, pifcis marinus, Sydus coelefte.

Aquivocum equivocans locum non babet in categoriis: Aquivoca aquivocara babent, nam reip fa u-

nivoca funt.

17

à

Ista Categoriis haud possunt verb. &c. Scilicet per se, per accidens tamen quedam possunt.

De Substantia.

SUbstantia est res, quâ suffulciuntur acciden-tia. Prima, Secunda.

Substantla prima est individuum substantia, unti aliquod designans: ut, Virgilius, hic lapis.

Secunda, est primæ genus, aut species, multa repræsentans. Ut arbor, cerasiis.

Pro-

Proprietates fex.

1 Nulla substantia est in aliquo subjecto.

2 Secunda substantia & ejus differentia univocè & propriè de primis prædicantur.

3 Prima hoc aliquid fignificat: Secunda ve-

rò quale quid.

4 Substantiæ nihil est contrarium.

5 Non suscipit magis aut minus.

6 Prima substantia propriissime contrario-

rum est susceptibilis.

Completæ substantiæ genera, cœli, elementa, vegetabilia, animalia, fossilia, imperfectè

mista, &c.

Incomplete species sunt, angelus, spiritus, manes, dæmon, anima separata, materia, forma, partes, & siqua sunt hujusmodi.

substantia. Corporea. Incorpored. Corpus. Simplex. Compositum. Compositum. Vivens, Inanime. Vivens. Senfile, Insenfile. Animal. Rationale, Irrationale. Homo. Plaro, Socrates.

Maro.

Substantia,

SUbstantia, ut planissime dicatur, res est solida, cui extera quoq; accidentia obveniunt. Est enimquasi sustentaculum ac basis reliquorum, ut saxum, ut ignis; illi crassities, huic raritas, veluti suo susceptibili innititur & inest.

U-

ve-

0=

tè

ra

Prima substantia singularis est, & insima, quæ de una tantum re enuntiatur: utpote, Demosthenes, hic psittacus: quorum natura, quò minus de plurimis dicantur, repugnat. Secunda verò, genus seu species est primæ, hoc est, communior quædam & amplior, quàm ut ad unum aliquod significandum astringatur: ut Demosthenis, species homo, genus animal. Ita ad hunc psittacum species est psittacus, genus verò avis.

Nulla substantia est in subjecto: quia ipsa est potius ceterorum prædicamentorum subjectum, ut ex definitione ejus pater. Nam licet vinum in cado sit, non tamen ut in suo subjecto, sed inest ut in loco. Dicitur aliquid inesse novem modis: veluti in loco, vase, toto, parti bus, genere, specie, sine, essiciente, forma.

Differentiæ & partes substantiæ, quoniam incompletæ sunt, non putantur propriè in prædicamento locari. De primis tamen propriè, & univocè prædicantur, ut latiùs dicetur, ubi ventum est ad prædicationem.

Quale designat qualitatem circa substantiam; ut cùm dico, animal, ostendo talem esse substantiam, qualis de pluribus prædicari potest.

Substantia non agnoscit contrarium, quamvis juxta ejus qualitates & formas nonnunquam contrariatur: Ut ignis, & aqua, quæ ob mutuam pugnam à physicis contraria appellantur. At completæ substantiæ nec invicem contrariantur, nec quicquam aliud iis alienum.

Non intenditur, nec remittitur, sed omnis substantia zquè est substantia : ut, bos, brutum, ignis, zs, corSeton, J

Pus,

pus, ex æquo sunt substantiæ. Una tamen aliis magis vel minus dici potest, secundum angustiam aut amplitudinem; ut species magis quam genus est substantia, & individuum maxima dicitur, quò d plurimis substar, sed nec magis nec minus est, secundum prædicamenti essentiam.

Prima substantia, cum singularis sit, propriissime per suam ipsius variationem contrariorum est susceptibilis. Nam etsi opinio, & enunciatio, suscipiant contraria, verum & falsum, nulla tamen in ipsis, sed ipsa re potius, permutatio existit. Semper enim eadem permanet hac propositio, Casar pugnat, quicquid agat Casar; veram tamen, nisi eo pugnante, non dicimus.

Secunda autem substantia gratia primarum, contrariis subjicitur. Dicitur homo dives, quia Cræsus & At talus, & alii suêre divites : pauper, quia Codrus & alii rerum inopià laborabant. Longè igitur alind est contraria habere, & contraria suscipere. Pueris Dialecticam auspicantibus, non solum enitendum censeo, ut voces quascunque in suas classes reducere, ac collocare discant, verum etiam ut gradus vocum inter se cognatarum perfecte cognoscant, quò ab imis ad suprema, velut per gradus quoldam ascendere, & contrà ad ima usque, indè descendere possint, ut sciant quousque fit progrediendum; nempe ab omni individuo cujuscunque sit categoria, tanquam à primo gradu, per intermedia ad summa usque genera licet progredi, ubi oportet sistere, ut, Cicero, homo, animal, vivens, corpus, substantia; hic fistendum est. Similis est ageneralissimo in quodvis suum individuum descensus, ut substantia, corpus, compositum, vivens, animal, brutum, terrestre, greffibile, quadrupes, equus, Bucephalus; nihil est infra Bucephalum, nec supra substantiam, quod sub hujus categoriæ ambitu contineatur. Nam ens rejici à prædicamentis, superius oftensum est, quod res omnes quæ sunt, indiscriminatim significat; & ulfunt nan piar

> gen imp præ ver ctis

spec sepa

me

cor

Su

CO

I

tra ens, opinabile, dictio ampliffima, ea omnia quæ funt, fictitiaque monstra, que non sunt, sed imaginantur, fignificans. Hic vocum gradus, rem quam-

piam definituros juvabit plurimum.

Recitantur à quibusdam hæc completæ substantiæ genera, cœli, elementa, animalia, vegetabilia, fossilia, imperfecte mista. Mihi videntur vix satis integre hujus prædicamenti seriem complere. Pannus enim, cadaver, & lac, & talia vocabula non possunt apte prædictis generibus comprehendi. Incompletæ substantiæ species sunt, Angelus, spiritus, manes, dæmon, anima separata, materia, forma, partes substantiæ, & siqua sunt hujusmodi. Discant pueri, quot genera sub se contineant vegetabile & fossile, ut hujus prædicamenti intelligant immensitatem.

De substantia.

Secundum rem tantum, ut rationale & Carter, fingulæ differentiæ constitutivæ specierum.

triplex:

Substantia Secundum modum prædicandi tantum, nt universalia accidentia, ut Color, Secundum rem & modum prædicandi, ut fecundæ substantiæ.

Regula.

Substantia primum locum sibi vendicat, quia que continentur in cateris pradicamentis, referuntur ad Substantiam, tanquam ad proprium subjectum,

Substantia quid?

Substantia est subjectum per se accidentium. CIn quo accidentia inhærent. In quo, Subjectum in propositione. De quo,

Circa quod, Materia circa quam res versatur.

Sub-

Subjectum in s Per se.

Subjectum esse accidentium per se, substantia tanzum est: subjectum esse accidentium per accident, id-est, improprie, cateris pradicamentis convenit, ut superficiei.

Divisio substantiz.

Corporea. Z SPrima.

Incorporea. S Secunda.

Objectio
Secunda substantia duitur de prima: ergo, mala est divisio substantia.

Respons.

Secunda non dicitur de prima, quemadmodum sunt membra dividentia substantia; sed si ipsas res respiciemus, secunda pradicatur de prima.

DE PROPRIETATIBUS.

Substantiæ.

Proprietates convenientia sunt, que neque folis,ne-

Proprium & propriet as non confunduntur; sed pro-

prietas latius sumitur quam proprium.

1 Nulla substantia est in aliquo subjecto, scilicet, ut accidens in subjecto,

Inesse in subjecto Substantiale in substantiali; ut aduplex:

Accidens in subjecto.

Inesse ut accidens, quid?

Ine se ut accidens, dicitur, quod neg est pars subjecti, neque ab eodem subjecto separatur.

Regula.

Omne accidens, quatenus est accidens, inest subjecto.

Aliquid

Dialectice Lib. I.

Aliquid dicitur inelle 9. modis.

In loco. In vale, In toto. In partibus, Cicero in Senatu. Vinum in cado. Caput in corpore.

Omnis humana vis in animo &

In genere, In Specie, In efficiente. In fine, In materia,

corpore. Aurum in metallo. Metallum in auro. Fælicitas in virtute, Virtus in fælicitate. Forma in materia.

2 Secunda substantia & ejus differentia constitutiva pradicantur deprimie univoce, id est, nomine & definitione.

3 Prima hoc aliquid fignificat. i.rem fingularem. Objectio.

Hic homo eft Joannes, & ille homo eft Joannes: ergo prima substantia de pluribes dicitur.

Respons.

Prima substantia non prædicatur de pluribus propter communem in ea fpeciem, sed propter nominis similitudinem.

Secunda verd, quale quid : id eft, omnis fecunda fub-Stantia sibi innatam banc qualitatem babet, ut de plu-. ribus poffit prædicari.

Dubitationis folutio.

Quale, bic non sumit ur quemadmodum in prædicamento Qualitatis, pro qualitare accidentaria, sed pro communi notione effentiali. Non enim idem est significare quale quid, & predicari in quale quid.

4 Substantia nibil est contrarium, id est , una substantia non eft contraria alteri secundum essentiam predicamenti. sed aliquando secundum qualitates, que phyfica contraria funt, ut, Ignis, & aqua.

5 Non sufcipit magis & minus, secundum prædicamenti effentiam. Objection

Objectio.

Individuum est magis substantia quam species, species quam genus : ergo, Vna substantia est magis quam altera.

Respons.

Vnum individuum non est magis substantia, quam alterum individuum: nec una ima species est magis quam altera; nec unum genus magis quam alterum genus, neque secundum essentiam pradicamenti, neque secundum rationem suscidentia.

Regula.

Omnis comparatio est eorum, que sunt generu ejusdem.
6 Prima substantia propriissime contrariorum accidentium est susceptibilis.

Suscipere contraria quid?

Suscipere contraria, est subjectum esse contrariorum accidentium.

Objectio.

Oratio dicitur vera, vel falsa; ergò, Non est proprium substantia, suscipere contraria.

Respons. 1.

Oratio dicitur vera vel falsa, non per se; sed quia res est, vel non est; dicitur esse oratio vera vel falsa. Vi, Hestor pugnat. Hec oratio est vera, Hectore pugnante; falsa est quando non pugnat.

Respons. 2.

Proprium est substantiæ suscipere contraria, suitésus mutatione; orationi convenit, non suitésus mutatione (quia eadem oratio semper manet) sed mutatione sub-flantiæ.

Completa substantia quid?

Completa substantia, sive corporea est, qua cerni tangive potest Incompleta, qua nec cerni, nec tangi potest; sed solummodo cogitatione comprehenditur. Vi Deus.

De

De numero cœlorum.

Luna. Mercurii. Veneris.

Cali five phara 8. 4 Solis. funt secundum Arift.

Martis. fouis. 6

Saturni.

Firmamenti sive primi mobilis.

Cœlum quid?

Cælum eft corpus simplex, ethereum & spharicum, perpetud mobile actu, fellis & aftris insignitum.

Elementa quatuor.

Ignis. Aër. (Et omnia cœlestia corpora simplicia Aqua. (funt. Terra.

Corpus compositum quid?

Corpus compositum est, quod componitur ex quatuor elementis, o ipsa quatuor elementa er omnia celestia corpora, respectu prima materia co prima forma corpora composita funt.

DIVISIO VITÆ.

Vita triplex.

Vegetativa, 3 attri- Plantis, brutis, & hominibus, Sensitiva, bui-Serutis, & hominibus.

Rationalis, J tur; CHomini tantum.

Fossilia sunt, que è terris effodiuntur, ut Metalla.

De imperfecte mistis.

Metebron est corpus compositum imperfectum, ex vapore, vel exhalatione effectum, in aere vel terra apparere folitum, ut Grands, draco volans.

Regula.

Seton,

ne ·b-

21

M

i-

ia

a.

8:

171ft; 5.

De

Regula.

Dicitur imperfectum, propter subitam meteori ge-

De materia meteororum.

Materia meteororum sunt fumi, qui è terra & áque eriuntur.

Divisio meteororum.

Duo sunt genera & Exhalatio. meteororum & Vapor.

Materia & forma, sunt prima principia rerum natu-

Anima separata, scilicet à corpore. Partes, id eft,

Regula.

Duo sunt extrema Genus generalisse in omni prædi-

Quacung comprehenauntur inter genus generalissimum, offecien specialissimam, sunt genera et species; genera respectu inseriorum, species respectu superiorum; ut corpus, ad substantiam species, ad compositum

Dubitationis solutio.

In omni divisione, proximum genus intelligendum est; ut in divisione corporis compositi in vivens et inanime, in inanime intelligendum est genus suum proximum; nec pro aliis sumi potest, quam pro inanimatis compositis. Vt, omne corpus inanime compositum, est corpus compositum.

De quantitate.

Uantitas, est cujus gratia divisibile sectionem participat, ut linea, sex. Continua, discreta.

Continua, est cujus partes in communi ter-

Seton.

mino connectuntur. Ejus quinque sunt species, linea, superficies, corpus, tempus, & locus.

Communis Corporis, terminus; Temporis, Loci, Punctume Linea.
Superficies.
Jam, nunc, &c., Linea.

Punctum, est insecabile quoddam, quo solam longitudinem dividimus.

Linea, est longitudo, latitudine & profundo

carens.

Superficies, est longitudo & latitudo, sine profundo.

Corpus, est longitudo, latitudo, & profun-

ditas.

16

0

Tempus, est primi motus per successionem numerus.

Locus, est concava superficies corporis con-

Quantitas discreta est, qua discretas, & minime continuas habet partes, ut numerus.

Numerus est unitatum collectio, ut viginti.

Unitas est quiddam, non quantum; unde quemvis numerum licet procreare.

Binarius est numerorum minimus. Maximus autem numerus non potest assignari.

Quantitas est suapre natura in partes divisibilis. Hujus gratia dividuntur, substantia, qualitas, & Seton, J

quecunque participant sectionem. Nam omne quantum, & solum quantu, est divisibile, si (ut hic sumitur) divisionem realem intelligas. Quantitatum, alia continua, alia discreta: Hoc est, magnitudo & multitudo.

Continua, est quantitas divisibilis in semper divisibilia, ut Linea, superficies, & cæteræ species, Ejus par-

tes in termino aliquo communi connectuntur.

Terminus communis est principium unius partis, & finis alterius: ut communis terminus lineæ est punctum, superficier linea, corporis superficies: temporis, jam, nunc, præsens, instans: loci linea, quia locue est superficies: & hic pro re ipsa, hoc est, pro mensura loci sumitur.

Punctum est quiddam non quantum, insecabile, quo sola longitudo dividitur. Duo sunt actu puncta in omni linea, principium & sinis: potestate verò infinita sunt vel in minima linea. Porrò, linea dividitur per puncta; ita superficies per lineas, corpus per superficies, tempus per præsens, & locus per lineas, dividuntur. Linea nuda est longitudo reliquis carens dimensionibus. Talem autem cogitatione oportet singere, quòd omnis linea ducta secum trahit latitudinem. Quin etiam mente concipienda est & superficies, ut hic definita est, quòd omne planum in rebus, profundum habet sibi adnexum.

Corpus, ut hic capitur (abutimur enim hac voce, aliarum defectu) omnem dimensionem designat. Atq; ob hanc dimensionis trinitatem, habetur corpus per-

fe&iffima quantitas.

Tempus est numerus primi motus, hoc est, primum mobile, dum solem & alios planetas rapit motu suo, & continua revolutione tempus numerat, & æquis spatiis mensurat. Adverte temporis partes, licèt sint continua invicem, non esse permanentes, nec ut partes line e in continuo positionem habent: qua de re plura te docebit Aristoteles. Quantitas discreta est, cujus partes

partes nullo comuni termino connectuntur, fed feparate invicem existunt, ut numerus, vel oratio: ad nullum limitem communem copulantur numeri, aut orationis partes. Ut quantitas continua perpetuò minui, ita discreta semper augeri potest, hic maximum, illic minimum ignoramus. Quod de numero dictum est, de numero numerante, quo res numeramus, intellige, ut quinque decem, centum, &c. quod numeratur, est aut substantia, aut qualitas, aut aliquid aliud. Tempus non numerat motum supremæ sphæræ, sed ab eo numeratur, ut prædictum eft, & ideo non numerans numerus, & discretum, sed numeratus numerus, & continuum habetur.

Oratio pro tenore vocis, hoc est, pro syllabarum mensura, quantitas potest dici, quanquam nec oratio, nec locus, proprie quantitates censentur : quandoquidem locus (fi ejus rationem contempleris) ut ad locatum refertur, in relatione locatur. Oratio autem rectius in tertia specie qualitatis, cum sit vox, repo-

nitur.

De quantitate.

Vantitas primum locum obtinet post substantiam, Carter. quia vi quantitatis catera in substantia inberent.

Quantitas quid?

Quantitas est divisibilis in semper divisibilia.

Ratio.

Quantitas continua semper diminui potest : quantitas discreta semper augeri potest.

Logicalis.

Divisio simplex : Realis.

Logicalis divisio est generis in species per differentias accommoda deductio.

Realis

D 4

Realis divisio (que partitio vocatur) est totius integralis in suas partes. De hac divisione loquitur Setonus.

Quantitatis divisio.

Quantitatis duz funt species.

Continua, Magnitudo.

Discretz, S Multitudo.

Terminus communis quid ?

Terminus communis est finis unius partis, et initium alterius.

Linea duplex; Communis.

Mathematica linea (de qua Setonus loquitur) mente santum et cogitatione comprehenditur. Eadem est ratio in cateris.

Dubitationis solutio.

Omnis linea dividitur per puncta; nulla tamen limea fit ex punctis, juxta Aristotelem in 6. Physicorum.

Rationes duz.

3 Nullum continuum compositum est ex impartibilibus, sunctum insecabile quiddam est.

Ex non quantis nulla assurgit quantitas; pun-

fum quantit es non eft.

De corpore.

Corpus du- Substantiale. Substantia, plex; Mathematicum. Quantitas.

Dimensiones tres sunt; SLongitudo. Profunditas.

Regula.

He dimensiones respectu substantie, accidentia sunt respectu quantitatis, disserentie sunt.

Tempus

Tempus quid.

Tempus est numerus primi motus, id est, mensura primi motus cælest is : per successionem, id est, secundum prius et posterius.

Numerus duplex: { Numerans. Numeratus.

Numerus numerans, est numerus quo res numeran-

Numerus numeratus, est numerus rebus applicatus,

ut duo bomines.

Tempus est numerus numeratus, respectumotus primi mobilis: respectu sai subjecti mobilis, est numerus numerans.

Omnis numerus numerans est in praditamento quantitatis: numerus numeratus in omnibus pradicamentis

eft.

Tempus aliquando dicitur esse quantitas per se, et aliquando quantitas per accidens. Per se, quemadmodum quantitas sumitur secundum rationem mensuræ. Est quantitas per accidens, quemadmodum quantitas sumitur secundum esse.

Locus quid?

Locus est concava superficies corporis continentis immobilis primó.

Objectio.

Locus et superficies sunt species quantitatis continue; erzo locus superficies non est.

Respons.

Locus et superficies reipsa omnind eadem funt, sed ratione differunt. Nam dicitur locus respectu corporis contenti, superficies verd respectu corporis continentis.

Divisio loci.

Locus quadru- Seroprius.

druplex, Seroprius.

Naturalis.

Violentus.

Locus

Locus proprius, neque major, neque minor corpore lo-

Aliquid dicitur esse in loco trifariam.

Per se; Per accidens: 3ut Animus.

Per partem; 5 Primum mobile.

Primum mobile dicitur esse in loco, non secundum totum, sed secundum partem; partem dico, quia centrum ejus est in loco.

Regula.

Omne corpus est in loco, vel secundum totum, vel secundum partem.

De quantitate discreta.

Quantitas discreta, & numerus numerans, idem sunt omnino.

De oratione.

Oratio est in quantitate, juxta mensuram syllabarum: est in qualitate, ut infert pa stonem auditui; est in substantia, quatenus seripta est.

Maximus numerus non potest assignari, quia maximum ignoratur in quantitate discreta, quemadmodum

minimum in quantitate continua.

Punctum & unitas non sunt in prædicamento per se, sed gratia lineæ & numeri, quorum sunt principia.

Proprietates 111.

Uantitas non habet contrarium.

Non suscipit magis aut minus.

3 Quantitas est, qua res æqualis, vel inæ-

qualis censetur alteri.

Sub hoc prædicamento continentur omnia magnitudinis, numerorum, & mensurarum nomina.

Quantitas.

Seton.

Quantitas.

Continua,

Difcreta.

Continua.

Permanens,

elo-

lum

en-

fe-

em

14-

: ft

ri-

im

fe,

a

n

Diffluens.

Permanens.

2

Superficies,

Linea.

Superficies.

Concava,

Convexa.

Concava.

Hec & illa concava superficies.

Prima & secunda proprietas facile ex substantiæ proprietatibus cognoscuntur. Tertia huic prædicamento est peculiaris. Nam ex quantitate dicitur res esse alteri æqualis, velsecús: nempe tum res æquales dicimus, cum illarum quantitates sunt æquales. Continet sub se quantitas nomina, id est, species magnitudinis, mensurarum, & numerorum. Nomina magnitudinis, longitudo, latitudo, profunditas, altitudo, planum, granum, digitus, spithama, dichas, cubitum, ulna; pes, sesquipes, gradus, passus, perrica, stadium, milliare, leuca, parasanga, &c.

Mensurarum, pinta, sextarius, congius, cotyla, diaulus, modius, amphora, uncia, libra, semis, triens, sextans, chenix, dolichus, pondo, talentum, bilibris, & alia hujus generis sexcenta, quæ studiosi pueri sedalò

conscribent.

Numerorum, decem, viginti, quadraginta, centum, sexcenta, mille, myrias, & reliqua infinita.

De proprietatibus Quantitatis.

OVantitati nibilest contrarium.

Dubitationis solutio.

Sur sum, deor sum, et cetera non sunt contraria, quia non repugnant

Carter.

repugnant secundum pugnantiam forme, sed secundum

distantian loci.

Omnia contraria insunt eidem subjetto, & eidem parti subjetti diversis remporibus, nisi alterum sit à natura, quod minime congruit positionibus loci.

Regulæ.

I Omnia contraria opponuntur secundum pugnantiam formæ.

2 Diver fa nunqua poffent competere eide subjecto:

3 Magnum Sparvum non sunt contraria, quia nihil est magnum aut parvuper se sed tantum comparatione.

Quantitas non dicitur secundum magis & minas, id est, omnia que sunt in predicamento Quantitatis,

eque funt quantitates, quoad genus.

A quantitate res solum dicuntur aquales, & inaquales: quia aqualitas & inequalitas cernuntur in magnitudine, vel in multitudine. Magnitudo, quantitas continua est, multitudo, quantitas discreta est. Tamen equale & inaquale non tam quantitates sunt, quim qualitates, & passiones qualitatis.

A qualitas est rerum differentium eadem quantitas. Inequalitas est rerum differentium diversa quanti-

ins.

DE RELATIONE.

Seton.

A D aliquid dicitur, cuius essentia ex alio dependet: ut, Pater. Relativa actu ea dicuntur, quæ aptè invicem reseruntur in obliquis, ut, Pater est filii pater.

Relativa potentià sunt, quorum existente uno, non necessariò sequitur alterum: ut, Sen-

sibile & sensiis.

Pro-

Proprietates 1111.

Ad aliquid habet contraria.

2 Suscipit intentionem & remissionem.

3 Relativa propria necessariò sese mutud consequentur:ut Praceptor & discipulus.

4 Propria Relativa funt simul natura: hoc est, sese ponunt & auferunt : ut, loquitur ille.

Adaliquid.

Cognatio, etates, &c. Magistratus, Magistratus.

Prator,

dum

dem

lit à

an-

70:

bil

ne.

25, is,

e-

in

i-

8.

-

Rex, Conful, &c.

Prætor.

Vrbanus,

Peregrinus.

Urbanus.

Hic Prator urbanus, & ille.

A Daliquid dicitur, cujus essentia non ex se, sed ex alio pendet : ut, pater, & dominus, ex suis correlativis filio, & servo. Relativa actu, ea sunt, quæ apte invicem & mutuo fese in obliquis sequentur : ut, duplum eft dimidii duplum, & contrà dimidium est dupli dimidium.

Relativa potentià. non necessariò sese conseguuntur. Nam quamvis sequitur, fi sensus fit, sensibile effe: tamen è contrario nonsequitur : quia potest este sensibile absque sensu, si sensibile passive sumatur.

Suscipit contraria ; ut, virtus contraria est vitio, non quòd virtus referatur ad vitium : virtus enim studiosi est virtus, & non vitii virtus, sunt tamen invicem contraria,

Intenditur & remittitur: ut fimile & xquale magis & minus dicuntur.

Necessaria

Necessaria est consecutio in propriis relativis, ut præceptor est discipuli præceptor, & discipulus præ-

ceptoris discipulus.

Relativa actu sunt simul natura: nam ponunt se, ut si dominus est, servus est; & auferunt, ut si non sit dominus, non est servus, si non est servus, nec dominus est. Relativa propria, & relativa actu, & secundum esse, sunt idem: sic & idem sunt relativa potentia, impropria, & secundum dici, ut loquuntur. Hæc omnia prædicamenta penè complectuntur, nec sunt ità multum necessaria. Ad hanc classem referendæ sunt, juxta quosdam, omnes voces quæ non possunt in aliis collocari: verum quamvis hoc prædicamentum adeò sit capax, ut videatur multis omnia penè reliqua ambitu suo complecti, dissicile tamen est, vocabulorum inopià ejus intermedia generainvenire, etiam si sexcentæ ejus species ultrò sese quærenti offerunt.

Si certò unum relativorum cognoscas, & alterum scias oportet : ut si scias Bacchum esse Jovis silium, scis Jovem esse Baccho patrem. Ad hæc, si relativum desinias, ejus correlativi facienda est mentio. Denique, Ad aliquid quoniam sola est relatio rerum, non ut cætera accidentia sensui objicitur, sed solo intellectus obtutu apprehenditur. Hujus ergo categoriæ sunt quæcunq; non rem, sed rei designant collationem: ut omnia cognationis, affinitatis, magistratus, & ætatis nomina.

De Relatione.

Carter.

AD aliquid dicitur, cujus essentiæ consequentia non ex se dependet, sed ex alio, id est suo correlativo.

Relativorum duæ Relativa actu, funt species; Relativa potentià.

Relativa actu sunt propria relativa, que apte invicem referuntur in casibus obliquis, vel quomodolibei alterum ad aliud.

Relati

Dialectica Lib. I.

Quæ referuntur in ca-

fibus, referuntur in

Relativorum actu, In casu 7 Referunquædam. L'Absque casu

Genitivo, ut, regnum est regis regnum.

Dativo, ut simile est simili simile.

Ablativo, ut majus est minore majus.

Abfa cafu referentur, ut mons magnus ad montem parvum. Dicitur esse absq casu,quia vis istius relationis non depender ex casu, sed ex propositione.

Relativa potentia quæ?

Relativa potentia sunt que mutatis casibus referuntur, ita ut unum alterum minime sequatur : ut, Scienria eft scibilis scientia, & scibile eft scientia scibile. Regulæ.

I Omnis relatio est vocum relatio, non rerum : nam relatio potius designat rei collationem, quam rem ipsa.

2 Omnia relativa convertuntur, vel secundum a-Stum, vel secundum potentiam.

3 Omnia relativa funt accidentia.

De proprietatibus relativorum.

x 2 Ad aliquid babet contrarium, non per fe, fed ratione qualitatum, & eodem modo dicitur secundum magis & minus : ut, Virtus vitio contraria eft: Et ad aliquid dicitur magis vel minus simile.

2 Relativa propria id eft relativa actu, convertun-

tur secundum conversionem relativorum,

4 Relativa affu funt, que fefe ponunt & duferunt, id eft, posito relativo, ponitur & correlativum : & sublato relativo, tollitur correlativum; ut, posito servo, ponitur & dominus; & sublato domino, tollitur nomen servi; nam sub-Stantia

stantiaipsa potest remanere, non tamen servus est di-

DE QUALITATE.

Seton.

Qualis appellatur, ut fortitudo.

Hæc in quatuor partes consumitur : habi-

tum, potentiam, passibile,& formam.

Addunt authores habitui affectionem, potentiæ impotentiam: passibili passionem, & formæ figuram.

Habitus est qualitas sensim acquisita, sen-

simque à subjecto mobilis, ut Dialectica.

Affectio est brevis inclinatio ad aliquid, unde habitus initium sumit & gignitur, ut Desiderium discendi Græca.

Potentia est donum naturæ innatum, quâ

quid firmiùs & magis possumus, ut Visus.

Impotentia est illius naturalis vis absentia, vel potius naturalis quadam imbecillitas, qua quid minus audemus, ut timiditas.

Passibile est qualitas permanens, qua sensui

passionem incutit, ut dulcedo, albedo.

Passio est momentanea qualitas ex affectione excitata.

Forma est ex numeri proportione prove-

niens qualitas.

Figura similiter ex continui terminatione assurgit.

Qualitas

Julitas est secundum quam aliquid dicitar esse quale, ut à fortitudine dicitur homo fortis, à sapi ntia sapiens. Addunt authores habitui affectionem, potentia impotentiam, passibili passionem, & formæ figuram ; ità habitus & affectio primam speciem, potentia & impotentia secundam complent, atque ità de reliquis. Habitus est qualitas, non natura, sed studio sensim parta, & sensim à susceptibili separabilis, ut doctrina: sub hac specie virtutes, vitia, scientiæ, artésque omnes continentur.

De Qualitate.

Divisio qualitatis.

Qualitas duplex.

Accidentalis, But Rationale. Virtus.

Regula.

Forma effentialis, secundum rem, subst antia est : secundum modum predicandi, qualitas eft.

Qualitas eft, secundum quam res qualis appellatur,

vel aliquo alio modo.

Regula.

Hec postrema particula ponitur in definitione qualitatis, gratia potentia.

Quale dupliciter dicitur.

Concretum uniuscujusque abstracti. Concretum tantum accidentis, quod l'reperitur in hoc prædicamento.

Regula.

Quale ftritte sumendum eft, non large. Quale du- s Quod est in qualitate solum. plex: Quod est in cateris prædicamentis. Id dicitur quale in prædicamento qualitatis, à quo res

fimbli-

oi-

0-8

119

id,)e-

quâ

tia,

quâ fui

io-

PYC-

one

itas

simpliciter denominatur qualis vi qualitatis, ut à justi-

tia dicimur jufti.

Quale, in cateris pradicamentis, à quo res non simpliciter denominatur qualis vi qualitatis, secundum aliquam alium modum: ut dicimur felices à felicitate, secundum quid agentes.

Divisio qualitatis.

Qualitatis quatuor sunt 3. Potentia & impotentia, species non imæ, sed 3. Passibile & passio.

subalternæ.

4. Forma & figura.

Habitus quid.

Habitus est qualitus, non à natura data, difficulter à subject o mobilis.

Divisio habitus,

Habitus du- Animi.

plex: Corporis.

Habitus animi est qualitus inhurens in animo hominis tantum; que vel intelligendi, vel deliberandi facultate persicitur. Intelligendi, virtutes intellectiva: deliberandi, virtutes morales.

Habitus corporis est qui corporis actionibus coparatur.

Affectio quid.

Affectio est qualitas, que facile à subjecto dimoverur.
Divisio affectionis.

Affectio du- Propria.

plex: Communis.

Propria affectio est qualitas non natura data, faci-

le à subjecto mobilis,

Affectio communis, est qualitas non natura insita, sed industria acquisita, ad bene maléve agendum, sive facile, sive difficulter à subjecto mobilis, ut Faber.

Regula.

Omnis habitus est affectio communis: sed non omnis affectio

UE

701

affectio in genere babitus est. Qui enim babitum habent, dispositi sunt: sed omnes qui dispositi sunt; habitum non habent.

Regula.

Propria affectio non differt ab habitu, neg genere; neg specie, sed numero: babitusenim est qualit as sirma; dispositio propria, qualit as insirma,

Potentia quid.

Naturalis potentia est facultas à natura data, vel animo, vel corporisut Mens, robur.

Naturalis impotentia est reluctatio natura, ut velo-

citas afino, oblivio homini.

io

Regula.

Nibil dicitur tale à potentia, vel impotentia, quia jam tale est, sed quòd tale esse potest ut lignum fragile dicitur no quòd fractu est, sed quia facile frangi potest.

Passibilis qualitas quid.

Passibilis qualitas est, que permanet in subjecto, sensum movens, cui passionem infert: Vt albedo, qualitas permanens in cygno, & infert passionem visui.

> Divisio passibilis qualitatis. Passibilis qualitas.

Corporis, Jut {Insania ex tristitia. Animi, Pallor ex morbo.

Passio quid.

Passio est momentanea qualitas, que oritur ex aliquo affectu, vel in animo, vel in corpore.

Regula.

Passibiles qualitates sunt objecta sensuu, non subjecta, Dicuntur passibiles qualitates, non quòd subjecta, vel qualitates ipsa aliquid patiantur, sed quòd inferant passionem sensibus.

E 2

De

Seton,

De forma & figura.

. Forma est ex numeri proportione proveniens qualitas, id est, oriturex discreta quantitate.

Figura similiter, ere.id eft, figura oritur ex ratione

quantitatis continua.

Qualitatum divisio. Qualitatum aliæ sunt

Sensibiles, Jut {Passibile & forma. Insensibiles, Jut {Habitus & potentia.

Discrimen inter habitum,

& potentiam.

Omnis potentia à natura est; habitus à natura non est, sed industria acquisitus.

Discrimen inter patibilem qualitatem, & habitum.

Patibilis qualitas, est qualitas sessibilis, sen su moves. habitus est qualitas in sen sibilis, in subjecto permanens,

Discrimen inter passibile & passionem.

Passibile, est qualitas diuturna et stabilis; passioest temporaria, et facile mobilis.

Discrimen inter formam & figuram.

Formaconsiderat quantitate discretam; figura quantitatem continuam; Vt, statua forma est, si consideremus aptam et convenientem proportionem lineametorum; figura est, si consideremus lineamentoram diductionem tantum, qua hunc vel istum repræsentamus.

Regula.

Affectio, împotentia, et passio, non sunt proprie qualitates; sed gratia babitus, potentia, et passibilis.

Propritates 111.

1 Qualitati aliquid est contrarium.
2 Qualia intenduntur & remittuntur.

3 Qua-

Seton.

3 Qualitatis est, quod res similes & dissimiles dicuntur.

Similia sunt, quæcunque simili imbuuntur

qualitate.

Dissimilia verò, quæ diversa.

Denominativa, sunt substantivum & adjectivu, partim nomine, partim re congruentia.

Substantivum appellant logici abstractum,

adjectivum concretum.

Quædam sunt voce tantum, quædam re tantum, quædam re & voce simul denominativa.

Qualitas. Anima, Corporis. Animæ. Acquisita, Naturalis. Acquisita. Transiens. Permanens, Permanens. Intellectuatis. Moralis, Moralis. Virtus, Vitium. Virtus. Minus principalis Principalis. Principalis. Fortitudo, coc. Justitia. Tustitia.

Ciceronis justitia.

Qualitates invicem contrariantur, ut bonum & nalum, calidum & frigidum, album & nigrum,

yel frigitas & caliditas, albedo & nigredo, &c. Secunda proprietas potius de qualibus intelligitur, quam de ipsis qualitatibus : ut doctus, justus, albus, alter altero mag: & minus dicitur. Albedo, justitia, & cætera abstracta, propriè nec intenduntur, nec remittuntur: quod concretis, hoc est qualibus, creberrimum est. Ista voces, simile & dissimile, qualitates non sunt, sed in prædicamento relationis. Res tamen secundum earum qualitates similes vel dissimiles appellantur, non aliter ac secundum quantitatem dicitur quodvis xquale, aut inzquale. Insuper infinita denominativa ex hac classe sumuntur ; itaq, hic visum est, quid fint explicare. Denominativa, partim nomine, similiter enim incipiunt, partim re, hoc est significatione, congruunt : ut sapientia, sapiens : prodigalitas, prodigus. Intelligenda est igitur definitio de iis, quæ nomine pariter & significatione sunt denominativa: atque ad hujus definitionis analogiam facile aptari potest corum definicio, quæ re aut nomine tantum funt denominativa. Virtus & studiosus re solum, pater & paternitas tantum voce sunt denominativa. Marmoreum autem, ligneum & lapideum, opinor propriè non esse denominativa, quoniam substantiam, verius quam accidens, significant, quando idem prorsus est marmorea columna & marmor, lignea mensa & lignum: intellige ergò subflantivum & adjectivum in accidentibus potius quam in substantia, ut justitia & justus, non autem homo & humanus. Longior essem, si conarer recenfere ea quæ sub hujus prædicamenti ambitu continentur, tam innumera ac diversa sunt : possunt, qui volunt Murmelium consulere, cui multum debemus ob fuam in prædicamentis operam, quanquam & alibi & in hoc prædicamento non semel (me judice) sit lapsus. Nec hominem taxo, cui potius agendas esse gratias censeo, quod in re ardua quod poruit præstitit.

DE PROPRIETATIBUS

Qualitatis.

Qualitate aliquid est contrarium, id est, omnis contra carter.

rietas que est in qualitate, est inter habitum & habitum, & passibile & passibile: ut justitia injusti-

tie, frigiditas saliditati.

Secunda species & quarta non habent contraria.

Neg, tamen tertia semper habet aliquid sibi contraria.

Vt medii colores, & medii sapores contrarii non sunt, sed diversi, quia unum uni non repugnat.

2 Qualia suscipiunt magis & minus, non qualitates

pfæ.

Qualia quæ sunt.

Qualia sunt, que denominative dicuntur secundum qualitates, vel quomodo libet aliter ab iis. Hec po-firema particula additur propter potentiam. Vi cursor non dicitur qualis, ab aliqua qualitate, sed secundum naturalem potentiam.

Regula.

Qualitates respectu subject i dicuntur secundum magis & minus: respectu generis non dicuntur secundum

magis & minus.

Qualitatis est, quodres similes & dissimiles dicuntur: id est, proprium est qualitatis, ut res cujuscunque generis suerint, ab eisdem similes vel dissimiles dicantur. Vt, Hector & Achilles similes sunt, quia simili qualitate præditi sunt; Dissimiles, ut Memnon & Paris; Memnon fortis, Paris timidus.

Similitudo est rerum differentium cadem qualitas. Dissimilitudo est reru differentiu diversa qualitas.

Divisio denominativorum.

Denominativa quædam.

Re tantum, Yoce tantum, Jut Somnus, dormiens.

Voce tantum, Jut Vinum, vinolentus.

Re & voce.

Temperantia, temperans:

4 Regula

Seton,

Regula.

Conjugata sunt ipsa abstracta: Casus, sunt concreta;

or adverbia que derivantur ab abstractis.

Argumentum sequitur affirmative & negative ab illis conjugatis, qua sunt re tantum, & re & voce. Ab his qua sunt voce tantum, minime sequitur, ut, Vinum babet, ergò est vinolentus, non sequitur.

De Actione.

A Ctio est vis ab agente in passum prove-.

Dividitur multifariam, ut in tabula se-

quenti leges. Jan 31

Seton.

Omnis actio est in motu.

Omnis actio infert passionem.

Proprietates II.

1 Contrarietas reperitur in actione.

2 Actio recipit plus & minus.

Actio.

Perdurans, Subitanea.

Perdurans.

Animari, Inanimari.

Animati.

senfilis, Insenfilis.

Senfilis.

Voluntaria, Non voluntaria.

Voluntaria.

Ambulare, Studere.

Ambulare.

Ambulatio Ciceronis:

N'hil

I

ra

qu

pr

ne

re

re

h

fe

I

C

Nemo, qui regulas gustavit grammatices, ignorat quid sint actio & passio. Verum hic largius aliquantò sumitur actio quam apud grammaticos. Nam proficisci, insidiari, loqui, licèt non voce, significatio-

ne tamen sunt activa.

Contrarietas est in actione, ut, calefacere, frigefacere, Intenditur ac remitritur actio, ut, siccare frigefacere, plùs aut minus dicimus. Nec omnis, nec sola actio
habet contraria: unde habere contrarium, nec primo,
secundo, tertio, aut quarto modo convenit actioni.
Non est itaque proprium actioni, sed potius quædam
convenientia. Ac idem de secunda proprietate hujus
capitis, & aliorum prædicamentorum penè omnibus
proprietatibus est dicendum.

De Actione.

Actio est forma accidentalis, secundum quam res ali-Carter. qua dicitur agere in id, quod subjicitur.

De proprietatibus Actionis.

cidens, videlicet ratione contraviarum qualitatum, que per actionem agentis suscidentur in patiente.

2 Actio suscipit magis & minus, non vi actionis, sed ratione qualitatum in subjecto patiente; ut Ignis

igni magis calefacit vel minus.

Regula.

s Omnis actio est ab aliquo; Omnis passio est in aliquo.

2 Actio & passio unum motum constituunt.

3 Omnia fere verba, que habent activam significationem, sunt in prædicamento actionis, ut proficisor.

4 Quadam verba passiva referuntur ad pradica-

mentum actionis ; ut intelligor, &c.

g Perplura sunt verba, qua neque sub pradicamento actionis

Seton, J

actionis, necepassionis continentur, ut caleo, frigeo: tamen sub passibili qualitate continentur. Item, jaceo, sto, sedeo, species situs sunt, licet non tam proprie, quam statio, sessio.

ade

ne

rel

Phali

ad

ta

ci

au m

ti

ve

ti

d

De Passione.

PAssio, est actionis in aliquo effectus, & illa-

L' tio, ut secari, percuti.

Dividi potett in anime & corporis passiones, ac deinde in varias species, ut postea erit manisestum.

Proprietates.

Passio participat contraria, ut Calesieri, frigesieri.

Præterea recipit passio plus & minus, ut, A-

liud alio magis secatur & minus.

Passio.

Anime, Corporis:

Animæ.

Brute partis, MIntellectus.

Brutæ partis.

Sensitive, Appetitive.

Sensus.

Externi, Minterni.

Externi.

Visio, Auditus, gustus, &c.

Visio.

Socratis visios bec & illa.

Docet Aristoteles in physicis, nihil esse re ipsa inter actionem & passionem, quæ tamen ratione adeò

Seton.

Dialectica Lib. I.

adeò idem non sunt, ut invicem opponantur. Nemo nescit actionem & passionem este relativa, veluti situm & habitum, quæ sequuntur ; quæ, nè estet magna relativorum confusio discentibus, non immerito à philosopho separatim traduntur. Ut omnis actio ab aliquo, fic omnis passio est in aliquo. Ad hæc quemadmodum in actione passivæ vocis aliquot verba recitantur : ità hic contra in passione, quædam activæ vocis ponuntur, ut Timere, mærere, intelligere, videre, audire, tangere, & hujusmodi. Nam superius monuimus omnem sensum patiendo suam exercere operationem, non agendo. Nec emittunt quippiam oculi, vel aures inter sentiendum, sed aliquid recipiunt potiùs: nimirum sensibilium species & similitudines ad ipsa organa pertingentes. Non sumitur hic passio, ut illa que est in tertia specie qualitatis : hic enim est,ut definitur, vis ab agente illata, illic verò ut ex passione excitata qualitas.

DE PASSIONE.

De proprietatibus passionis.

PAssio participat contraria. Dicitur plus & minus, Carter. non per se, sed gratia contrariarum qualitatum.

Regulæ.

I Omnia fere verba, que passive significationis sunt,

ad boc prædicamentum pertinent.

2 Verba ad sensus pertinentia, sunt in prædicamento passionis, ut intelligo, video, audio. Nam quod intelligit, non agit, sed patitur, recipiens species sensibilium.

3 Actio & passio sunt relativa actu, quia eadem eft omnino ratio actionis et passionis. Dicitur actio,ut provenit ab agente : dicitur passio, ut recipitur in passum. Quando.

Scton.

Quando. Uando, est rerum affectio ex tempore relicta: ut hodie, cras, olim. par

qu

ut

Multum cum tempore conspirat, sed om-

nino idem non est.

Proprietates II.

I Quando non habet contrarium.

2 Non dicitur plus aut minus. Ejus partes semper fluunt, ut temporis.

Quando.

Circumstans, Prasens.

Circumstans.

Prateritum, Præteritum.

Olim, Nuper.

Seculum, Seculum.

Circumstans.

Futuruma

Nuper.

Lustrum.

Hoe or illud feculum.

TEmpus, ut priùs docuimus, cst numerus primi motus, nullo ad alias res respectu: at Quando rerum actiones & eventa respicit. Quando igitur non est tempus simpliciter, nam tum esset quantitas; sed est applicatio temporis ad personam, rem, vel factum, ideo dicitur assectio relicta ex tempore; ut heri, olim, nuper. Quando est & ipsum prædicamentum, & interrogatio ejusdem, veluti & Ubi, proximum prædicamentum. Est ergò in hac classe quiequid aptè ad interrogationem Quando respondetur. Non intenditur hoc prædicamentum. Videtur tamen incrementum sumere, quando dicimus serò, seriùs, id est, magis serò. Ejus partes

partes nunquam non fluunt, ut partes temporte.

Circumstans continct præteritum & futurum, non quidem simpliciter, sic enim sunt partes temporis, sed ut eventa rerum respiciunt.

De quando.

Vando, est applicatio temporis ad rem, personam, vel facta.

Regula.

Quando,eft ip fü prædicament ü, ginterrogatio ejufde.

De proprietatibus.

Quando non habet contrarium proprie, Seculum eft spatium centum annorum. Lust rum spatium est quinque annorum.

Regula.

Circumftans, non continet præteritum & futurum simpliciter, sed ut respiciunt eventa rerum.

De Ubi.

7Bi est, qua à loci circumseriptione pro- seton. cedit, corporis locatio: ut, Londini, vel in foro esse.

Respicit personam, rem, & sacta.

Proprietates 11.

1 Non est capax contrariorum proprié.

2 Nec admittit intentionem, & remissionem.

Ubi.

In gere,

Extra aerem.

In aere.

In urbe,

Extra urbem.

In urbe.

Sub tecto,

Sub dio.

Sub tecto.

Publico

de

T

Publico,
Publico.
Publico.
Sacro,
Privato.
Privato.
Privato.
Profano,
Sacro.
In templo,
In templo.

In templo Petri, & Pauli.

Venim applicatio loci ad rem aliquam; ut, Romæ in templo, in gymnasio: non est tamen nuda rerum relatio, ut Quando, & reliqua quæ sequuntur prædicamenta, sed unum est è quatuor rerum generibus. Quando & Ubi multum ponderis habent in omni controversia, & rhetoribus cum primis in usu: Logices negotio parum admodum subserviunt. Non suscipit contraria, nec plus aut minus, nisi utrunque impropriè secundum distantiam locorum intelligas: ut, Sursum, deorsum: oriens, & occidens. Est Ubi prædicamentum pariter & interrogatio: unde quicquid ad questionem Ubi propriè respondetur, sub hac classe locatur, ut Ubi crescit juncus? in loco palustri: Ubi capitur scarus? in mari.

VBi, est circumscriptio corporis locati, que procedit à loci circumscriptione: vel, Vbi, est applicatio loci ad rem, personam, & facta.

Regula.

Vbi, non est nuda rerum relatio, sed est unum ex quatuor prædicamentis, que sunt re pariter & ratione distincta.

De proprietatibus.

vbi non est capax contrariorum proprie, sed improprie: nam sursum & deorsum contraria sunt, secundum physicam considerationem; nam motus sursum, & motus deorsum, deorsum, secundum naturalem philosophiam, sibi invi-

cem cenfentur contrarii.

2 Vbi, non dicitur secundum plus & minus: nam in templo e se, non dicitur magis Vbi, quam in domo esse: tamet si frequentius sit, vel diutius.

De Situ.

Situs est partium rei positio, ut Sessio, sta- Seton.

Proprietates I1.

I Nihil est situi contrarium.

2 Non suscipit incrementum, nec decrementum.

	Situs.	ORP 41
Naturalis,	~	Violentus.
	Naturalis.	
Mutabilis,	~~	Immutabilis.
	Mutabilis.	
Continuò,	~	Aliquando.
	Continuó.	
Cæli,	~~	Ignis.
	Cœli.	
	010	

Solis vel luna sphara.

VIdetur Situs multis esse qualitas: ut acutum, obtusum. Sed id verum non est, nempe obtusitas gladii non ulla qualitas est in gladio, sed potius partium gladii positio. Scindit enim scamnum cum esus extremum in tenuem aciem acuitur: alioqui, si densa sit acies ferri non æquè scindit præ obtusitate, hoc est præ spissitudine situs partium. Sedere & stare Seton, J

non proprie positiones, sed abiis (ut à philosopho in Relatione dictum est) denominativa sumuntur. Ni-hil est situi contrarium, licèt state & sedere videantur esse contraria. Præterea dicimus aliud alio magis & minus supinum, pronum & declivum: quæ tamen omnia ex æquo arbitror situi judicanda. Hujus categoricæ sunt sessio, statio, accubitus, raritas, spissitudo, asperitas, levitas, acclivitas, instexio, inclinatio, obtusitas, acuitas, & si quæ sunt aliæ partium rei positiones.

Contendunt quidam, quod de supino & prono, & aliis concretis diximus, de abstractis potius esse intelligendum: quanquam supinum & supinitas, declivum & declivitas ad idem prædicamentum pertinere computantur, veluticætera quæcunque denominativa. Hujus interrogatio est, quo modo situatur? Respondetur, jacet, sedet, recumbit, pendet, erigitur, & cæteræ positionum varietates.

De situ, sive positione.

Carter.

SItum ese, est quod posicionem bet quoquo modo ad partes corporis, vel su se babentis.

Regula.

Que denominative dicuntur à positione, predicamentum Situs precipue non constituunt : ui, se ssio est situs, non sedere ne que st are est situs.

Que denominative dicuntur à positione, non tam

proprie fitus funt, quam postiones ip fe.

Situs tres sunt species : { Sedere, Stare, Tacere.

Sedere, est partim erecto corpore, partim incurvo ese. Stare, est erecto omnino corpore esse. Jacere, est toto esse corpore prostrato.

Eorum

Dialectica Lib. I.

Eorum quæ situm habent, quædam secundum.

Naturam, } ut { Elementa, Columna, De habitu

Habitus est alicujus circa aliquid applica seton. tio: ut, Annulatum, ocreatum, vel petasatum esse.

Proprietates 11.

I Nihil habitui contrariatur.

2 Non dicitur habitus plus & minus.

Habitus.

Domesticus, No

Peregrinus.

Domesticus.

Decerus,

2

Indecorus.

Decorus.

Virilis.

~

Muliebris.

Virilis.

Ocreatum effe,

Armatum effe.

Ocreatum esse.

His or illis ocreis ocreatum effe.

HAbitus est vestium, aut armorum, in corpore vestiendo, ornando, vel defendendo, vel alicujus alterius circa corpus applicatio. Nec tam ad vestium materiam aut formam in habitu, quam ad vestiendi rationem, & usum circa corpus, est respiciendum. Tunica enim, si ipsum pannum contempleris, substantia est. At tunicatum esse, hoc est, modus ipse vestiendi corpus tunicis, habitus est. Fingendaque sunt nomina quoties desunt, ut calceatura, armatura, & similia. Nihil est similitudinis inter hoc prædicamentum & primam

Seton,

mam speciem qualitatis, licet nomine omnino conveniant. Quando, Ubi, Situs, Habitus, easdem prorsus habent proprietates; veljut rectius dicam, easdem convenientias. De iis fusius scripsit quidam, sed tanta cum difficultate, ut juventutis non multum intersit eum evolvere. Facile poterit Momus quispiam, qui nihil unquam candide interpretari didicit, omnes, quas his in tabulis affignavimus, divisiones reprehendere ; sed ftudiofx. & obsequenti juventuti, potius quam præfractis, & omnina cavillaturis, hanc operam insumpsimus. Scio enim omnem virilem habitum non esse decorum, nec omnem decorum habitum este domesticum. Sic objecturis ergò dicendum est, quòd quemadmodum unum membrorum dividitur, ità nonnunquam & reliquum dividi posset. Insuper in membris dividentibus, proximum genus intelligendumest, nè nimis late se extendat membrum dividens. Sed hæc adhuc planiora faciamus.

In primi prædicamenti tabula, compositum corpus in vivens & inanime secuimus Jam siquis cavillabitur, malam esse hanc divisionem; quia latius se extendit quam compositum (nam terra inanime est, & aqua, nec tamen composita corpora) huic facillime responderi potest, in inanimi intelligendum effe genus suum, nec pro aliis sumi posse, quam pro inanimatis compofitis. Hoc qui non admittit, inter dividendum, vix ullum prædicamentum à summis ad infima exacte dividere poteft; id quod videre est in plerisque aliis prædimentorum tabulis. Hie breviter & rudi Minerva prædicamenta tradidimus, przfertim fex posteriora, quz Aristoteles ticco pede præteriit;quod non ità multum ad dialecticam, aut philosophiam conducerent. Sunt tamen (ficuti prædiximus)indies, dum ifta edifcuntur, exercendi pueri, ut cum condiscipulis suis in regulis periculum faciant, quæstionibus & interrogationibus mutuis affiescant, aded ut nulla fit yox omnino quam

quam non possint facile in sua categoria, atque adeò in sua propria specie locare, vel saltem rationem reddere, cur non sit ei in prædicamentis locus; nec ad cætera prius progerdi debeant, quam ista ad amussim calleant.

I.] Abitus est modus corporis vestiendi:

Carter.

Regula.

n

12

r,

it

1-

n,

)-|-

ii-

e-

æ

m

nt

is

us

10

III

In babitu non est consideranda materia, vel forma rei sed modus corporis vestiendi: ut, pileus substantia est, at pileatum esse habitus est.

> Divifio habitus. Habitus triplex.

Habitus est pradicamentum. Habitus, prima species qualitatis. Habitus, naturalis potentia.

De proprietatibus.

Nibil est habitui contrarium : ut habitus decorus

De Post predicamentis.

Opposita sunt, que non possunt eidem si- seton.
mul simili respectu congruere.

Relativa sunt, que non possunt sine collatione intelligi: ut, præceptor, & discipulus.

Privativa sunt habitus, & privatio ejusdem, quæ successivè eidem nata sunt advenire: ut, visus, cæcitas.

Contraria sunt sub eodem genere posita, que ob maximam distantiam se mutuò à suo

fuscepti-

susceptibili expellunt, nisi alterum corum sit

inseparabile.

Contraria immediata sunt, quorum alterum non potest non inesse suo susceptibili: ut, sanum vel ægrum, animali.

Media simul possunt à susceptibili abesse: ut,

album & nigrum à lapide.

Bonum semper malo contrarium est: ma-

lum nunc bono nunc malo.

Non necesse est, si unum contrariorum actu sit, alterum quoque actu esse: ut, Calidum potest esse, etsi non sit frigidum.

Necesse est contraria in eodem esse prædi-

camento.

Impossibile est, ea simul eidem, fervato co-

dem respectu, competere.

Contradictoria (quæ vocant simplicia) sunt voces, quæ assirmationi & negationi subjacent: ut, sedet, non sedet: sapientia, non sapientia.

I Am sese offert occasio de Oppositis reliquisque postprædicamentis dicendi, quæ ideo in nullo certo prædicamento recensentur, quòd varia sit eorum acceptio, hoc est, scilicet secundum partes in prædicamentis locantur, non tamen ipsa summa capita, ut Opposita, Prius, & Motus.

Postpizdicamenta vocat Aristoteles quasdam divisiones & definitiones; & regulas aliquot, non alio (opinor) nomine, quam quod ea post suam de pradicamentis introductionem tradiderit. Atque codem modo de Antepradicamentis judicandum puramus.

Opposita

C

m fc

G

li

20

cf

tu

bi

ri:

no fir

on

qu

So

fit

tio

ne

fil

ge

Opposita non possunt eidem simul inesse, id est, non simul competunt eidem singulari. Additum est, simili respectu, ob relativa:nam potest unus idémque vir simul effe & pater, & filius, fed non eodem respectu, id est, non ejusdem. Privativa sunt habitus, & privatio ejusdem. Habitus hoc loco est qualitas certo tempore alicui melle destinata : ur, gustus, lumen. Privatio ejusdem defectus : quæ quandoque solum actum, ut tenebræ, quandoque & actum & potentiam privat, ut czcitas. Contraria funt in codem przdicamento, quz maxime inter se repugnant, & sele mutud à suo susceptibili expellunt ut, album, & nigrum: nisi alterum sit inseparabile, hoc est, innatum, ut igni calor : qui licet per frigus non separetur ab igni, frigori tamen est contrarius, & advenienti frigore separatur ab aere, aqua, & aliis suis subjectis. Susceptibile est, quod potest

ele subjectum, & accidentia recipere.

Ad Contrariorum definitionem, analogice reducuntur cztera,quz minus funt contraria,ut fuscum & al. bum, flavum & nigrum: nam propri è de extremis tantum intellig tur superius data definitio. Contradictoria vocant, terminum finitum & infinitum; ut, sanatur, non sanatur. Valla verba tantum, & non nomina infinitari posse existimat : At Cicero, bonum & non bonum, pro contradictoriis utitur. Horum alterum de omni re vere enuntiatur; ut Plato studet, Plato non studet. Unde contradictoriis hoe peculiare videtur, quod in altera contradictionis parce, addito verbo, invenitur verum vel falfum, live res existar, sive secus: ur, Socrates est, Socrates non est, alterum verum est, sive fit Socrates, five non fit : qued non in reliquis oppositionibus invenitur : nam quod non existit, nec sanum, nec ægrum eft; nec videns, nec cæcum; nec pater, nec filius. Filius enim non omnino erit, si non sit qui genuit.

De Differentiis, hoc est, de Dissentaneis, satis est diaum.

Etum : quæ propriè non opponuntur, licet sint apposi-

Objectiones.

Dixerit aliquis, Non possunt homo & brutum simul cidem congruere : ergò aut mala est oppositorum definitio, aut homini & bruto convenit. Sic occurrendum est, ubi dicitur non posse opposita simul eidem convenire, intelligendum est, illa diversis temporibus eidem rei singulari congruere: ut idem homo nunc sanus, nunc æger; hoc in dissentaneis est impossibile. At iterum objicies, dissentaneorum definitionem quibusdam oppositis convenire: (Nam calidi & frigidi omnino diversa est significatio,) quid ni ergò dissentanea? Quia nimirum illa funt diffentanea proprie, quorum omnino diversa est significatio, & que nullo alio oppositorum modo repugnant : nam tale quiddam in definitione illa est intelligendum. Rursum si quis objecerit, relative opposita eidem simul posse congruere; Ut, Apollo idem pater & filius fuit:palam est hic non cundem servari ordinem,& respectum; non enim unius & ejusdem pater, & filius erat Apollo, sed filius Jovis, & Phaethontis pater. Affuescant pueri ad hunc modum singulas regularum, sed potissimum definitionum particulas examinare, & ex iis solutiones objectorum eruere.

DE POSTPRÆDICAMENTIS. Cur dicuntur postprædicamenta.

Carter.

Dicuntur postprædicamenta, qui a summa genera eoru (ut opposita, prius, simul, idem, o motus) non possunt in prædicament is collocari. Vel dicuntur postprædicamenta, qui a eadem ratione non ponuntur in prædicamentis: Vr virtus, per se considerata, est in qualitate, ut verd oppositur vitto est in oppositis.

Repug-

Repugnantia quæ sunt.

Repugnantia, eft dissidens per se rerum babitudo: qua ut nec alterum de altero, nec ambo de tertio dicipossint.

Repugnantium divisio.

Repugnantium duo sunt genera.

Oppolita,? CUnum uni, ut unum pluribus,

Repugnant.

vel plura uni,

Objectio.

Liberalis repugnat avaritie, or prodigalitati: ergo unum duobus.

Respons.

Vnum oppositorum potest regugnare pluribus, non eade ratione; nam prodigalit as opponitur liberalitati fecundum excessum, avaritia autem secundum defectum.

Opposita quæ sunt.

Opposita sunt repugnantia, que non possunt eidem, silicet subjecto & eidem parti subjecti, simul, id est, eodem tempore, simili respectu, id est, eadem comparatione competere.

Regulz.

Omnia opposita sunt accidentia, prater voces contradicentes.

Omnia opposita debent iis dem subjettis competere diversis temporibus, nisi alterum eorum sir accidens inseparabile.

Omnia opposita repugnant, ut unum uni.

Divisio oppositorum.

CRelativa.

Oppositorum quatuor Privativa. funt species; Contraria.

Contradicentia.

Relativa quæ funt.

Relativa sunt, que non possunt intelligi fine mutua collatione unius ad alterum,

Dubi-

Dubitationis solutio.

Relativa sunt in prædicamento relationis, quemadmodum essentia consequentia un us dependet ex essentia alterius: sunt verò in oppositis, quemadmodum opponuntur ut unum uni; ut, pater filio.

Privativa que sunt.

Privativa sunt habitus, id est, naturalis potentia destinata tempore desinito alicui subjecto ine se, G privatio, ejus dem desectus.

> Divisio Privativorum. Privativorum quædam.

{Actum tantum, }tollunt.

Regula.

A privatione in babitum nulla est regressio, si sint privativa potentia: sin actu privativa sunt, est regressio, ut à tenebris in lucem.

De Contrariis.

Divisio Contrariorum.

Contrariorum & Mediata.

quedam Elmmediara.

Contraria immediata sunt, quorum necesse est alterum semper esse in subjecto. Vt, omne animal (secundum dialecticos, non verò secundum medicos) est vel sanum, vel agrum.

Corpus secundum medicos triplex; Sanum.

Mediata contraria sunt, quorum non est necesse alterum semper esse in subjecto, sed ambo possunt abesse ut dulcedo & amaritudo.

Divisio medii.
Medium duplex; Ex subjecto.
Ex negatione:

Medium

ex be

911

m

se.

ce

te

n

CI

ti

Medium ex subjecto dicitur, quando aliquod medium exprimitur inter duo extrema contraria; ut inter albedinem & nigredinem, flavus color.

Medium ex negatione, dicitur ex negatione utriusque extremi; ut, quod neque est bonum, neg malum.

Dubitationis folutio.

Par & impar contraria non sunt, sed differentia numero; licet pro contrariis sepe ponuntur.

Regula.

Veritas in exemplis Aristotelis non est inquirenda, sed expositio.

Discrimen inter Relativa & Contraria.

Relativa ad invicem dicuntur; contraria sibi invi-

Discrimen inter Privativa &

Contraria.

Privativa & contraria mediata præcipue in hoc differunt, quod necesse est alterumprivativorum (post tempus desinitum) inesse subjects; Vt, canis post novem dies est vel cæcus, vel videns; ante novem dies, neg cæcus, neg videns, sed non videns; verum ambo contraria mediata possunt abese post tempus definitum.

Privativa & immediata contraria inhoc different, quòd nece se est alterum contrariorum immediatorum semper inesse subjecto; sed ambo privativa possunt abesse à subjecto ante tempus definitum; ut canis, ante novem dies, neque cacus, neque videns.

Bonum semper malo contrarium est, scilicet si versantur circa easdem res; Vt justitia injustitia contra-

ria eft; justitia prodigalitati nunquam.

Malum nunc bono, nunc malo contrarium est; quia unaque que virtus habet duo extrema; & extremum extremo contrarium est, & utra q, medio, Vt, audacia timiditati contrariatur, & ambo fortitudini adversantur.

2

1,0777

Non

Non nece se est, si unum contrariorum actu sit, alte-

Objectio.

Asserit Arist. in 3. cap. de cælo & mundo; Si unum contrariorum sit, alterum esse necesse est 3ut, si terra sit, ignem esse est necesse.

Respons.

Verum semper est in contrariis elementorum, si unum sit, alterum quoque esse; quia elementa semper in se in-

vicem agunt, & à se mutuo patiuntur.

Necesse est contraria in eodem esse prædicamento, id est, si sint in prædicament is omnino. Nam illa suprema contraria que sunt transcendentia, non sunt in aliquo certo, o definito genere, sed in omnibus prædicamentis; ut bonum o malum in substantia, quantitate, oc. Sed hec moralia, non logica contraria sunt.

Impossibile eft ea, id eft ,contraria, &c.

Regula.

Alterum privativorum expellit alterum; alterum contradicencontrariorum expellit alterum; alterum contradicentium expellit alterum à subjecto; & relativa simul eidem, servato eodem respectu, non possunt competere.

De contradictoriis.

Contradictoria (que vocant simplicia) &c.

Divisio oppositorum.

Contradicentium Simplicia: quædam funt; Composita.

Simplicia contradictoria, sunt votes simplices, que subjacent affirmationi & negationi; id est, non sunt affirmationes & negationes, sed subjacent affirmationi & negationi. Si subjectum copula, vel copula subjecto addatur, sunt affirmationes & negationes.

Contradictoria composita sunt propositiones contradicentes, quaru altera est universalis, altera particularis; or due quod singulares secundum legem oppositionis,

contra-

Se

contradicentes propositiones funt. De quibus dicetur in secundo libro.

Regulæ simplicium contradic.

1 Altera pars simplicis contradictionis est finita, altera infinita.

2 Altera pars contradictionis dicitur de omnire.

Empore, naturà, ordine, honore prius. Setoni Prius, homo modo est, quod alterum tempore præcessit: ut senex juvene prior.

Secundo modo, cum essentia consequentia

non convertitur: ut, Unum duobus prius.

Tertio modo, quod ordine przcessit: ut, litera syllabis.

Quarto modo, quod perfectione præstat:

ut, Sol Lunâ.

Simul itidem ca propriissime dicuntur quæ in eodem tempore habent originem, ut Gemelli.

Secundo modo cum consequentiæ essentia convertitur, & neutrum estalterius causa, ut

duplum & dimidium.

Tertio modo, simul ca dicuntur, quz ex adverso idem genus condivident : ut, volatile, greffibile, aquatile.

Porrò, Idem tripliciter dividitur, nempe,

idem genere, specie & numero.

Idem genere funt, quæ sub eodem genere continentur, ut homo & brutum.

Idem specie sunt, ejusdem speciei individua, ut, Socrates, Plato.

Idem

Idem numero sunt, que rem eandem singularem designant, ut, Stratimocles, & Aristotelis pater.

Quacunque sunt specie idem, genere sunt

idem, non contrá.

Quæcunque sunt idem numero, sunt specie

& genere idem, non è diverso.

Quid diversum sit, & quot modis dicatur, facile per hac potes colligere.

PRius, primo modo, ut, senex puero. Secundo, ut unum duobus. Nam si sint duo, sequitur unum esse, sed non convertitur sequela: nam existente uno, non statim necessarium est duo esse. Tertio modo, prius est, quod ordine przeedit, ut procemium narratione, prorasis carastrophe. Quarto modo dicitur prius, quod perfectius, melius, honorabilius est : ut, Sol luna, przceptor discipulo, anima corpore, rex subdito, &c. Et è regione per omnia intellige posterius. Simul tempore ut gemelli. Secundo modo, ut duplum & dimidium : nam firma in iis est consecutio, ut, fi duplum fit,est & dimidium ; si dimidium, & duplum : horum neutrum est alterius causa, Tertio modo simul sunt omnia ejusdem divisionis membra dividentia, ut justitia, fortitudo, &c. Idem genere, ut grammatica, rhetorica: Specie idem, ut Bafilius, Ambrofius: Idem numero, ut Romulus & conditor Romz. Nihil est in iis, quod magnopere eget expositione. Ex his intellige Diversum.

Carter.

De quinque modis prioris.

Aliquid dicitur al- Natura.

Aliquid dicitur altero prius modis Ordine: quinque, Honore.

Prius

U

* Prius tempore, quod est antiquius vel vetustius altero, tempore: ut, Academia Cantabrigiensis prior Oxoniensi.

2 Prius natura est cum essentia consequentia non convertitur, id est, cum id quod ex necessitate aliquam rem sequirur, minime tamen cum eadem potest converti

Regula.

Omnis vox superior, prior est natura inferiore: nam posità inferiore voce, sequitur superiorem esse, sed non è contra.

3 Prius or dine est, quod alterum ordine pracedit: ut, Exordium prius narratione est.

Prius ordine bifa- 6 Ordine natura.

riam dicitur : Ordine doctrinz.

Regula.

Vniversalia priora sunt particularibus, ordine natura.
Particularia priora sunt universalibus, ordine dostrina. Nam, nostra cognitio oritur ex sensibus: sensus verd singularium, non universalium sunt.

4 Prius honore dicitur, quod est honorabilius & prafantius altero; ut justitia man suetudine prior est.

s Prius causa causato est, quod secundum subsistendi consequentiam non convertitur, quod nimirum est alterius causa & principium, ut res oratione prior.

De tribus modis corum que funt simul.

Simul itidem propriissime dicuntur, que in eode tepore babent originem, id est quemadmodu id propriissime dicitur prim, quod est tempore prius; sic ea propriissime dicuntur simul, quorum generatio eodem sit tempore.

Simul natura quæ funt.

Simul natura ea junt, que ad invice convertuntur, & neutrum est alterius subsistendi causa, ut pater et filius.

Divisio causa.

Causa du Subsistendi.
plex; Denominandi.

Pater

Seton, J

Pater est causa denominandi filii, scilicet ut dicatur flius: bomo est subsistendi, id est, ut sit. ſè

0

ci

P

pe

216

fu

cie

id

de

D

PE

nu

pr

do

aci

Simul terrio modo, sunt species diversæ generisejusdem, vel differentiæ divisivæ ejusdem generis.

Respons.

Vnum membrum dividens respectu divisi, neque prius, neque posterius est altero: sin respectus sit unius ad alterum, è contrà sit.

De eodem;

Idem triplex Specie.

Idem genere, sunt species diverse ejusdem generis, ut substantia prima & secunda.

Idemspecie, sunt diversa individua ejus demspeciei,

vel diversæ species generis ejusdem. Idem specie dupli- s Stricté.

citer dicitur : Large.

Si stricte sumatur, ea tantum idem specie sunt, que sunt diversa individua ejus dem speciei. Si large sumatur, idem specie sunt, vel diversa individua ejus-dem speciei, vel diversa species generis ejus dem.

Idem numero sunt, que rem eande singulare designant.

Idem numero.

Proprio,
Proprium & species.
Plura nomina eandem rem sig-

Nomine, out Subjectum fingulare, & accidens

Accidente; J Gubjectula inigulare, & accidents
quo subjectula inigulare, & accidents
Regula.

1 Quecunque sunt idem definitione, vel nomine, propriissime sunt idem ; quia sunt idem primo modo, o per se.

Deinde proprium & species; quia sunt ide per se,

sed non primo modo, sed secundo 3. Postremò subjettum or accidens; atque bic alieni simus modus est, quia ac-

cidit ut eadem significent.

Quæcung, sunt idem specie, genere sunt idem, quia species sub genere continetur, ut omne inferius sub superiore. Non contrà: id est, quæcunque sunt idem genere, non sunt specie idem; ut, hominis, & bruti non sunt eadem individua.

Quacunque sunt idem numere, sunt genere & spe-

cie idem non contrà.

Expositio.

Hec Regula non intelligitur de his omnibus, que sunt idem numero: nam ea que sunt idem proprio, vel accidente, continentur in diversis predicamentis.

Quid diversum sit, &c.

Diversum triplex : Specie.

Ea genere differunt, que sunt diversa species diver-

forum generum, ut virtus & bomo.

Diversa specie sunt, diversa individua diversarum specierum, vel diversa species diversorum generum. Et eodem modo dicendum est de reliquis.

De Motu.

Motus sex habet species, generationem, seron. Corruptionem, augmentationem, diminutionem, alterationem, & lationem.

Generatio, est non existentis in essentiam

productio, ut cum ex semine fit arbor.

Corruptio, existentis est desitio: ut, quan-

do lignum comburitur.

Augmentatio est in toto majoris quantitatis acquisitio.

Dimi-

Seton, J

Diminutio verò est quantitatis in toto de-

Alteratio est qualitatis in aliquo productio vel destructio.

Ejus sex sunt modi.
Alteratio fit,

Ab extremo,
Ab extremo,
A medio,
A medio,
Ab habitu,
A privatione,
A privatione,
Ab extremum.

Medium.

Extremum.

Medium.

Privationem

Habitum.

Latio est localis permutatio, ut solis motus ab oriente in occidentem, & rursum hinc in orientem.

Quies motui per omnia ex opposito respondet. Hîc septem habendi modos, & alia postprædicamenta, ne sim prolixior, omitto. Hæc igitur de voce simplici hactenus.

DE MOTU.

mentum. Corruptio, ut quando lignum comburitur. Augmentatio & diminutio, quando quantitas rei
in toto augetur & minuitur: ut, Puerorum corporaufque ad periodum quandam ætatis augentur: Senum
verò corpora diminuuntur, præfertim cum funt decrepiti. Alteratio est mutatio qualitatis, ut cum ex
albo sit nigrum aut fuscum: aut est corruptio qualitatis, ut ubi ex docto sit indoctus, ex luminoso sit tenebrosus. Motus localis est in loco vel circa locum mutatio. In loco, ut motus maris, vel lapidis: circa locum

Dialectica Lib. I.

ut motus primæ sphæræ, quæ nullo loco circumscribitur, sed omnia intra se comprehendit. Motus ut has fex species complectitur, largissime sumitur. Aristoteles negat in quinto Physicorum, generationem & corruptionem effe motus, quod co in li bro folum accidentalem motum considerat. În tertio verò Physicorum libro, ubi applicat motum prædicamentis, dicit tot esse tantum motus species, quot sunt entis: Generationem & corruptionem, quæ fiunt circa substantiam, pro prima specie, computans; augmentationem & diminutionem, quæ respiciunt quantitatem, pro secundazalterationem & lationem, pro tertia & quarta 3 quarum hæc circa prædicamentum : Ubi,illa circa Qualitatem versatur. Motus motui opponitur, ut forma, vel actus: Quies autem motui opponitur, ut privatio vel finis. Tot modis dicitur quies, quot motus; at quies à generatione, corruptione, augmentatione, & sic deinceps:facile per motum intelligi potest quies, quia oppositorum eadem este disciplina solet. De simplici themate quærimus, quid fit & quotuplex, ur, quid virtus, quotque sint ejus species. De composito themate quærimus, verumne an falfum, necessarium an contingens, & alia multa. Sed à rudimentariis qui parvos adhue progressis in dialectica fecerunt, nec secundum librum, aut tertium attigerunt, satis erit quærere, qualis vox fit virtus, qualis vox fit avaritia, aut triticum; articulata an inarticulata, complexáne an incomplexa, superior an inferior, arque ità usque ad prædicabilia. Rurfum quale prædicabile utrum genus, species, disterentia, proprium, an accidens; num in quid an in quale, num effentialiter an accidentaliter prædicetur. Si genus sit, quas habeat species; & contrà, si species, quod proximum genus, quæ inferiora & superiora, ab imis ad suprema usque. In quo reponatur prædicamento: Si substantia, quæ habeat in se accidentia, quas proprietates.

Si qualitas, quod habeat subjectum; Postremò, sitne qualitas acquisita an innata, permanens an sluxa; Si passibilis, cui sensui inferat passionem, quæ organa, quæ objecta illius sensus, quæ sentiendi media, quæ media & extrema objectorum: Deniq; quæ ea cognata, quæ opposita, quæ dissentanea. Perutile mihi in initio viderur, ad hunc modú puerilis ingenii vires experiri,

DE MOTV.

Motus quid.

Carter.

Motus est actus entis in potentia, quatenus est in potentia; ut generatio est actus generabilis, in quantum est generabile, vel, Motus est acquisitio, vel amisso alicujus in aliquo.

Motus species sex.

Generatio, Circa substan-Corruptio, tiam

Augmentatio, ¿ Circa quanti-

Diminutio, S tatem Alteratio circa qualitatem

Latio, circa ubi

> versatur.

Dubitationis solutio.

Motus si stricte sumatur, ejus species sunt tantum quatuor: sin sumatur pro mutatione (quemadmodum à Setono) tum sex sunt species motus. Nam Arist negat in 5. Physicorum, generationem & corruptionem esse motus: quod verum est, si consideremus motum accidentalem, de quo loquitur Arist. eo in libro.

Regula.

Movens,

Mobile,

Tempus,

consideranda
funt;

A quo,

Terminus,

ad quem.

Omne

Omne corpus compositum ex materia & forma movetur, vel secundum totum, vel secundum partem.

Generatio quid.

Generatio est rei non existentis actu, sed potentia, in rem actu existentem, ut ex ovo sit pullus.

Corruptio est rei actu existent is desitio, ut quando frangitur ovum:

Regula.

Res corrupts non ft atim evane sit in primam materiam, sed gradatim.

Augmentatio unius est corruptio alterius, & è contra.
Augmentatio dicitur, ubi singulæ partes alicujus totius majorem quancitatem suscipiunt; diminutio è
contra; ut corpora puerorum, corpora senum.

Alteratio est asquisitio vel deperditio alicujus qualitatis in aliquo subjecto, ut, cum ex injusto sit justus.

Divisio Lationis.

Latio triplex.

Recta, Circularis, Jut Crbium cœlestium:
Mixta, Volatus avium.

Quies motui per omnia ex opposito respondet; id est quies opponitur singulis speciebus motus.

Objectio.

Quies opponitur motui, & motus motui; ergò duo opponuntur uni.

Respons.

Quies opponitur motui, quemadmodu est finis vel privatio motus; Motus opponitur motui, ut forma vel actus

Seton, J

me

ne

Si

a,

x

a,

io

ri,

in

in

el

1 2

at

se!

ci-

Ioannis Setoni De septem habendi modis.

Habere, septem modis dicitur.

Qualitatem,
Quantitatem,
Vestimentum,
In parte,
Partem,
In vase,
Possessionem,
Possess

Finit libri primi.

LIBER SECUNDUS.

De Propositione.

F

Inito tandem libro primo, de simplice voce; restat ut aliquid de composita, idest, de integra oratione, quam Logici propositionem appellant, dicamus.

Sed priùs dicendum est (ut pollicitus sum)
quid sit nomen, & verbum, unde constatur pro-

positio.

Est igitur nomen, definitore Aristotele, vox ad placitum significans sme tempore, cujus partes nihil repræsentant sejunctæ, ut arbor.

Verbum, vox est ad placitum confignificans tempus, cujus partes separatim nihil designant, ut scribo.

Propo-

Seton.

Propositio, est oratio indicativa verum vel falsum significans: ut, Avaritia est radix omnium malorum.

Ejus tres sunt partes, duo termini (hoc est,

subjectum, & prædicatum) & copula.

Subjectum dicitur, quod præcedit copulam: Prædicatum verò quod cam sequitur. Copula, verbum principale extrema connectens: ut, Apelles suit elegantissimus pictor. Apelles subjectum est: suit, copula : elegantissimus pictor, prædicatum.

Explicanda est propositio, si suerit implicita, & verbum adjectivum in substantivum solvendum, eodem prorsus sensu remanente: ut,

Cæsar pugnat, id est, Cæsar est pugnans.

de

uid

gra

0-

n)

0-

OX

ar-

ns

g-

0

R Elictà tandem incomplexà voce, de composita aliquid est dicendum. Ea autem complexa vox, quæ appellatur terminus, facile ex incomplexa deprehenditur, quando (ut diximus) nihil aliud est, quam duæ simplices pariter elatz: ut, acutus enfis, fulvum aurum, & cætera, cum qui bus nihil commercii habebimus in hoc libro. Hic ab illa composita voce nobis auspicandum est, quæ nominibus verba conjungit: atq;hæc etiam bifariam sumitur, vel ut oratio imperfecta suspenfum habens sensum, ut, Sacerdos in templo, Deum contemni, Si rescripseris, Qui non operatur, & cætera; vel ut perfecta, cujus explerus & absolutus est sensus, in qua nihil amplins defideratur : ut nulla virtus senescit unquam. Perfecta vox, hoc est, perfecta oratio, vel sententia consumitur in indicativam, imperativam, optativam, subjunctivam, & infinitivam: ex quibus logici tanSeton, J.

tum indicativam (quam propositionem vocant) recipiunt, reliquas poetis rhetotibulq; (quibus subserviunt) relinquentes, Propositio & que illi accidunt, hujus secundi libri sunt argumentum; Partes nominis separatæ nihil significant, licet aliquando videantur designare ut in hæ voce, forex, rex nil designat, Verba confignificant rempus, id eft, præter fignificationes, temporis differentiam inducunt; ut putà præteritum,præfens, vel fururum. Et est verbum semper corum quæ de alio dicuntur, nota, ut Scribo, Ex iis proprie omnis constat sententia; cztera orationis supplementa, Dialectici, veritatem in primis spectantes, pro partibus nolunt computari. Propositio est oratio indicativa, hoc est, ex verbo indicativo constans, Subjunctiva quoque oratio, & aliæ cum pro indicativa ponuntur, propositionem constituunt; ut, Vellem vinum gustare, id est, volo.

Proposi- Cicero Vives Stoici Alii Pronunciationem Effatum.

Appellat Pronunciationem.

Appellat Pronunciationem.

Axioma, Pronunciatum, & Proloquium.

Ejus partes sunt tres, subjectum, & prædicatum, (quæ sunt propositionum materia) & copula; quanquam alii sub prædicato copulam intelligunt. Grammatici dicunt subjectum & prædicatum, suppositum & appositum; Vives objectum, & dictum. In hæc tanquam in simplices partes solvitur propositio. Omnis virtus est habitus bonus; virtus hic est subjectum, est, copula, habitus bonus, prædicatum. Signa non sunt partes subjecti, nec negationes. Explicanda est propositio quæsuerit implicita; & verbum adjectivum in substantivum convertendum; ut Plato disputat, Plato est disputans. Quod non semper oportet. Nam non est idem, Hic puer suaviter canit, &, hic puer est suaviter canens.

Aliquis est nesciens mortem. Aut igitur non solvenda sunt hujusmodi pronunciata, aut sie solvenda, ut prorsus idem sensus remaneat : ut, Nescit aliquis mortem, id est, nemo seit mortem. Assert quidam posse pronunciatam ex sola prima, aut secunda, nonnunquam ex tertia persona constare, ubi certa possit intelligi, ut Pluit, ningit : sed grammaticorum est hæc docere.

ANNOTATIONES P. CARTERI In secundum librum Dialecticæ Ioannis Seconi.

De Propositione.

Omnis propositio constatur ex vocibus simplicibus. Carter.
His igitur explicatis, aliquid de Propositione dicendum erit.

Sed priùs dicendum eft, &c.

cipi-

int)

s fe-

atæ

na-

m-

de nis

ia-

bus

iva

ur,

ta-

m

æ

Š

Omne totum ex suis partibus cognoscitur. Propositio totum est, nomen er verbum partes sunt.

Divisio Nominis.

Nomen triplex.

Rectum,
Casus nominis,
Lustinia.

Substitute

Non justitia.

Eadem est verbi divisio.

Hec divisio nominis, est nomin's tantum divisio, non rei, Regula.

Casus nominis, & nomen infinitum, ad dialecticos non pertinent.

Nomen quid.

Nomen est vox ad placitum significans sine tempore: idest, importans nullam temporis disserentiam, neque temporis præsentis, neque præteriti, neque suturi. G 4 Divisio Seton,

Divisio nominis.

Nomen duplex.

Simplex, Compositum, ut { Arbor. Domus.

Regula.

Partes nominis simplicis neque videntur aliquid significare, nec aliquid significant omnino. Partes nominis compositi videntur aliquid significare, nihil tamen significant: ut in hac dictione, Domus, mus, nihil significat, quemadmodum est pars hujus nominis Domus.

Discrimen inter nomen & verbum.

Nomen & verbum in boc tantum different, quod verbum confignificat tempus, id est, prater suam significationem, aliquam temporis differentiam importat : Nomen verò significat aliquando tempus, sed nullam temporis differentiam, ut dies, mensis.

Propositio quid.

Propositio est oratio indicativa, verum vel salsum fignificans, id est, Dialectica propositio constat ex verbo indicativi modi, & temporis præsentis. Nam orationes cæterorum modorum, nisi ponantur pro indicativa oratione (ut vellem esse justus, id est, volo) non dicuntur dialecticæ propositiones, quianeque verum, neque salsum significant.

Veritas & falsitas in tribus reperitur.

Voce aut scriptis, ut in Significatione.
Rebus ipsis:

Subjecto.
Significatione.

Discrimen

Dialectica Lib. II.

Discrimen inter verbum & casum verbi.

Dicitur verbu, quod est indicativi modi & temporis prasentis: casus verbi, alterius mods & alterius teporis.

De oratione.

Oratio est vox significativa secundum placitum, non sic ut instrumentum, cujus partes separatim aliquid significant, ut dictio, non at affirmatio & negatio.

Dubitationis folutio.

SProximum,

Instrumentum duplex:

Secundarium.

Oratio est instrumentum secundarium & remotum non proximum: nam omne proximum instrumentum naturaliter significat:

Oratio duplex : Simplex.
Composita.

I Partes simplicis orationis significant ut dictio, non at affirmatio vel negatio : partes orationis coposita significant, ut affirmatio & negatio, ut partes syllogismi.

2 Si loquamur de simplici oratione, partes vicina accipiende sunt: si de composita, partes remota in-

telliguntur.

Regula.

Partes remot a composita orationis, sunt litera, syllaba, dictiones: partes vicina, ut affirmatio on negatio significant.

Explicanda est propositio si fuerit implicita, &c.

Propositionum, aliz sunt Explicitz.

Explicita est propositio, in qua explicantur subje-Etum, prædicatum, & copula. Implicita verò propositio est, quando aliquod horum deest.

Regula.

Regula.

Verba substantiva sunt, Sum, forem, fio, existo;

catera omnia verba funt adjectiva.

Propositio potest constare ex verbo tantum prime vel secunda persona, or aliquando tertia, quoties certa persona verbo intelligitur, ut. Pluit, nimirum vel Deus, vel natura.

Seton.

Propositionum alia Categorica, alia Hypothetica: illa simplex, hæc composita.

De Hypothetica postea suo loco est dicen-

dum.

Categorica est simplex propositio uno tantum principali verbo contenta: ut, inscitia est

loquax.

Categoricam quadrupliciter dividunt: primo in universalem, particularem, indefinitam, & singularem: iterum in affirmativam, & negativam: deinde in veram, & salsam: postremò in necessariam, contingentem, & impossibilem.

Universalis propositio est, quando universale signum subjecto præponitur: ut, Omnis potestas est à Deo. Nulla turpitudo est cum

honestate conjuncta.

Particularis est, quando subjecto præponitur nota particularis: ut, Aliqua mulier linguam restænat. Quidam monachus non est indoctus.

Indefinitam dicimus, quando nullum si-

gnum antecedit subjectum: ut, Labor improbus omnia vincir. Hæc de communi subjecto

sunt intelligenda.

Singularis enuntiatio est, quando subjeetum est vox singularis: ut, Londinum est urbium præclarissima. Hoc falernum non est dulce.

Signa universalia sunt, omnis, quisque, uausquisque, totus, universus, singulus, cunctus, uterque, quis non, nullus, nemo, & neuter.

Signa particularia sunt, unus, alter, aliquis, quidam, &c.

Affirmativa dicitur, ubi principale verbum

affirmatur: ut, Forma est inconstans.

Negativa verò, ubi principale verbum ne-

gatur : ut, Charitas non est suspiciosa.

Propositio vera est, quæ cum significatione sua re consentit: ut, Deus est omnipotens.

Falsa autem est, cujus significatio à re dis-

sentit : ut, Stellæ decidunt.

Necessaria est, ubi prædicatum necessario convenit subjecto: ut, Smaragdus est lapis.

Contingens dicitur, cujus extrema nulla necessitate coherent: ut, Philosophus est dives.

Impossibilis est, cujus significatio ex natura rei repugnat veritati: ut, lapis sentit.

Propositio. Copulativa

Quinque modis dividitur propositio. Primò secundum substantiam (ut dictum est) in categoricam & hypotheticam, quæ latinè sonant simplicem & compositiam. Categorica ergo est simplex propositio, uno tantum principali verbo contenta : ut, Magistratus virum arguit Vultus indicat iram. De hypothetica in sine hujus libri dicetur. Categorica in universalem, particularem, infinitam, singularem dividitur. Universalis

salis est, in qua universalis nota præponitur toti subjecto: ut, Omnis potestas impatiens consortis erit:
Nulla tyrannis diu durat. Particularis itidem, in qua
nota particularis subjectum præcedit: ut, aliqua culpa
est inexcusabilis: aliquis senex non est morosus. Signa universalia sunt, omnis, quisque, unusquisque, totus, universus, singulus, cunctus, uterque, quis non?

nullus, nemo, neuter, &c.

Signa particularia sunt, unus, alter, aliquis, quidam. Quidam tamen sit frequentiùs singularitatis nota, nec unquam aliter sumitur, si Vallæ credas. Sunt qui universalibus adjiciunt adverbia quædam, ut semper, nunquam; & particularibus, aliquando, quandoque, interdum: sed sequentem vocem potiùs quàm integram propositionem distribuunt. Quod facilè deprehendas, si ipsa adverbia dissolveris: ut, Nunquam crescit lapis, id est, lapis nullo tempore crescit: Semper ridet Democritus, id est, Democritus omni tempore ridet. Hæ propositiones non sunt universales, Insintam dicimus, in qua subjectum signo vacat: ut, Pax bello optatior. Hæc, juxta Vallæ sententiam, fere semper cum universali conspirat.

Censet Lodovicus infinitam, ex sensu, nunc in universalem, nunc in particularem, quandoque in singularem transire: ut, Virtus est præponenda opibus, universalis est: Animal respirat, particularis: Homo adest, singularis, si priùs de aliquo sucris loquutus. Hæc de communi subjecto sunt intelligenda. Nam si subjectum singulare sucrit; qualecunque signum præcedat, singularis est propositio. Propositio singularis est, cujus subjectum est terminus singularis: ut, Thamesis suit, & restuit. Nec resert, quæ negatio aut quod signum præcedat, nihil enim virium habent in voces singulares. Hujus species est collectiva propositio, licèt universalitatem præse ferat: ut, Omnes sapientes Græci suère septem, id esta

eft, hi omnes pariter fuêre septem : & ut ad Papyrium dixit Fabius : Omnes magistratus, & populus Romanus, majorem habent potestatem quam Dictator, id eft, non Conful, non Prztor, non Quaftor, non Ædilis per se singulatim sed omnes unà juncti. Adverte igitur cum fignum universale nunc divisive, nunc colledive sumatur, nullam effe propositionem universalem, nisi divisive sumatur nota universalis. Vives, inter universalem & fingularem, mistam facit : ut Socrates semper deambulat in Academia. Idem recenset universales convenientia, & reflexas:ut, Omnia tuâ causa volo, id est, omnia que conveniunt. Aristoteles omnia diligenter scripsit, id est,omnia que scripsit : quas ego omnes singulares dixerim. Quantitas enim propositionis ex subjecto porissimum est estimanda : ur, Sol elevat vapores fingulis diebus, particularis est. Cicero omnes Romanos anteibat eloquentia, fingularis est. Nec tamen universalis nota in istis caret sua vi, sed eam in sequentem dictionem imprimit : efficitque, ut ea universaliter supponat, & copulative descendat ; de quo suo loco plura dicentur.

Ad hæc, categoricam dividit Tullius in aientem & negantem, id est, in affirmativam & negativam. Alii vocant affirmationem & negationem, quæ in connexionem verbi incumbunt: ut, Avaritia est insatiabilis: Sol non est calidus, Affirmativa est, ubi principale verbum affirmatur: ut, Pueri sunt futiles. Negativa, ubi principale verbum negatur : ut, virtus non est caduca. Mista hic fortasse locum habebit, ut Socrates aliter disputat quam Plato : Tu omnibus præterquam pecunia abundas. Negatio vim suam amittet, ni principali copulæ addatur. Hæ enim funt affirmativæ: Odi sapientem, qui sibi non sapit : Pater qui non castigat li beros, cos indulgentia corrumpit. Nec semper necessum est negationem exprimi : ut, Arrogans est alius sapiente bonoque, &c. De negatione infinita nihil

nihil hoc loco mihi dicendum est, de qua & aliis non paucis, plura subtiliùs quam utiliùs à quibusdam præcipiuntur, Præterez, categorica in veram & fallam, ut ex ejus definitione liquet, dirimitur. Quarum gratia hæc omnia hactenus documus. Frustra enim (ut prædiximus) cætera cognoscis, si nescias veram propositionem à falsa discernere. Propositio vera est, quæ ut res se habet significat : ut, Christus piorum preces exaudit; Troia olim diruta fuit; Deus impietatem puniet, Falfa, quæ aliter quam res eft, defignat; ut, Deus non respicit mortales; Opes reddunt hominem felicem. Valla semiveram & semifalsam addit, in qua re eum nemo, quod sciam, dignatur imitari. Postremò, ultima enuntiationis divisio, que est in necessariam, contingentem, & impossibilem, ex vera & falsa gignitur. Nam ut vera in necessariam & contingentem, ità falsa in impossibilem & contingentem secatur. Necessaria est, ubi extrema simpliciter perpetua necessitate cohærent; ut, Fortitudo est virtus. Id fit quoties definitio aut ejus pars definito tribuitur; ut, Virtus est habitus voluntatis bonus; Mendacium estvitium; Leo est rugibilis. Hujus certa & perpetua est veritas, nec temporis fluxu mutatur. Contingens dicitur, cujus prædicatum contingenter cohæret subjecto: ut, Juvenis est studiosus; Mercator est cupidus. Harum non est necessaria veritas, sed ex zquo verz vel falla postunt effe. Nam etsi quod præteriit nequeat mutari, & quæ sunt, cum sunt, authore philosopho, necesse sit este; tamen hæ non simpliciter, sed necessariz ex hypothesi, id est, suppositione dicuntur. Quòd illorum materia sit contingens, id fit quoties accidens adjicitur subjecto, nisi forte & abstracta subjecto conveniant ; ur, Deus est justiria, veritas, sapientia, bonitas, quæ in abstractis, soli Deo congruunt, Subjectum,ut hic definitur, dicitur, cui accidentia insunt; ut, Timiditatis fubjectum!

dicitur, cui accidentia insunt; ut, Timiditatis subjectum est lepus, virtutis anima, albedinis paries, &c. Impossibilis est, quæ nunquam potest este vera; ut, Saxum cernit, homo est immortalis. Hoc etiam de impossibili per se & simpliciter dictum volo, & non per accidens; quod, ne molestus sim discentibus, veluti multa alia, prudens prætereo.

Divisio propositionis
Propositio dividitur secundum

Carter.

Substantiam,
Quantitatem,
Qualitatem ex voce,
Qualitatem ex re,
Qualitatem ex materia subiecta,

Categoricam & hypotheticam.
Universalem & particularem.
Affirmativain & negativam.
Veram & falsam.
Necessariam, contingentem
& impossib.

Regula.

Propositio & questio eadem sunt secundum rem ipsam. Di scrimen inter problema dialett & propositionem sive questionem dialetticam.

Duplex est eorum ¿ Ex parte rei,

differentia: SEx modo proferendi,

Dialectica propositio est interrogatio alterius tantum partis. Problema dialecticum est utriusque partis interrogatio: ut, An appositorum eadem sit disciplina; questio est dialectica: An oppositorum eadem sit disciplina, an non; problema est.

Hypothetica propositio quid.

Hypothetica propositio est conjunctio duarii categoricarii propositionii, vel plurium, cum aliquu conjunctione, vel adverbio aquivalente: ut, si dies est, lux est.

Categorica propositio quid.

Categorica propositio est pura propositio, constans ex
uno subjecte, uno prædicate, & una copula.

Divisio

Divisio categor. propositionis.

Categorica propositio alia,

Zimpura.

Solutio tacità objectionis.

Modales propositiones continentur sub categoricis propositionibus, dicuntur enim categorica impura.

Universalis Propositio quid.

Vniversalis propositio est, quando universale signum universali subjecto proponitur; ut, Omnis vutue est laudabilis.

Particularis propositio est, quando particulare signum praponitur universali subjecto; ut, Aliquis bomo est

dottus.

Indefinita propositio est, quando nec nota universalis, nec particularis antecedit subjectum; ut Mala vituperantur.

Regula.

Indefinita propositio, ex sensu aliquando sumitur un universalis, aliquando un particularis, quando que un singularis.

Hæc de communi subjecto, &c. id est, nulla propositio est universalis, particularis, vel indefinita, nisi sub-

jectum fuerit vox univerfalis,

Begula.

Omnis collectiva propositio eft fingularis:

Dicitur collectiva propositio, quando vel subsectum, vel prædicatu sit numerus; ut, Omnes sapientes Gracia suere septem; Omnes digiti bujus manus sunt quinq;

Signum universale dupli- Disjunctivé.

Nulla propositio universalis est, nisi signum divisive, five disjunctive sumatur.

Omnis affirmatio est alicujus de aliquo; omnis item

negatio est alicujus de aliquo.

H

Divisio

Divisio negationis. dividi Negatio triplex est.

Simplex, Privans, Jut Homo est injustus.

Homo est injustus.

Homo est non justus.

Regula.

Negatio privans non est negatio re ipsi, sed affirmatio, ut Homo est indoctus, propositio affirmativa est, quia principale verbum affirmatur. Eadem est ratto negationis infinitantis.

Materia propulitionum triplex : Contingens, Impossibilis,

Dicitur propositio necessaria, in qua genus pradicatur de specie: species de individuo: disserentia de specie & individuo: proprium de specie: accidens inseparabile de subjecto: definitio de desinito : interpretans de interpretato, & cu pi

Di

19

OI

qu

Po

ne

qu

aff

va,

qu:

tin

tio,

fip,

cft

fati

fale fati

terr

pol

De Quastiones and hand

E Asdem omnino cum propositione divisiones recipit & quæstio. Alia enim est simplex, alia composita: simplex in universalem,
particularem, indefinitam, singularem; in veram & falsam; in assirmativam & negativam;
in necessariam, contingentem, & impossibilem
dirimitur. Nec mirum, quum quæstio nihil sit
aliud, quàm propositio cum interrogatione
elata:ut, An oppositorum eadem sit disciplina?
An non sint Antipodes?

De Interrogationibus.

Res sunt interrogationes propositionis, quanta, qualis: quibus interrogamus naturas

Seton.

naturas pronunciatorum, & quæ illis accidunt omnia: ut si quærere velles, quæ, quanta, qualis, sit hæc propositio, Quisque homo avaritiæ studet: respondemus esse categoricam, universalem, affirmativam, falsam, & contingentem. Quæ, quanta, qualis. Aliquod brutum non est insensile: respondemus esse categoricam, particularem, negativam, veram, & necessariam, & ita de similibus.

Ouzstio, dempta interrogationis nota, propositio Sest: ita mirum videri non debet, si easdem cum propositione divisiones recipiat. Sed quia in questione nihil est obscurum, tria illa interrogationum genera aggrediar. Habet enim propositio, juxta suas divisiones, aliquot interrogationes, quas vulgo vocant quæsitiva:quæ?quanta? qualis? Quæ,quærit,sitne propolitio categorica, an hypothetica: Quanta, quærit, sítne universalis, particularis, indefinita, an singularis : Qualis, affirmativane an negativa. Ut percontanti, que, quanta, qualis fit hæc; Ufus in naturam vertitur : respondemus esse categoricam, indefinitam, & affirmativam. Deinde si iterum roges, qualis affirmativa, adjicimus este affirmativam veram. Postremò, siqualis vera interroges, affirmamus esse veram contingentem. Atque hoc modo de unaquaque propositione licet interrogare, donec absoluta fuerit responsio. Quod si prima interrogatione perfecta sit responfip, non ultra quærendum est: ut,quæ?quanta?qualis est? Quisque homo est bipes. Huic interrogationi satisfactum erit, si dixeris effe categoricam, universalem, affirmativam, veram. Alioqui donec plenè satisfecerit adversarius, ultrà per postremam illam in terrogativam licet sciscitari: nempe ut prima propositionis divisio secundum substantiam, id est, esten-H 2 tiam,

Seton,

tiam, & secunda secundum quantitatem, ità tres reliquæ secundum qualitatem dantur. Unde interrogatio, quæ? substantiam quærit: quanta? quantitatem: denique, qualis? propositionis qualitatem quærit, hoc est, num affirmetur, num vera sir, num necessario vera, an secus.

Tres sunt interrogationes Propositionis.

Versiculus-

Qvæ? ca. vel byp. qualis? ne. vel aff. uni quanta? par.in. sin.

Expositio versiculi.

Que, querit utrum propositio sit categorica, vel bypot betica: quanta, utrum sit universalis, particularis,
indefinita, vel singularis: qualis, utrum affirmativa,
vel negativa: qualis affirmativa vel negativa;
vera, vel falsa: qualis vera vel falsa, contingens,
vel necessaria.

De suppositione.

Suppositio est significationis terminorum in propositione acceptio: plurimum momenti habet ad inquirendam veritatem.

Veritas autem pronuntiati ex quantitate, qualitate, verbo & affectionibus est inquirenda: sed præcipuè ex quantitate, ut patebit ex regulis.

I Subjectum semper eapitur in universali universaliter, in particulari particulariter, in singulari singulariter.

2 Prædicatum verò in universali affirmativa immobiliter supponit, & confusè capitur.

Carter.

Seton:

in: tia

tı

C

tı

q

ve

no

eq

tet

Ze

ne

niv

&idu

In

In particulari & singulari affirmativis, particulariter.

In universali, particulari, & singulari, nega-

tivis universaliter, nisi fuerit singulare.

3 Vera est igitur universalis affirmativa, cum prædicatum omnibus & singulis sui subjecti singularibus congruit. Negativa quando nullis.

4 Particularis est vera, quando prædicatum verè affirmatur de aliquo, vel aliquibus corum quæ in subjecto continentur: aut nega-

tur, sisit negativa.

5 Singularis nullam habet dubitationem, quod unu & non amplius respicit. Quare, vera est singularis affirmativa, quando extrema conveniunt: negativa, quando disconveniunt.

Exempla hæc sunto: Omnis homo equitat, non erit hæc vera nisi unusquisque hominum equitet: falsa. si Cæsar, vel ullus alius non equitet. Et hæc, Aliquis homo pingit: vera erit si Zeuxis solus, aut ullus pingat: falsa, quando

nemo pingit.

Notandum est, majorem esse vim in nota universali quam particulari, a negatione, quam in assirmatione. Denique universalia pronuntiata, tum in ascensu tum in descensu, conjunctionem copulativam assumunt, quemadmodum a particularia disjunctivam. Seton, J

Verficuli.

I

P

n li

fe

m

m

ca

cl

fa

ci

Veli

m

P

qu

Pe li

lù

de

va

re

CI

di

tu

A A, prius extremum reddit generale, sed alt'rum Semper confundit.

E Generale, E, reddit urrunque.

I Particulariter, I,quicquid fibi fumir, babebit.

O Particulare prius facit, O, generale secundum, Pro solo & certo discretum sumitur uno.

Am quoniam res est valde, & in primis necessaria, noscere, quid verum & quid falsum, plura adhuc pueros docere oportet de veritate dignoscenda, quæ præcipue in Suppositione elucescit. Suppositio est significativi termini in propositione acceptio. Termini proprie dicuntur in propositione duo, subjectum & prædicatum, qui varie pro quantitatis ratione sumuntur. Nuncenim latior, nunc angustior est extremorum fignificatio. Subjectum in universali largiffime fignificat, in fingulari parcissime, in particulari medio quodam modo : ut, Hic homo est medicus, Subjectum id. est, hæc vox, Hic homo, solum unum certu hominem, & non amplius fignar, Aliquis homo est medicus, Homo in hac propositione Galenum, vel Hippocratem, vel quemvis alium medicum significat. Omnis homo est medicus. Hic verò, Homo, pariter pro unoquoq; homine sumitur. Nec minus di versitatis in negativis reperitur. Atq; hoc est quod dictum est in prima regula; Subjectu in universali universaliter, in particulari particulariter, in singulari singulariter capitur. Universaliter, hoc est, pro universis, & singulis suis significativis: Particulariter, hoc est, pro uno aliquo, sed non pariter pro unoquoq; significativo: Singulariter, hoc est, pro uno zantum singulari, & eo certo. Nec potest (opinor) planiùs & manifestiùs de his dici, quam in textu explicuimus. Ascensus fit ab inferioribus ad communiora, ut. Justitia est amplectenda, & fortitudo, & temperantia, & prudentia:

prudentia : ergo omnis virtus est amplectenda. Hoc oppidum est expugnabile, vel hoc, vel hoc, vel istad, & ità de cæteris, ergo aliquod oppidum est expugnabile. Descensus fit e regione à superiori ad inferiora, ut. Omnis civitas mæniis est munita; ergò Londinum,& Roma, & fingulæ funt mæniis munitæ: Aliqua quadrupes est mutila:ergò vel hæ; vel hæc, vel ista est mu. tila: & sic de singulis. Signa & negationes alterant suppolitionem, Adverbia, conjunctiones, & catera orationis supplementa non mutant suppositionem proprie, licet veritatem & sensum alterare possint. Non estide sensus in his, Quidam homo vigilar, &, Quidam homo semper vigilat: attamen extrema in utraque similiter supponunt, nimitum particulariter. Copularum autem ampliationes, & restrictiones (quas vocant) prudens omitto: ur, Polycletus sculpit : Polycletus sculpturus est : Polycletus potest sculpere : que

facile ingeniosis patebunt

Notandum est præterea, voces qualque trifariam accipi posse. Quandoq; personaliter, hocest, significativeiut, Fraxinus non facit fructum Quandoq; materia. liter, hoc est, pro ipsa nuda voce : ut, Fraxinus est nomen fæminini generis. Aliquando copularim, hoc est, pro natura sua comunicut, Fraxinus est species arboris: Frumentum est genus: Albedo est accidens, & cætera: que omnia de industria prætereo. Nam à grammaticis petenda est suppositio propria & impropria, materialis, & personalis: nos quæ propria sunt hujus artis solum exequemur. Ad hæc suppositio respicit solummodo contingentes propositiones, quantum ad veritatis varietatem attinet. Nam in necessariis haud ità multu refert ad sensum, universalitérne, an particulariter quid enuncies : ut, Smaragdus est lapis, & quisque smaragdus est lapis. In contingenti materia non ità est. Multum enim interest an dixeris, Quidam homo pingit, an Quisque homo pingit; cum illa sit vera, quando solum

Seton, J.

lum Zeuxis pingit, aut Apelles, aut ullus hominum pingit; hzc verò falsa erit, si ullus sit omnino qui sion pingit. Sed de his priùs satis diximus.

De suppositione.

Carter.

Suppositio est significationis terminorum, &c. id est, suppositio docet quomodo subjestum & pradicatum sumantur in quavis propositione.

Regula.

Suppositio non est totim propositioni, sed terminorum

propositionis.

Veritas propositionis inquirenda est ex quantitate, utrum sumatur universaliter, particulariter, vel singulariter; ex qualitate, utrum sit affirmativa, vel negativa, &c.

De affectionibus propositionum.

Affectiones propositionum sunt, oppositio, equipollen-

Confusa suppositio duplex; {Confusa tantúm.
Confusa suppositio duplex; {Confusa distributiva!
Subjectum in universali affirmativa confuse & diftributive supposit; predicatum confuse tantúm.

Immobiliter supponere quid.

Dicitur immobilis suppositio, quando ex subjecto non fit prædicatum simpliciter vertendo; ut, Omnis temperantia est virtus; ergò, Omnis virtus est temperantia, non sequitur. Quando termini sunt convertibiles, nulla est immobilis suppositio, licet prædicatum confusè capiatur.

Regulæ.

Nulla propositio est vera, in qua universale signum præponitur prædicato, nisi prædicatumer subjectum sint termini convertibiles; ut, Homo est omne risibile.

Subjectum universale efficit propositionem univer-

falem , fignum cur sumatur universaliter.

Univer-

Universaliter capi, quid.

Vniversaliter, pro omnibus & fingulis sui subjetti fignificativi: particulariter, pro aliquo, pro aliquibus.

In universali, particulari, & singulari negativis, prædicatum supponit universaliter, nisi prædicatum

fuerit fingulare.

n

-

n

t

-

Major eft vis in negatione quam in affirmatione: quia universalis negativa efficit, ut predicatum & subjectum sumantur universaliter. vel, Major est vis in negatione quam in affirmatione, quia facilius res improbantur, quam probantur : facilimum enim eft definitionem refellere, confirmare difficilimum; tum proprium, deinde genus, postremo in loco accidens universale : ettamen particulare accidens facilius confirmatur quam refellitur; ut, citius probatur, aliquem bominem effe doctum, quam nullum bominem effe doctum. Attamen particularis negativa facilius probatur quam improbatur.

Denique universalia pronuntiata, &c.

A scensus fit ab inferioribus, ad magis superiora; ut Ars habitus eft, scientia habitus est, erge omnis vir-

tus intellectiva habitus eft.

Descensus fit à superioribus ad inferiora; ut, homo est animal; erge, Joannes, Richardus, & finguli bomines animalia funt.

Versiculorum expositio.

A, Vniversalis affirmativa, facit prius extremum, id eft, subjectum, universaliter sumi; sed alterum,id eft, prædicatum, confuse capitur.

E, Vniversalis negativa, facit cum prædicatum, tum

subjectum universaliter sumi.

I, Particularis affirmativa facit subjectum. & predi-

catum particulariter sumi.

O, Particularis negativa, facit ut subjectum particulariter sumatur, pradicatum verd universaliter.

Discretumi

Diferetum, individuum dicitur, quod minime in pardes universales secari potest.

De Repugnantium formis.

Secon t

Ropositionum genera quadrifariam invicem referuntur, nimirum ut contrarietas, subcontrarietas, contradictio, & subalternatio.

Contrariæ sunt duæ universales, altera affirmativa, altera negativa, ut, Omne metallum

liquescit: Nullum metallum liquescit.

Subcontrariæ, duz particulares, hæc affirmativa, illa negativa, ut, aliqua arbor est sativa,

Aliqua arbor non est sativa.

Contradictoriæ sunt universalis & particularis, quarum altera affirmatur, altera negatur, ut, Omnis eruditio auget virtutes, Aliqua eruditio non auget virtutes; vel, Nulla mater trucidat liberos, Aliqua mater trucidat liberos: vel dux singulares : ut, Terentius suit comicus, Terentius non fuit comicus.

Subalternæ sunt, universalis & particularis pariter affirmativæ, aut pariter negativæ: ut, Omne vitium est fugiendum, Aliquod vitium est fugiendum : aut sic, Nullum bellum est lici-

tum: Aliquod bellum non est licitum.

Omnis virtus la- Contrari &, { Nulla virtus bore paritur: }

Contra

Subalternæ

differize

Subalterna

Contra

Sigoria.

Aliqua virtus la- Subcontra- Aliqua virtus non bore paritur: l'ix, labore paritur, Pradictarum leges.

Contraria hanc sortiuntur naturam: ut, si una sit vera, alteram esse falsam sit necesse. Nam si vera sit, Omnis avarus est miser: salsa est, Nullus avarus est miser. Non contrà requiritur in contingenti materia.

Subcontrariæ nunquam reperiuntur simul salsæ, sed in contingenti materia possunt simul esse veræ: ut, Conscius pallet, Conscius non pallet.

Contradictoriz acerrime & ex diametro inter se pugnant, quippe que nunquam, neque pariter Seton, J

riter verz, neq; pariter falsæ reperiuntur: Sed si hæc sit vera, falsa erit illa; è contrario, si illa

falsa fuerit, hæc necessariò vera erit.

Subalternæ non opponuntur, ut dictum est:
sed particularis in veritate sequitur universale
non contrà: Universalis auté in falsis sequitur
suam particulare, non contrà. Nempe ut existenti universali verà, vera est & ejus particularis: ità è regione, falsa particulari, falsa quoq;
est necessariò ejus universalis. Nec unquam fallunt hi canones, qui tum ad probandas propositiones, tum ad disputandum mirè sunt utiles.

DE modalibus & hypotheticis aliàs ; interim de oppositione aliquidest dicendum. Di chum autem est, incompositas voces quatuor modis opponi : verum propolitionum proprie trifariam tantum habetur oppolitio (licet quadrifaniam referantur) nimirum contrarieras, subcontrarieras, & contradictio. Subaltern : verius invicem referuntur, quam opponuntur. Czterum relique species inter sele opponuntur. Contrariz funt duz universales in qualitate repugnantes shoc est universalis affirmativa, & universalis negativa ejusdem per omnia subjecti, copulæ & prædicati:ut, omnis piscis est mutus, nullus piscis est mutus. Subcontrari & funt dux particulares similium partium, in qualitate repugnantes : ut aliqua culpa eft excusabilis, aliqua culpa non est excusabilis. Contradictoriæ sunt duz propositiones earundem partium, sed tum quantitate, tum qualitate repugnantes: Altera enim universalis est, altera particularis; & altera affirmatur, altera negatur, ut, Omne bonum est à Deo, aliquod bonum non est à Deo: Aliqua scientia præstat virtute, nulla scientia præftat

d

a

é

præstat virtute:vel duæ singulares ; ut, Milo interfecie Clodium: Milo non interfecit Clodium. Talibus dialectici, nescio quo jure, nullum locum in figura (ut loquuntur) nec in æquipollentia aut conversione reliquêre. Has enim solet dialectici vocare cotradictorias de lege, & non contradictorias de forma. Nam quamvis formam contradictionis non servant, hoc est, non repugnant quantitate, tamen legem subeunt eandem, hoc est, qualitate per omnia repugnant, ut contradictoriz : hinc est, quod in repugnantium tabula, quam figuram dicunt, non locantur. Subalternæ funt universales & particulares pariter affirmativa, vel pariter negativa : ut, Omne perjurium est castigandum. aliquod perjurium est castigandum: aut sic, Nulla

fraus est licita: aliqua fraus non est licita.

Porrò, in hac mutua enunciationum collatione non solum vitanda est omnis æquivocatio, amphibologia, translatio, verum etiam curandum est, ne propositionum partes ullo modo mutentur: id quod etiam in æquipollentiis, conversioni bus, argumentationibus, obnixè debet observari. Hæ enim non repugnant, Omnis equus est solipes. Nullus bos est solipes: nec ista, Galea est levis, & nulla galea est levis, si levis in priori, ut aspero opponitur, in altera, ut gravi, sumatur : nec ifta, Omnis stolidus est infans ; qui dam stolidus non est infans, si infans in altera solum sumatur metaphoricé. Satis de formis dictum est. Nunc de legibus dicendum est simili brevitate. Contrariæ hanc legem observant, ut in vero nunquam conveniant, in falso aliquando conveniant, si materia sit contingens, Siergò prior sit vera, necessariò sequitur alteram fore falsam, non contrá ; poslunt enim simul este falla, ut, Omnis homo est medicus, nullus homo est medicus. Subcontrariæ imitantur cotrarias, sed ex adverso; nam non possunt simul este falsa, veræ possunt in contingentibus; ut, conscius pallet, conscius non

tion paller. Ubi materia non fit contingens, quoties una est vera altera est falsa; contra si hæc falsa, illa vera erit necessario; ut, Brutum sentit, Brutum non sentit. Atque hoc etiam in contrariis tenet fimiliter. Contradictoriarum acerrima est pugna, nam ut ex diametro locantur, ita ex diametro (utest in proverbio) repugnant, quippe que nunquam simul vere; nec simul fallæ inveniuntur in ulla materia, sed si prior sie vera, posterior erit falsa (nam tum quantitate, tum qualitate repugnant) quod in cateris non eft necessium. Subalternæ proprie non opponuntur, quantitate tamen semper sunt dissimiles, & nonnunquam etiam aliquâ qualitate. Nam licet sint pariter affirmata, vel negatæ, non tamen funt semper pariter veræ, vel pariter falla, sed ubi contingens est materia, potest had esse vera illa falsa. Sedhoc est generale quòd particularis segitur suam universalem in veris, non contrà ; & universalis sequitur particularem in falsis. Namque ut existente universali & vera, vera est particularis, ità è regione falla particulari, falla crit & ejus universalis : generales & firmi sunt ii canones. Has igitur leges velim à pueris ad amussim observari ; que fane ingeniofis vix unius horæ negotium faceffunt, tamen ratiocinaturo ingentem materiam ministrant,

Carter.

De Oppositione propositionum.

Oppositione propositionum.

Oppositionum, vel qualitate tantum, vel quantitate tantum, vel quantitate conqualitate simul.

Repugnantes propositiones.

Quantitate tantum, 3 ut Subalternæ. Contrariæ, subcontrariæ, subcontrari

Cautio.

Propositiones quatuor modis, scilicet secundum predistam definitionem, ad invicem referuntur, sed tribus modis

dis opponuntur. Nam subalternæ propositiones non opaponuntur, quia non repugnant qualitate.

Regula.

In omni oppositione debet esse idem subjectum, idem prædicatum, idem tempus: neg ulla debet esse æquivo-catio in vocibus, aut amphibologia in propositionibus.

Duplex consideratio oppositionis.

Forma, {Quantitas, } Proposit.

Lex.

e3

C-

7-

7-

c-

e-

ul

a,

a.

)-

n

.

el

1-

5

1-

-

S.

15

3

Regula.

Dua singulares propositiones contradictorio modo opponuntur, secundum legem, non secundum formam.

Divisio contradicentium proposit.

Contradict. tripl.

Supremæ,7 Suniversal, particular.

Media, Jut Dux fingulares.

Eadem est ratio indefinitæ propositionis, que est particularis, quoad suppositionem propositionum & oppositionem, & formam argumentationis.

De lege contrariarum propositionum.

Lex five conditio contrariarum propositionum est, ut si prict sit vera, secunda erit salsa Amba tamen possunt esse falsa, quoties accidens separabile est prædicatum: ut, Omnis bomo est just us, Nullus homo est justus, amba sunt salsa.

Lex subcontrarium.

Subcontraria nonnunquam reperiuntur simul falsa, sed amba possunt esse vera, quoties pradicatum est accidens, quia particularis propositio est vera, si pradicatum vere affirmatur de aliquo, vel aliquibus.

Cautio.

Due subcontrarie non possunt simul esse vere, nist in utraque propositione diversum subjectum intelligatur.

Lex

Lex contradicentium.

Contradictoria acerrime & ex diametro inter se pugnant, quia repugnant tam quantitate, quam qualitate, ut si prior propositio fuerit vera, secunda erit falsa, in quacunque materia fuerit; ut, Omnia virtus est amplestenda; Aliqua virtus non est amplestenda.

Subalternarum lex.

Subalterne non opponuntur, quia non repugnant qualitate; sed particularis est vera si universalis sit vera, & si particularis suerit falsa, universalis quoque erit falsa.

Cautio.

Subalterne possunt aliquando opponi, quoties predisatum est accidens; nam et si pariter sunt assirmative, wel pariter negative, non tamen pariter vere vel false in materia contingenti; ut; Omnis homo est medisus; aliquis homo est medicus; tamen non proprie opponuntur.

Regula.

Subalterne opponuntur in materia contingente, secundum qualitate ex re, non secundum qualitate ex voce.

De Equipollentia.

A Quipollentia, est aliquot pronunciatorum verbis differentium eadem significatio.

Hæc ad veritatem investigandam plurimum conducit: quandoquidem omnis propositio ejusdem est substantiæ, quantitatis, & qualitatis, cum ea cui æquipollet, & idem prorsus sonat. Universalis affirmativa, preposita negatione, æquipollet suæ contradictoriæ: ut, Non omnes possunt esse divites. i. Aliqui non possunt esse divites. Non omnis qui te blandè alloquitur,

non

Seton.

non est amicus. Non tota Europa paruit Alexandro, id est, Aliqua pars Europæ non paruit Alexandro, &c.

Universalis affirmativa, postposità negatione, æquipollet (penè semper) sue contrariæ: ut, Omnis spurcus sermo non procedat de ore

vestro, id est, nullus.

Universalis negativa, præposita negatione, contradictoriæ suææquipollet: ut, Non nemo satebatur, id est, aliquis satebatur. Non nihil deerat, id est, quiddam. Nonnunquam reprehenditur veritas, id est, aliquando.

Postposita negatio in universali negativa, semper facit contrarias æquipollere: ut, Nemo non sibi melius mallet quam alteri, id est, unusquisque. Nullus vir non cæcutit aliquando, id

est, quisque.

Utraque universalis, pariter præposità & postposità negatione, cum sua particulari conspirat: ut, Non omnis episcopus non est hospitalis, id est, quidam episcopus est hospitalis. Nonnulli homines non amant literas, id est, aliqui homines non amant literas.

Particularis affirmativa, præposita negatione, in contradictoriam transit: ut, Non se quis-

quam odio habet, id est, millus.

In neutra particulari potest negatio geminari: nemo omnium (quod sciam) dixerit, Non quidam non studet, pro eo quod est, unusquisque studet.

Quod ad hanc rem spectat, jubebo studiosos, latinissimos authores consulere, potius quam dialecticorum turbam, qui in æquipollentiis assignandis toto cœlo solent errare.

PRoximum est, ut ad æquipollentiam & conversionem, sermonem convertamus. Potest zquipollentia dupliciter accipi, vel in dictionbus, vel in oratio. nibus : In dictione, ut idem est nonnihil & aliquid, nihil non & omne, de quibus Erasmus in copia sua disserit eruditissime: sed hic de ea, quæ in oratione est, æquipollentia dicendum occurrit, quæ est diversarum propositionum eadem significatio. Hæc (ut cætera taceam) ad præcedentis tabulæ cognitionem multum conducit. Omnis enim propositio æquipollens, in sensu eadem est cum ea cui æquipoller; est etiam ejuldem estentiæ, & quantitatis, & qualitatis per omnia. Nam quoniam hæc, quisque sibi melius mallet quamalteri, est categorica, universalis, affirmativa, vera, contingens; fic erit & hæc illi æquipollens, Nemo fibi non melius mallet quam alteri: & quia ide prorfus sonant, eundem locum in præcedenti tabula occupant, Falsò putant quidam affirmationem non zquipollere; perperamque multa de negatione pracipiunt. Certe mea sententia hallucinatur tota pene dialecticorum turba, in tradendis æquipollentiis, non observantes latini sermonis proprietatem, à qua ne latum quidem unguem erat recedendum. Alii omissis regulis, ad exempla confugiunt : sed præcepta certiora & utiliora credo.

Prima regula:

r Præposita negatio in universali facit contradictorias æquipollere: ut, Non quisque verum cernit. Idem est ac sidicas, quidam non cernit verum. Quandóque tamen, ut in Scriptura ubi Hebraismus est, æquivalet contrariæ: ut, Non cmnes qui dicunt mihi Domine,

Domine, Domine, intrabunt in reguum coclorum, id est, nulli qui dicunt mini, Domine, Domine, intrabunt in regnum coclorum. Id sit potissimum, interposito verbo inter negationem & signum: ut, Non glorietur omnis caro, id est nulla: Non miserearis omnium, qui operantur iniquitatem, id est nullorum.

Secunda regula.

2 Postposita negatio, ex universali affirmativa facit
universalem negationem: ut, Omnis immunditia non
estinter Christianos nominanda, id est, nulla.

Tertia regula.

y Universalis negativa, præposita negatione, æquipollet suæ contradictoriæ: ut, Non nemo ait, id est, aliquis. Non nihil deest, id est, quiddam. Nonnunquam
reprehenditur yeritas, id est, aliquando. Quanquam
tales propositiones ex adverbiis compositæ non sunt
dicendæ universales; sed potius inter dictiones est æ-

quipollentia. Quarta regula.

C

1

n

B

3

4 Postposita negatio in universali negativa facit contrarias æquipollere; non equidem dum sunt contrariæ æquivalent, sed quæ alioqui essent contrariæ, ablatâ negatione: ut, Nemo non sibi parcit, id est, unusquisque sibi parcit. Nullus vir non cæcutit aliquando, id est quisque. Nihil non movetur ab alio, id est, omne. Verùm hæc infinita magis est dicenda, qua universalis, Nullam ætatem non decet religio: hunc enim sensum habet; Religio decet omnem ætatem: Ità & hæc, Nusquam non est virturi locus, infinita est, licèt universalis speciem præ se ferat. Nec hic tam propositiones, quam illarum partes æquipollent.

Quinta regula.

Utraque universalis, negatione pariter præposità postposità subjecto, cum subalterna conspirat, id est, cum particulari: ut, Non omnis episcopus non est lucro deditus, id est, Quidam episcopus est lucro deditus. Nonnulli pisces non sunt surdi, id est, Aliqui pisces non sunt surdi.

Sextaregulas anim C almoci

6 Particularis affirmativa, præposita negatione, in contradictoria transit: ut, Non potest quisquam simul sorbere & flare, id est, nullus; Non mortui te laudent Domine, id est, nulli. Alias propositiones, quas Valla particulares putat, singulares potius dixerim; ut, De grege non ausim quicquam deponere tecum, id est, nihil, Efficiam posthac ne quenquam voce laceslas, id est, nullum ; in quarum partibus & dictionibus potius cernitur æquipollentia, quam integris propositionibus. Valla ait idem pollere quoque, cum subjecto postponitur negatio in patticulari; ut, Aliquis beatus non est quisquam; vel quispiam non est beatus. Verum æstimo particularem, postposità negatione, rarò aut nunquam fieri universalem, nisi cum sit comparatio; ut, Aliquis non est me fortunatior. Quisquam non est re melior, id est, nullus. In neutro particulari potest negatio geminari, Absurde enim dixeris, Non quidam, vel Non aliques vir non legit: Absurdius, Quidam non homo non pingit : Absurdissime, Non est non justus non Socrates : Recte tamen dicimus, Non sum non fortunatus, & Non tu non es felix; non autem, Tu non non es felix. Non eft ergò fitus negationum negligendus. Adhæc in lingua latina duæ negationes, fi in idem cadant, affirmant : ut, nonnihil scit, id est, aliquid: Græce vehementiùs negant, "under woone, id eft, nihil scit prorsus. Negant etiam Latine, quando in diversa incumbunt: ut, Nullus est mihi neque pater neque mater, id est, defunt mihi parentes, Denig; multa sunt linguæ propria: ut, Quid non vastavit? id est, emnia vastavir. Num ego re coegi ? id est, non coegi te. Nonne prædixi ità futurum ? id eft, eriam prædixi ità futurum Cave lædas, id eff, cave ne lædas. Juvenélque, senésque, id est, comes. Sed longum ester comia profequi. Catera ab authoribus perenda funt. Nam consuetudo optima est (ut ait Fabius) loquendi magi-Ara.

De Equipollentia.

Æquipollentia & Dictionum. ? Propositionum. duplex:

Æquipollentia propositionum quid

Aquipollentia propositionum est idem sen sus duarum propositionum verbis differentium.

Hec ad veritatem investigandam, coc:

Omnis propofitio secundum fignificationem fuam ejusdem eft substantia, quantitatis & qualitaris cum ea cui equipollet : ut, si propositio equipollens sit categorica, particularis, affirmativa, vera, contingens, tum ea cui equipollet erit categorica, particularis, affirmativa, vera & confingens, &c.

Man illian Verficulus of or moon much a

Præ contradict. Post contra, pre post que subalter : Expositio.

Præ contradict. id eft, Si negatio præponatur toti

propositioni, aquipollet sue contradistoria.

Post contra, id est, si negatio post ponatur subjecto. aquipollet maxima ex parte fue contrarie. Pre post q subalter, id eft, si negatio præponatur & postponatur in utraque univer fali, equipollet fue subalterne, deft, particulari affirmativa, vel negativa.

Voces æquipollentes.

Non omnis, Aliquis non Non nullus, Aliquis. 1910010 974 Non aliquis, Nulli non, Id eft. Omnes: Omnes non. Aliquis 700 Non omnis non; Non nullus non, Aliquisnon Universale negativum C Nullum. Universale affirmativum num: Particulare negativum Aliquod non CAliquod. Particulare affirmativum

r Praposita negatio universali affirmative facit

Regula.

Contradicentes non aquipollent, nec contraria, neque fubalterna, ut sunt contradicentes, & sed que prius erant contradicentes, contraria, & subalterna, demptâ negatione vel negationibus.

2 Quando negatio postponitur universali affirmativa, equivalet universali negativa, ui, Omne vitium non est amplestendum, id est, nullum vitium est

ampledendum.

3 Si negatio preponatur univet fali negative, equipollet sua contradictorie, id est, particulari assimutive,

4 Cum negatio postponitur universali negative, equipollet universali affirmative: ut, nemo non est ani-

mal, id eft, omnis bomo eft animal.

s Quando negatio præponiture postponitur univerfali affirmativæ vel universali negativæ, æquipoller suæ subalternæ, id est particulari affirmativæ, vel particulari negativæ, ut, Non omnis virtus non est mediocritas, id est, aliqua virtus est mediocritas, esc.

6 Si negatio praponatur particulari affi mativa, e-

eft dect we, id eft , nullus bomo eft doctus.

In neutra particulari potest negatio præponi postponi, tum propter veritatem propositionum, tum maxime propter phrasin loquendi.

Deconver fione.

I Am ad conversione convertendus est sermo.
Conversio propositionis estapta extremorum commutatio. Ejus duo sunt genera, simplex & attenuata.

Simplex conversio dicitur, ubi transpositis

terminis, eadem remanet quantitas.

Secon.

Ità

Ità vertitur universalis negativa, & particularis assirmativa: ut, Nulla virtus est invidia: nulla invidia est virtus. Aliqua intemperantia est vitium: Aliquod vitium est intemperantia.

Attenuata autem conversio est, quando commutatis partibus minuitur quantitas. Nana mutatis signis, ex universali colligitur particularis: ut, Omnis æquitas est virtus: aliqua virtus est æquitas.

Hæc species vertendi peculiaris est univer-

fali affirmativæ.

Præterea, in convertendis propositionibus semper eadem qualitas debet remanere.

E, I, simpliciter vertendo signa manebunt. Ast, A, cum vertas, signa minora cape.

Conversionis apud authores nou admodum frequens est usus, verium apud quæstionistis, qui nihil non

evertunt, nihil frequentius.

Conversio est apta mutatio extremorum: apta est quando juxta sequentes canones sit. Duz sunt species ejus, simplex & attenuata: zequalem & inzqualem appellare possiumus. Simplex est, quando mutatis partibus, quantitas servatur: ità vertitur particularis assirmativa, & universalis negativa, ut, Intemperantia est vitium, ergò aliquod vitium est intemperantia. Nulla invidia est virtus, ergò nulla virtus est invidia. Aquale ex zequali colligitur, & remanet eadem quantitas. Conversio autem atrenuata est, ubi transpositis terminis diminuitur quantitas, universali signo in particulare converso: ut, Omnis zequitas est virtus, ergò aliqua virtus est zequitas, non hic ex zequali zequale, sed ex universali colligitur particularis. Ad hunc modum

potett

potest utraque universalis converti. Sed quoniam universalis negativa simpliciter convertitur, hocest. vi negationis ex universala miversalem colligit (ur. Nullus homo est quadrupes, ergò nulla quadrupes, est homolideo magis peculiaris est hæc species universali affirmativæ: Necessariò enim sequitur particularitas ubi universalitas colligitur. Alii per accidens converti dicunt, ubi quantitas attenuatur. Solent quidam ad excitanda, ut opinor, puerorum ingenia, qualdam propositiones excogitare & eis proponere; quales funt, Nulla vestis facit Monachum, Nullus homo est fæmina: Nullus puer fuit episcopus, Quas sic solent vertere; Nihil faciens monachum est vestis, Nulla foemina est homo masculus, Nullus episcopus existens episcopus, fuit puer. Particularis negativa non pro-priè convertitur, quòd generaliter non tenet ejus sequela: nam non sequitur, aliquod animal non est homo, ergò aliquis homo non est animal. Tertiam speciem versionis (quam vocant contrapositionem) prætereo, cujus apud eruditos nulla est mentio. A, universalem affirmativam; E, universalem negativam; I. particularem vel indefinitam affirmativam; O, particularem negativam denotat,

E, I, simpliciter vertendo signa manebunt.

Ast, A, si vertas, signa minora cape.

O, quoties vertis vertito simpliciter,

Herou

Si conversa sit vera; convertens quoque vera erit, non è contrario sequitur. Logici priorem propositionem conversam, posteriorem convertentem dicunt-Mala est conversio, ubi non servatur eadem qualitas; non enim debet affirmativa in negativam, aut vera in salsam, aut denique necessaria in contingentem converti; sed affirmativa in affirmativam, negativa in negativam, vera in veram, & ità de cæteris,

De conversione.

CTerminorum,

Conversio triplex ; Relativorum.

Conversio terminorum quid.

Conversio terminorum est quoties prædicatum & subjectum sunt voces convertibiles, idá incasu nominandi convertuntur.

Termini convertibiles.

Proprium & species.

Definitio & definitum.

Descriptio & descriptum.

Differentia constitutiva & species.

Genus & membra dividentia simul sumpta.

Conversio relativorum quid.

Conversio relativorum est, quoties termini sunt convertibiles, sed in casibus obliquis convertuntur.

Conversio propositionum quid.

Conversio propositionum est apta extremorum commutatio. Apta extremorum commutatio est, quando sit conversio juxta regulas à Setono descript as.

(Simplex.

Conversio propositionum: Attenuata.

Per contrapolitionem.

Conversio per contrapositionem, est quoties termini siniti in terminos infinitos convertuntur, eadem remamente quantitate equalitate propositionum. Ad hunc modu covertuntur universalis affirmativa expatricularis negativa: ut, Omne bonu est justu, ergo, Omne non justum est non bonum. Aliquod justum non est bonum, ergo, Aliquod non bonum non est non justum.

converso per contrapositione non meretur nome conuersionis, quia eadem extrema non remanent, sed termini finiti convertuntur in terminos infinitos.

Regula attenuatæ conversionis.

He species vertendi peculiaris est universali assirmative.

Carter.

tive. Dicitur peculiaris, non quia utraque universalis non potest hoc modo converti, sed quia universalis negativa convertitur simpliciter, ideoque dicitur esse peculiaris universali affirmative.

Praterea in convertendis propositionibus, & c. Nulla est vera conversio propositionum, ubi eadem qualitas non servatur e nam si conversa propositio erit assirma-

tiva, & convertens erit affirmativa.

Regula.

Priorpropositio dicitur conversa, posterior convertens. Si conversa fuerit vera, convertens quoque erit vera.

Expositio versiculorum.

E, I, simpliciter vertendo signa manebunt.

Id est, universalis negativa, & particularis affirmativa simpliciter convertuntur.

Alt, A, cum vertas, signa minora cape. Id est universalis affirmativa attenuate convertitur.

De Modalibus.

D'alectici vocant propositionem modalé, cum hæc vocabula adduntur, necesse, impossibile, contingens, possibile eut, Necesse est, quæ ortum habent, & sinem habere. Impossibile est, omne metallum liquescere. Contingens vel possibile est, quasdam arbores esse infrugiseras. Necesse, signi universalis assirmativi: impossibile, universalis negativi: contingens vel possibile, universalis negativi: contingens vel possibile, particularis assirmativi: contingens non, particularis negativi vim obtinet. Addunt alii plures modos, sed possumus omnes facile sub his quatuor complecti.

Reperitur geminus fensus in modalibus, di-

visus & compositus, ut, Possibile est sedentem ambulare: hæc in sensu diviso vera est:in sensu coposito falsa. Similiter per omnia opponuntur, æquipollent, & convertuntur, ut puræ:nisi quòd plerunque in conversione, modi ipsi manent iidem. Verum quòd modalium natura facilè ex his prædictis puris deprehendi potest, illas de industria leviter perstringo.

Mon desunt, qui propositiones dividunt in puras & in modales: puras vocant barbari de inesse, quod prædicata subjectis insunt: modales, quibus modi apponuntur: Modi purarum naturam & sensum prorsus mutant. Modi sunt, necesse, impossibile, possibile, contingens; quibus cognoscitur modalium quantitas, non aliter quam ex signis deprehenditur quantitas purarum. Necesse, quasi signum universale affirmativum. Impossibile, universale negativum reputatur, ut in textu habetur. Addunt alii plures modos, utile, honestum, verum, certum, jucundum, facile, consuetum, &c. cum eorum oppositis, falsum, dissicile, incertum, inutile, &c. quæ omnia ad prædictos quatuor possunt reduci.

In his duplex est quandoque sensus, divisus & compositus : ut, Possibile est tacentem loqui : hæc propositio in sensu diviso vera est, duo tempora denotans, nempe significat, eum qui jam tacet posse ali às loqui : salsa verò est in composito sensu, unum tantum importans tempus, significatque, tacentem dua tacet, posse loqui, & ità in reliquis. Natura autem modali-um facile ex prædictis puris deprehenditur. Similiter enim per omnia opponuntur, æquipollent, convertunturque, nisi quòd plerunque modi ipsi manent iidem in conversione : ut, Necesse est om-

nem

nem patientiam effe virtutem : ergò, aliquam virtutem esse patientiam est necesse. Contingens est aliquem medicum este divitem, ergo, aliquem divitem esse medicum contingit. Impossibile est omne animal este hominem, ergò aliquem hominem este animal est possibile. Ubi advertendum est impossibile commutari in possibile. Astimanda est modalium quantitas ex modis, ut dixi; nam potest particularis dici, quoad dictum, ut vocant, hoc est, quoad subjectum, que juxta modum, est universalis : ut necesse est aliquam stellam minorem este sole. Contrà, que juxta modum particu-Jaris est, secundum subjectum sæpe est universalis : ut, Possibile est omnem mulierem linguam refænare. Verum has ego, quarum admodum rarus est apud authores ulus, sicco pede prætereo, etiam si minime nesciam, quot hinc subtilitates inter sophistas oriantur, & argumentationum griphi inexplicabiles.

Carter,

De modalibus Propositionibus.

Modalis propositio est categorica impura, in qua necesse, contingens, possibile, vel impossibile ponitur : ut, Necesse est hominem esse animal,

Regula.

Le Quantitas es qualitas modalium propositionum dependet ex signis, ut si Necesse praponatur toti propo-

sitioni, erit universalis affirmatina, &c.

2 Eadem est vis copule in categoricis propositionibus puris, que est modi in modalibus: nimirum,
quemadmodum dicitur categorica propositio assirmatio
va vel negativa, quando verbum assirmatur vel negatur; sic dicitur propositio modalu assirmativa vel
negativa, quando modus assirmatur vel negatur: alioquin sequeretur contradicentes propositiones simul esse
veras, ut docet Aristot.

Negatio preponenda est modo, non verbo, in moda-

in consertuone

libus propefitionibus

mon

Senfus

Sensus modalium j Divisus, Compositus. duplex:

Sensus divisus importat duo tempora : compositus,

unum tantum tempus,

Modales propositiones opponuntur, equipollent, & convertuntur, ut categorice pura opponuntur, coc. ut necesse & impossibile contrario modo: necesse & con-

tingens non contradict. modo, coc.

In conversione modalium propositionum modi ipsi manent iidem, nisi quando impossibile convertitur, propofitio enim convertens erit posibile; ut, Contingit bominem e se doctum; propositio convertens est. Doctum esse hominem est contingens, &c. Impossibile est omnem plantam eße Fraxinum; propositio conuertens, Aliquam Fraxinum effe plantam, eft possibile.

Objectio.

Impossibile eft esse, est offirmatio, ut inquit Aristoteles ; ergo, Impossibile, non obtinet vim negationis.

Respons.

Impossibile est e Resest affirmatio secundu modum & secundum verbun snam negatio privans non est negatio leuera, sed affirmatio; tamen impossibile admittitur pro negatione à dialecticis, non quod verum fit, sed tantum docendi gratia, Faber.

Necestarium. Contingens triplex : Non necessarium.

Pcffibile.

1 Quod aliter non potest se habere.

Nece sia-)2 Quod vim infert.

3 Sine que non potest diu existere. rium;

4 Sine quo non potest bene effe.

Possibile & Actu.

Expolu

l Potentia. duplex;

Impossibile Simpliciter Secundum quid. duplex;

Divisio

Divisio partium modalis propositionis.

Partes modalis duz.

Modus, 3 Necesse, possibile, &c.
Dictum, 3 Omne id quod est in modali propositione, præter modum.

De equipollentia modalium propositionum.

Apar-Non possibile est non esse I Non possibile est esse. A pu-Non contingens est no esse Li. No cotingens est esse la re-Impossibile est non esse A Impossibile est esse. Sea. Necesse est non esse.

Contra

digorize

Subalterna.

abalternz,

Contrar

(Idolia

A- Possibile est este. ZE- Possibile est non este. Z Ma-Contingens est esse. Den-Contingens est non esse. Z Bi- Non impossest esse. Tu-Non imposs. est non esse. Z zmus. No necessest noesse. ZLi. Non necesse est esse. Z E, verbum negat, I, que modum, nihil A, sed V, totum. Z Exposs-

To in Expolitios longo a se incaride 3

A. Omnino affirmativam

A. Omnino affirmativam

E. Negativam de dicto

I. Negativam de modo

Significar.

V. Totam negativam, & secundum

De pradicatione.

Radicatio est vera pradicabilis de suo sub- seronjicibili affirmatio.

Duplex est præ. S Essentialis.
dicatio: L'Accidentalis.
Prædicatio essentialis, est prædicatio, cujus alterum extremorum est de essentia alterius ut Vitis est arbor.

Accidentalis est prædicatio, cujus neutrum extremum ad alterius essentiam attinet, ut Nero est tyrannus. The same ob strong sup the

Propria prædicatio est recta, ubi superius de suo inferiori (recto loquendi ordine servato) enunciatur : ut Sol est astrum.

Impropria verò est innaturalis, ubi inferius de superiori suo, aut æquale de æquali enuntiatur. Hæc ad usum dialecticorum parum attinet qui tantum quæ propria sunt recipiunt.

7 Une prædicationem (ut vocant) leviter oportet perstringere, Quidam duplicem constituunt, unam quinque prædicabilibus, alteram quatuor prædicatis propriam, de qua vide Aristotelem in topicis. Nos hic priorem tantum attingimus, quæ ex Ilagoge Porphyrii colligitur, quæq; nihil est aliud,qnam veræ

& affirmativæ propolitionis species, ut ex ejus finitione constat. Est enim vera affirmatio universalis de subjicibili suo : ut Terentius est comicus. Hanc in el fentialem & accidentalem dividunt Effentialis eft ubi genus aut differentia de specie, sive individuo, vel species de individuo, enuntiatur: ut, Clementia est virtus : Animal est sensibile: Bucephalus est equus. Accidentalis verò est, ubi proprium aut accidens de subjicibili enuntiarur: ut, Vulpes est gannibilis : Tigris est velox: Propria est prædicatio, ubi de suo inferiori supe rius, aut de absoluto concretum infertur: ut, Camelus est animal : Nix est alba: Mare est vastum; hæc,quod naturam seguitur, meritò naturalis, & recta appellatur. Adverte quod diximus in contextu, propriam esse prædicationem, quoties superius de inferiori infertur, sic esse intelligendum, scilicet superius ad significationem, vel ad prædicationem : ut, animal est hinnibile, propria eft, quia hinnibile, licet fignificatione sit animali inferius, tamen quoad prædicationem superius est, quia proprie de animali enuntiatur. Animal autem de eo impropriè, id est, contra loquendi rectum ordinem. Impropria dicitur ubi inferius de superiori, aut æquum de æquo, aut absolutum de concreto infertur, ut metallum est aurum, animal est amimal, vastus est mons : hæc, quia ordinem naturæ invertit, merito à logicis rejicitur. Denique rres sunt prædicationis interrogationes, quæ qualis, & cujus; quibus, sicuti propositionis natura exigit, respondemus : Ut percontanti, que, qualis, & cujus fit hac pradicatio, Fortitudo est virtus : respondemus, estentialem, propriam, & generis de specie, & ità de reliquis.

De Pradicatione

Carter:

Prædica- (Prædicati,

Regula.

Regulæ.

2 Omnis propositio ducitur ab aliquo quatuor pradicatorum, id est, vel à definitione, genere, proprio, vel ab accidente. Quod quidem verum eft, fi ordinate, fi proprie, & affirmative ducatur: alioquin omnis quaftio non ducitur ab aliquo prædicatorum.

2 Propositiones negative non ducuntur à prædicatis.

3 Omnia referuntur ad prædicatum definitionis refellendo, non confirmando. Nã que loca refellunt genus propriu, & accidens, eademip sa definitionem refellunt.

Prædicatio quid?

Predicatio est vere affirmatio alicujus predicabilis de aliquo subjecto.

Prædicario est & Essentialis. duplex : L'Accidentalisi

Essentialis pradicatio est, quando genus pradicatur de specie, species de individuo, differentia de specie.

Accidentalis pradicatio est, quando pradicarum est

vel proprium, vel accidens.

Predicatio propria quid.

Propria pradicario est, quando superius vel significatione, vel pradicatione, pradicatur de suo inferiorez ut proprium superius est genere, pradicatione ; licet fignificatione fit inferius.

Aqualis prædica- Significatione.

tio duplex : Voce.

Aqualis pradic. voce impropria eft sut, Homo eft homo, Aqualis prædicatio fignificatione est propria : ut Homo est rifibilis.

Tres funt interroga- (Quæ? tiones proposi-Qualis? (Cujus ?

Que, querit utra propositio fit essentialis, vel accidetalis: Qualis, utrum sit propria, vel impropria: Cujus, quarit utrum sit generis de specie, speciei de individelo, coc

Si sit impropria pradicatio, neque est accidentalis neque effentialis. Nam hes postrema divisio pradicationis, nominis divisio est, non rei.

De Definitione.

Seton.

HIc attexende sunt definitio & divisio: quibus ob affinitatem, descriptionem & partitionem adjungam.

Definitio igitur est, quâ, quid sit res, expli-catur, ut, Homo est animal rationale.

Constat propriè ex duabus partibus, gene-

re, & differentia.

Genus semper in eodem reperitur pradicamento cum definito. Quod si differentia inveniri nequeant, earum vices proprium aut accidens supplebunt. Unde nonnihil ad definiendum conducit prædicabilium & prædicamentorum cognitio.

Obtinendum est, ut definitio cum definito convertatur, & iden prorsus sonet; ut aperta

fie; & ut quid fit res, explicet.

Germana & essentialis dicitur definitio. quando vera exprimitur differencia: Reliquæ rectius descriptiones vocantur. Nam etymol ogia, interpretatio, notatio, periphrafis, & hujusmodi non merentur definitionis nomen, licet eam magna ex parte referant.

Descriptio rem apposite explicat:unde non abs re accidentalis definitio à quibusdam solet

appellari.

TE-

Seton,

talis! edicaisio : em & xpligenedicanveacciniennennito erta tio, quæ monen,

non olet

)E-

DEfinitio & divisio, addito verbo, propositiones funt, que se ut in hoc libro explicenture Vetum quò melius intelligatur definitio, finienda prins venit etymologia, quam quidem nominis definitionem dicunt. Brymologia est vera verbi ratio : ut, Sapientia amator, pro philosopho: quod vivum parit, pro viviparo. Erymologie similes sunt interpretatio, metaphora, expositio, proportionalis explicatio, periphrasis, norario, & hujus generis aliz, que apud alios reperiuntur, que omnia Rodolphus sub Nomine rei comprehendit. Nam non funt definitiones, licet ità apud rhetores non raro dicantur. Interpretatio est dilucida aliqua nominis exposicio: ut, celeriter comedere, pro tuburcinari, Metaphorica expositio est, ubi vox à genuina fignificatione ad non propriam transfertur : ur, Ver est anni pueritia, Sepectus est vitæ occasus, Proportionalis; seu similitudinaria expositio sit ex mutua duorum analogia e ut, Scientia est in anima, quod oculus in corpore : vel; mens in homine quod Deus in mendo. Periphrafis est qualifcunque nominis circumlocutio, ut cum cum, ante quem portantur fasces; dicimus pro Consule. Notatio aliquem peculiari nomine exprimit : ut si dicas illum, qui se cubito emungir, pro salsamentario e qua de re consule Erasmum in copia sua. Etymologia utimur cum in ipla voce est controversia. Primo enim excurienda est verbi vis, ne fermonis vitio obscuretur disputatio: unde initio constituendum; & velut paciscendum; qua fignificatione vocis velimusuti : ne de alliis rogati, de capis respondeamus, ut est in proverbio. Nec folum præftare deber dialections, ut diatriba vocibus æquivocis,& ambiguis careat, fed etiam ne verborum obscuritas ullo modo: concertantes disturbet. Ad quam rem conducunt inprimis cognitio phrasis & linguarum peritia. Deinde, ut de nomine semel convenit, ffarim (& opus lit) adhibenda est rei definitio:

Volunt enim tum Plato, tum Cicero, ut omnisdif sertatio à definitione sumat exordium, ut intelligatur quid sit de quo disputatur. Definitio igitur est, qua, quid fit res explicatur : ut Homo el animal rationale; Animal eft vivens sensbile. Tales definitiones germanas & essentiales vocant, Necaliud videtur, Definire, quam rem intra fines natura fuz conclusam explicare. Utilissimum ergo est, ut quicunque definire vellet aliquid, priùs universam rei naturam & rationem interius & exterius luftratam habeat. Ad hanc rem nonnihil conducit exacta inprimis prædicabilium, & prædicamentorú cognitio. Nempecum omnis definitio proprie ex genere & differentia conficiatur, primò. omnium scire expedit, in quo pradicamento res illa reponatur, que definienda venit, quam speciem vel definitum vocamus : quo semel deprehenso, non erit difficile in eodem reperire genus definiti : reperto tandem genere, descendere oportet quasi per divisionem & ad ejus differentias utrinque (ut patet in superiore libro) collocatas: quarum altera cum genere adjuncta, definiti naturam explicabit. Ut si hominem definire velles, facile liquebit hominem fub substantia contineri; sub eadem ergo erit & hominis genus id animal est: animalis autem differentiz sunt rationalis & irtationalis: harum altera, nempe ea que cum definito convenit, cum genere hominem complet, & definit : ut, Homo est animal rationale. Jam perfecta est & germana definitio, cum ex genere & differentia conftet. Quod si quando verz differentiz inveniri nequeant. earum in definiendo vices supplebunt proprium aut accidens:ut, Afinus est animal folidis pedibus, auritum, foecundum. Sunt autem in fumma, fecundum Agricolam tres recte definiendi leges ; Prima,ut definitio neque plura neque pauciora quam definitum complectatur, sed de quocunque unum dicitur, dicatur & alterum; ut, Quicquid est homo est animal rationale,& contrà.

6

IL

2,

C:

r-

<u>i-</u>

i-

1-

m

m

i-

ò

la

el

it

η.

m

re

2,

re

-

al

2-

to

.

r-

t.

IT.

ut

n,

0-

e-

1-

82

rà,

contrà, quicquid est animal rationale, est homo: Altera, ut quid fit res, hoc est, substantiam ejus explicet : (Habent enim & accidentia suam essentiam, id est, Substantiam:) Tertia,ut aperta sit, hoc est, neque ambiguis nominibus, neque obscuris, aut ex longinquo deductis conftet: Adhibetur enim ut ait Aristoteles fexto Topicorum, cognoscendi gratia. Profuerit plurimum ad hanc rem, notas res atque explicatu faciles definire; quod fi diligenter & cum ratione fiat, paulatim & difficilium spes erit. Juvabit etiam crebras alio. rum definitiones solvere, & rationem fingulorum verborum exigere, judiciúmque parare, & ulu tractanda rei viam nobis patefacere: ut, Jus est decretum majoris potestatis ad tuendum civitatis statum, ex a quo & bono institutum. Civitas est multitudo collecta, ad stuff rerum fuarum tuendum per le lufficiens, que confensu fit legum vitæque conjuncta, Has definitiones ad unguem explicat Rodolphus, ego compendii causa relinquo:poterunt, qui volunt, ab eo petere. Descriptio est (ut idem Redolphus author est) que rem verbosius exprimit: nec in hoc adhibetur ut quid fit res, indicet; sed ut qualis sit, vel ut ob oculos inspiciendum ponar. Hæc crebrò poetis, nonnunquam oratoribus in usu est:ut, eleganter apud Virgilium describitur Fama: Fama malum, quo non aliud velocius ullum, &c. Et apud Ovidium, Solis regia: Regia Solis crat sublimibus alta columnis: Clara micante auro flammásque imitante pyropo. Altera est descriptio, quam quidam accidentalem definitionem dicunt, propterea quod differentiam per proprium & accidens colligit. Hæc appoint, hocest, conversim (ut loquuntur) rem explicat : Itaque non abs re sub definitione contineri solet,

De definitione.

Definitio est oratio, addită copulă, que definiti sub- Carter.

K 3

Regula.

Seton,

omed to alan Regulaine to biurgiup & ones

Nulla definitioper se est oratio: sed dicitur oratio vi verbi, quod definitionem cum definito conjungit.

Rei. Vera est & perfecta.

Nominis. I Tantum nominis interpretatio est.

Quomodo definitio & descriptio conveniunt, & quomodo discrepant.

Definitio & descriptio precipue in hoc conveniunt, quod quemadmodum definitio convenitur cui definito descriptio cui descriptio : Differunt, quod definito explicat substantiam rei, descriptio qualitatem rei:

Convenientiæ & discrepantiæ inter di-

ce

visionem & partitionem

Divisio & partitio conveniunt, quod tam divisione quam partitione unum ducetur in multa. Disserunt pracipue in boc, quod divisum de suis speciebus vere enuntiatur: totum integrale, de suis partibus minimé.

Definitionis duz funt partes.

Genus, }est { Prima pars definitionis.
Differentia. }est { Posterior pars.

Genus est in codem prædicamento oum specie.

Objectio-

Scientia est in relatione gramatica in qualitate: ergd.
Genus er species non seper sunt in code pradicamento,
Respons.

Scientia, quatenus refertur ad sibile, est in relatione, quatenus ad grammaticam, est in qualitate.

De legibus definitionis.

Tres defini - Sut definitio & definitum convertantur, ut explicet substantiam rei. endi leges. Sut brevis sit & aperta.

Etymologia, interpretatio, & c. possunt referri vel ad nomen rei, vel ad definitione. Ad definitione, quatenus vocem

wocem cujus est etymologia consideramus, &c. Ad nomen rei, quatenus subjectum consideramus.

Etymologia est vera verbi ratio: ut, ex humo fa-

stum, pro bomine.

Interpretatio est dilucida nominis expositio: ut,

Saxo frangere, pro molere.

Metaphora est transatio reru verboruma; à genuina agnificatione ad non propria: ut ast as, pro virili atate.

Notatio est explicatio alicujus rei peculiari nomine,

at, qui se cubito emungit, pro salsamentario.

Periphrasis est circumlocutio nominis: ut, propre-

Divisio descriptionis.

Descriptio duplex : { Poëtica. Dialectica.

In Poëtica descriptione maxima ex parte omittitur genus, è contrà fit in dialectica descriptione.

Descriptio rem apposite explicat, id est, convertitur

oum descripto.

De divisione.

Postquam quid sit unumquodque cognosci- seton.

P mus, proximum videtur, ut quotuplex sit,
intelligamus. Divisionis ergò locus (cujus est
insignis utilitas) nos admonet, ut quid ipsa sit,
paucis exequamur.

Divisio est communioris in sua inferiora

accommoda diductio.

Trifariam potest unum in multa diduci, divisione, partitione, & enumeratione: de quibus ordine dicam.

Prima, quæ & perfectissima, est generis in K 4 species:

species: ut, Animal partim homo, partim brutum est.

Proxima, est generis in suas differentias: ut, Substantiarum hæc corporea, illa incorporea.

Tertia, subjecti in accidentia: ut, Animali-

um, aliud fanum, aliud ægrum.

Quarta accidentis in subjecta: ut, Feritas alia leonis, alia tigridis, alia cæterarum belluarum, &c.

Quinta denique accidentis in accidentia: ut, Alborum quadam dulcia, quadam amara,

quædam medium saporem tenent,&c.

Aliud, partim, hoc & illud, & relique sectionis note plerunque apud authores designant divisionem.

Bona est divisio, cùm omnia ejus membra pariter divisum æquant, & cùm divisum non cum aliqua parte, sed cum omnibus simul captis convertitur. Obtinendum ne quid in hac desit, aut supersit: ut de definitione dicti est. Postremò, debet utraque brevis esse, & aperta, utpote quæ manisestationis gratia adhibentur.

Partitio est totius in partes discretio: ut, cum civitatem in ades, plateas, portas, mœnia, fossas, partiamur. Sit (inquit Fabius) divisio rerumplurium in singulas, partitio, singularum

in partes discretus ordo.

Omnis divisio finita est, & certa habet mem-

bra: Partitio verò nonnunquam manca fit, & ex incertis, nè dica infinitis partibus constans.

Divisum de suis partibus ver è enunciatur : Non autem partitio. Qui ergò hæc non distin-

guit, artem destruit.

m

a.

as

1-

a,

ıt

n

-

C)- Enumeratio est, quoties multa, que uni alicui insunt recensemus: ut, Cicero eloquens orator fuit, prudens senator, & gravis philosophus.

PRoxima eft divisio, cujus pernecessaria eft utilitas tum ad rei que dividitur naturam demonstrandam, rum ad definiendum:quando definire nihil aliud est, quam ex genere per differentias diviso, in speciem discernere. Juvat verò potissimum dividendi scientia, ad disterendi orationisque copiam parandam. Ejusdem namq; artificii est, unum aliquod, quod multa ambitu suo complectitur, in partes spargere, & multa in unum colligere, ac quasi in angustú agere. Verum trifariam potest unum in multa diduci; divisione, partitione, & enumeratione. Divisio est communioris in sua inferioraaccomoda diductio: accommodam censeo, quando in omnes suas partes, & eas quidé certas fit sectio. Quinque sunt species divisionis. Prima, que & perfectissima, est generis in suas species: ut animal partim homo, partim brutum eft: vel, colorum, alius albus, alius niger, alius medius.Hic divisum genus est, scilicet animaliejus autem membra dividentia, homo & brutu, species sunt animalis. Sic album & nigrum respectu coloris species Sunt, licet alias ad substantiam collatz, fint accidentia.

Proxima est generis in differentias suas, ur, substantiarum, hæc corporea, illa incorporea. Hic extra divisi-

onem, membra ipla funt divisivæ differentiæ.

Tertia est subjecti in accidentia: ut, Animalium aliud sanum, aliud ægrum. Sanum & ægrum accidentia sunt, animal verò subjectum, vel susceptibile dicitur horum accidentium. Quarta

Quarta est accidentis in subjects, ut astutia alia humana, alia lupina, &c. Hic è regione accidens in substantiam dirimitur. Nam astutia accidens est hominis,

lupi, & vulpecula, &c.

Quinta denique accidentis in accidentia est sectio, ut febrium hæc acuta illa lenta. Hic rum divifum, tum membra funt accidentia. Agricola censet omnem divifionemeffe generis in species quod quidem negare non potest, cum divisum ad membra divisionis refertur. Nos tamen docendi gratia, simpliciter & citra mutuam inter se collationem ista tradidimus. Citiùs me affequentur pueri, cum dico genus nunc in species, nuncin differentias, & accidentia dividi, quam fi folùmdixero in species dividi poste. Boethius, Faber, Melancthon, & non pauci alii putant nomen Polyfemon admittere divisionem : ut, Canum alius domesticus, alius marinus, alius cœlestis. At Rodolphus (cui ego assentior) negat id polle fieri. Sectionis notæ sunt, hòc aliud partim, cum geminantur : & apud Græcos, mer, & S: quæ crebrò apud authores designant divisionem, fed non femper. and fred it of its of

Bona est divisio, cum omnia membra pariter zquant divisum (ut prædictis divisioni bus liquet) & non cum una aliqua parte seorsum, sed cum omnibus simul captis convertitur. Intelligimus divisum in ipsis membris, cum opus suerit: verum amplissimus rixandi campus habetur, quando subjectum, aut accident in accidentia secatur. Nam in hujusmodi impersectioribus divisionibus, videntur membra esse latiora quam divisum, ut, si dicam, Homo alius albus, alius niger, alius medio colore. Si dixeris hie divisum addendum esse partibus, statim clamitabunt sophistæ, mutatam esse saciem divisionis, cum homo albus non sit accidens. Hie ergò idem respondendum puto, quod in elegantiis Valla: nimirum posse aliquando aliquid intelligi, quod non licet exprimere. Nam inhoc Salustiano, Periit same,

morte

m

ex

in

m

vi

vi

ja

tu

ir

Co

Ь

C

i

I

14

16-

is,

io,

m í-

U-

1250

-

morte omnium pellima; subauditur, mortium, que vox exprimi non debet. Et ità apud Ciceronem; Putabam te interrogasse Pompei, unumne esser cœlum, an inhumerabilia: Intelligimus cœla, quod verbum ablurdum videbitur, si eloquaris. Obtinendum est ne quid in divisione supersit, ne quid desit: ut de definitione dictum jam est. Postremò debet utraq; brevis & aperta est. Na turpe est (ut ait Quintilianus) id obscurum este, quod in eum solum usum adhibetur, ne sint cætera obscura,

Partitio est totius in partes discrerio. Cicero proprie scripsit partitionem vocati, cum totum quasi in membra non in species discerpitur, ut si corpus partiatis in caput, thoracem, ventrem, manus, pedes : aut domum in fundamentum, parietes & tecta. Sit (inquit Fabius) Divisio rerum plurimum in singulas, Partitio verò singularum in partes discretus ordo, & recta quædam collatio prioribus sequentia connectens. Idem Latine sonant Divisio & Partitio. At qui hac non diffinguit, artem destruit, ut ait ille Omnis divisio finita est, & certa habet membra; Partitio fit nonnunquam manca, & ex incertis, ne dicam infinitis partibus constans : quò fit ut credam speciem in individua non dividi proprie, sed partiri potius; quanquam rhetores non admodum inter hær distinguere solent.

Enumeratio est, quoties multa quæ uni alicui insunt recensemus: ut cum dico, Cicero suit eloquens orator, prudens senator, & gravis philosophus. Hæc inter dialecticos rariffime habet locum. Certe tum D:finitio, tum Divisio ex omnibus penè locis ducuntur.

Locorum tractatio, ut ordo postulat, in alium locum dilatus, quartum librum constituet.

De Divisione.

Post qua quid sit unamquodque cognoscimus, &c. Ex- carter. ordin sumenduest à definitione, si res proposita obscura tatu sit:sin verò obscuraco multiplex, i divisione.

Tre

di

in

in

to

de

t

Ad quot utilis est dividendi ratio. Ratio dividendi uti- Cognoscendum divisum. Aptè definiendum. lis ad tria : ad Disterendi copiam. Divisio quid. Divisio est communioris &c.ideft, omnis divisio est generis in species, per differentias divisivas. Divisio duplex. CHominum alii funt viventes, alii Nominis, mortui. Animalium, aliud homo, aliud Rei, brutum. Regula. A divisione rei argumentum sumitur affirmative & negative: A divisione verò nominis non sumitur quia alterum membrum est terminus diminuens. Unum diducitur in mul- Divisione. 2 Partitione ta tribus modis. / Enumeratione. Generis in species. Generis in differentias. Quinque divisio- Subjecti in accidentias. Accidentis in subjecta Accidentis in accidentia. Regula. 1 Si divisti intelligatur in suis membris dividentibus. tu omnis divisio est generis in species. Sin auté considerantur absquilla collatione, tum sunt divisionis species. 2. Quando dividitur equivocum equivocans in equivoca equivocata, (ut, Canum alius domefticus, alius marinus, alius calestis) est enumeratio tantúm. 3 Quando ima species dividitur in sua individua, partin est partitio, partim divisio:partitio, quatenus non est aliquis certus numerus individuorum alicujus pecieirdivisio, quatenus species veri pradicatur de suis individuis.

De legibus divisionis.

Ut divisum cum omnibus membris dividentibus convertatur, & non cum uno aliquo.

Tres leges Nihil debet este superfluum, aut parum divisionis, explicatum in definitione.

Ut brevis sit & aperta,

Discrepantiz inter divisionem & partitionem

1 Divisio eft generis in species; partitio eft totius in partes.

2 Divisionis terta sunt species; partitionis sant

infinite partes nobis, licer natura funt finite.

3 Divisum predicatur de suis membris dividentibus; totu integrale no prædicaturde fuis partibus;ut, virtus de morali virtute, & de intellectiva; corpus (quod eft totil integrale) non predicatur de capite, brachio, &c. Objectio.

Totum similare predicatur de suis partibus; ut,

unaque que pars aque est aqua:

Æ

ii

d

Respons:

Nomen totius similaris prædicatur de parte; ip sum tamen totum non pradicatur; nequa aqua pradicatur; ut genus de parte aque.

Enumeratio est quoties multa uni alicui attribuunrur; ut, Hestor vir fortis in bello, consilio pollens, &

Gracorum principum ever fon

Definitio per locos generales ducta.

Omo est animal rationale. Leo quadrupes est rugibilis.

Homo est, qui capite, humeris, pectore, ven-

tre, manibus, pedibusque constat.

Terra est pars mundi infima.

Prudens est vir prudentià præditus. Sturmus avis est nigra, albis distincta maculis.

Tyrannus

Seton. A differentia. A proprie: Apartibus A toto. A conjugatis. Abadjacentibus.

Ab actibus Tyrannus est, qui unus rerum potitur, & jus exarbitrio suo dicit.

A subjetto Timiditas est impotentia, cervo, damz, lepori, paucisque aliis naturalis.

A materia Cervissa, est potus ex aqua, hordeo, lupulóque factus.

A forma. Triangulus, est figura habens tres angulos duobus rectis æquales.

Ab effici- Statua, est imago sculptoris manu effecta.

Rhetorica, est bene dicendi scientia.

A fine.

Ab effect is Adificator est, qui domus, templa, ædificia

A destinatis. Homo est animal, cujus usui cætera omnia

A loco.

A tempo
locati.

Amygdalus arbor est, que primo omniums

Uxor est fœmina viro maritata.

re,

xis.

A conne_

Ab ante -

cederibus.

Abadjun-

etis.

A confe.

quentibus.

A pronun-

tiatis.

Cædes est mors violenta, jurgium, odium, invidiam, contumeliam, injuriam plerumque sequens.

sequens.

Meretrix est, quæ cultui corporis voluptatique studet.

que studet.

Furere est, non cognoscere homines, non leges, non senatum, non civitates, & corpus sum cruentare.

Justitia est virtus, quæ ex sententia Ciceronis unicuique sua tribuit.

Lynx

tri

pr

n

g

n

qı

0

C

Pc

9

Lynx avis est columba minor, pedibus u- A compatrinque in binos digitos scissis.

Paterfamilias est, qui ità præest familia, ut

præceptor discipulis.

1015的海域

13

-

Virtus est vitium fugere.

Oblivio est scientiæ amissio.

Pater est qui liberos habet.

Est virtus placidis abstinuisse bonis.

ratis.

Afmilitudine.

A contratis.

A privativis.

A relativis.

A dissen-

Porest quandoque definitio ex duobus aut pluri- taneis. bus locis duci, sed nomen ex eo haber, qui est manifestior. Hæc ex quatuor diversis locis est petita. Bubo avis est nocturna, à boum mugitu dicta: Uncunguis, carnivora, aquilam magnitudine referens. Nonnulli fortassis quasdam ex his, descriptiones libentiùs quàm definitiones vocarent. Verum Agricola, quem în his rebus libentius imitabor, tales appellat definitiones : non tam fortasse quòd rei essentiam, quam rem ipsam conversim explicant, Apud quem (quantum ad inventionem attinct) definitio & descriptio umm eundemque locum constituunt, nisi poetarum descriprionem intelligas, cum qua nihil est nobis commercii. Definiendi munus magni & excellentis viri est. qui non solum universam definiendæ rei naturam, sed & alia plurima, quæ eam circumstant, percipit. Neque quicquam aliud æque acrem à tardo, doctum ab indocto distinguit, asque definiendi peritia : quò magis convenit, ut crebro definitionibus tenelli animi exerceantur. Superest modò, ut divisio etiam per locos ducatur : atque hic Rodolphi, viri eruditissimi, exempla adducam, quem nollem ullo pacto sua traudari

Divisio

Divisio per Locos.

C quoniam perfecte differentiz origo Seton . ex forma est, inde ordiamur.

Corporum, aliud animatum, aliud expers A forma. anima.

Arborum, aliæex semine sunt, aliæsponte A materia nascuntur.

Feritas, alia serpentis, alia avis, alia reliqua-A Subjecto rum belluarum est.

Animalium, aliud mansuetum, aliud ferum. ceutibus. Hominum alius studio alius lucro, alius vo-Ab actibus luptati operam dat.

Animalium, aliud parentis efficacia, aliud Ab efficiputrefactione gignitur.

Animalia, quædam fætum, quædam ovum, Ab effect is. quædam vermem pariunt.

Rerum domesticarum, aliæ ad necessitudinem, aliæad voluptatem, aliæad usum pertinent.

Opum parandarum gratia, alii justam navant operam, alii sœnerantur, alii vi rapiunt, alii fraude subducunt.

Animalia hæc terra, illa verò mari degunt. Flores aut hyberni funt, aut verni, aut æftivi aut autumnales.

Homines, partim servi sunt, partim domini, partim neutrum.

Musicorum, quidam literas sciunt, quidam ignorant.

Quidam

Ab adja-

entibus.

A fine.

A deftinatis.

A loco. A tempore,

A connexis.

A contingentibus.

Quidam homines laudati sunt, quidam vi- A pronuntuperati, quidam silentio latent. tiatis.

Populares, quidam infra regem sunt opibus, A compa-

quidam pares, quidam superiores sunt.

Aliorum vitæ propositum industria formi- A similitucam imitatur, aliorum segnities similis est dine.

funt à dividendi ratione. Præterea absurdum esset ut una divisio ex duobus locis ducatur, quod in deset ut una divisio ex duobus locis ducatur, quod in desentitione non est rarum. Nune restat, ut exerceant sese pueri multis, tum definitionum, tum divisionum exemplis. Nulla enim ars citra usum potest percipi; tantum abest, ut exactè definire, & rectè dividere quis
possit, nisi prius ejus rei sibi usum secerit. Ex his (desinitione & divisione, dico) omnes sere nascitur disputatio, & argumenta ranquam ex sonte derivantur. Atque hæe de categoricis dicta sufficiant.

Definitio ducta per locos generales.

Omnis definitio ducitur ab eo loco, à quo id quod Carter.

Nulla definitio ducitur à genere quia nulla const at

ex genere folim wommi

Denique

Dialettica eft differendi ars.

Linea est longitudo latitudine & profunditate carens.

De Hypothetica propositione.

HYpothetica propositio est, quæduas ca- seton. tegoricas cum nota hypothetica in se camplectitur: ut, Temperantia est virtus, & intemperantia est vitium.

Dividi potest (ut simplex) in veram & falsam: deinde in affirmativam & negativam.

I

Quinque

Quinque numerantur bypothetica species.

Conditionalis
Copulativa.
Disjunctiva.
Caufalis.
Temporalis.

Conditionalis est, ubi geminæ categorica conditionali nota junguntur.

Copulativa, ubi nota copulationis categoricas conjungit. Atque ita finiendæ funt reliquæ species.

Conditionalisvera est, ubi antecedens pro-

bat consequens, alias falsa.

Copulativa est vera, cujus utraque pars est vera: ut, Justitia est virtus, & fraus est scelus.

Falsa, sialtera pars sit falsa: ut, Homo est

rationalis, & homo est immortalis.

Disjunctiva è regione est vera, si altera pars sit vera: ut, Terra minor est sole, aut mentiuntur philosophi.

Falsa, ubi utraque pars sit salsa: ut, Argentum præstat auro, vel literæ virtuti sunt

præponendæ.

ivinabino

Causalis similis est conditionali: nam vera est tantum, quando pars posterior per priorem probatur: ut, quia homo est capax rationis, est risibilis.

Denique

Denique quod ad veritatem spectat, idem de temporali est sentiendum. Hæ etenim sunt veræ, Dum quis currit, movetur: Dum sisprobus, es amandus: Non autem hæ, Dum bibis, peccas: Dum scribis, ludis. Quoniam prior pars non probat fecundam.

Nullam agnoscunt hypotheticz conversionem, nec oppositionem præter contradictionem, præposita negatione toti proposi-

tioni.

Copulativa universalitatem, disjunctiva particularitatem quandam præse fert: quo fit, ut invicem contradicant, ubi partes sunt oppolitz fire party short, ent alexalloggo

Bifariam fumi potest interdum tum copulationis, tuni disjunctionis nota: illa complexim aut figillatim, hæc disjunctive aut copulation qual de mais proposition de la set

Omittitur nonnunquam nodus venustatis gratia, qui tamen, licet non exprimatur, intelligi debet.

TAndem ad hypotheticam enunciatiationem ventum est, quam multò compendiosiùs, quam alteram absolvemus. Nam de hypotheticis facile judicabitis, qui caregoricaru naturam probe norit. Nam aliud non est hypothetica enuntiatio, quam duz confutz categoricæ. Dividitur hæc, ut fimplex, in veram & falfam, iterum in affirmativam & negativam:quæ omnia non in verbum, sed quatenus sunt hypothetica, in cennexionem, hor est, in noram hypotheticam, incumbunt: Notas voco omnes conjunctiones (quas

dynameis

ue

)-

est

eft

rs

n-

r-nt

ra

em

est

dynameis grammatici dicunt) & adverbia teporis, loci, similitudinis, comparationis, & similia,ut, si, &, nec, vel, aut, quia, dum, tam, quando, zquè, &c. Pro diversitate harum, distinguuntur species hypotheticarum: sed ipse brevitatis causa, cas tantum que precipue habentur, explicabo. Hæ quinq; sunt, Conditionalis, copulativa disjunctiva causalis, temporalis. Quanquam duz ultimzargumentationum formz, magis qua propolitionu species cesenda sunt. Ad has reduci possunt que relique sunt. In conditionali respicere oportet conditionem. Nam vera non est, nisi prima propositio secundam probet, hoc est, ex necessitate inferat : ut, Si præcepta Dei servaveris, salvus eris: Si parentes oderis, es improbus. Hæ fallæ funt; Si non es monachus, non es pius : Si uxor fit formola, est honesta: licèt fortaffe partes sunt verz. Et hæc vera est, quamvis falla fint partes, Si equus volabit, erit alatus. Copulativa non est vera nisi utraque pars pariter sit vera: ut, Horteufius fuit vir cloquens, & fingulari memoria præditus. Falfa, ubi una pars eft falfatut, Alexander fuit potentissimus, & sobrius. Hanc quia nullam habet in se conditionem, quidam ab hypotheticis rejiciunt. Disjunctiva è contrario vera est, cujus una pars est vera : ut, Fraus est licita, vel mercarores delinquunt. Falsa non est, nisi ubi utraque pars simul falfa fuerit:ut, Scurrarum vita est honesta, vel nemo avaro felicior : Causalis & temporalis, conditionalis naturam imitantur. Fallæ enim sunt nisi prior propolitio alteram necessariò probaverit. Prioris exemplum : Dies est, quia sol est in nostro horizonte.Posterioris exemplum : Dum quis vivit, spirat: Dum quis cernit, oculos habet. Nec refert utra pars in his praponatur : ut, Nox est nobis, dum sol est in altero hemisphærio. Sunt hæc omnia de hypotheticis affirmativis intelligenda. Non convertuntur hypothetica, nec oppositionem habent, nis contradictionem,

THE PROPERTY

cum toti propolitioni præponitur negatio, vel au-

fertur przpolita: ut, Si vis ad vitam ingredi; fervanda

i,

r-

.

3-

0-

m

0-

nt

et

G-

It,

es

12-

iq

vis

u-

a:

10-

ler

12-

re-

na

n-

nul

12-

lis

ro-

m-

-09

uis

33-

hc-

na-

z,

m,

im

funt mandata: Contradictio est; Non, si vis ad vitam ingredi, servanda sunt mandata. Non, dum apud Antipodes est sol, nobis nox est: Contradictio; Dum apud Antipodes est sol, nobis nox est: qui modus faciendi contradictionem generalis est etiam in categoricis = ut, Omnis avarus est miser, non omnis avarus est miler. Nemo odit seipsum, non nemo odit seipsum: & ità de reliquis Omittitur interdum nota, venustatis causa:ut, Liberali ingenio prodest lenitas, pravo nocet. Pauperi desunt multa, avaro omnia. Præsente præceptore, auscultant discipuli. Optare potes quæ velis, conlequi quæ velis non potes. Omnis copulativa participare videtur universalitatem, & omnis disjunctiva particularitatem. Itaque sunt qui tradunt, copulativam contradicere disjunctive, ubi partes sunt oppolitæ:ut, Scipio Hannibalem vicit, delevitque Carthaginem. Non vicit Hannibalem Scipio vel Carthaginem non delevit. Rurlum, Nullus poeta doctior est Homero, vel nullus antiquior. Est aliquis pueta doetior, & antiquior Homero. Est porrò attendendum, nodum copularivum posse bifariam accipi aliquando; aut complexim aut sigillatiment Omnis noîtra vis in animo & corpore sita est. Si (&) capiatur complexim, vera & categorica eff. Si figillatim, eff copulativa falla: lignificat erim omné vim in animo este & itidem omnem effe in corpore jurrumque est fallum Hujus generis funt; Lac & pilcis funt venenum: Duo & tria funt quinque : Anima & caro unus est homo : Argumentario est antecedens & consequens: & alia si-

milia. Disjunctionis etiam nodus nunc disjunctive,

nunc copularim capiturent, Omne animal aut homo est

aut bruth Si fumatur (aut) disjunctive, est falla proposi-

tio i nempe delignat omne animal esse hominem tan-

tum vel omne animal este brutum. Si nota copulatim

accipiatur,

Seton. J

Carter.

accipiatur, designat hominem & brutum pariter inter se, omne animal completti. Multæ sunt hujus generis propolitiones: quas hic repetere magis esset longum quam necellarium.

De definitione bypothetica propositionis dictum est prius.

Secundi libri finis.

LIBER TERTIUS.

De Argumentatione

Ummus hujus artis scopus, ad quem omnia diriguntur, est argumentatio. Cui explicandæ tertium librum destinavimus.

Ceton.

Primum ergò quid argumentatio, deinde quotuplex sit, postremò qua ei affinia sint, demonstrandum est: qui ordo suprà a nobis est fervatus.

Argumentatio est propositionum ad illativam notam connexio : ut, Chremes fuit ebrius, ergo futilis.

Tria funt in argumentatione notanda: Antecedens, nota, & consequens.

Antecedens est prior pars argumentationis, notam præcedens. I al multimme mali

Consequens vero posterior, eandem subse-

quens,

accipiation

Nota denique velut nodus quidam est, ipsas res connectens : ut, Catalina fuit proditor patriz, erge merito Româ expullus.

Hîc antecedens, Catilina fuit proditor patriæ: ergo, nota: merito Româ expulsus, confequensumon and men, our monoun affine

Antecedens quandoque in duas secatur partes: Priorem vocant majorem, alteram mino-

rem: de quibus suo loco dicemus.

Argumentum est probabile, inventuad faciendam fidem de re aliqua : alii Mediu vocant.

Argumentatio in bonam & malam confu-

mitur.

Bona est cujus antecedens necessario infert consequens : ut, Cernit, ergo oculos habet.

Mala ell, cujus antecedens aut non omnino, aut non ex necessitate probat consequens:

int, Attalus finit dives, ergo liberalis.

Quoniam in primo libro terminum in complexum ac in secundo propositionem explicuimus, postulat ordo ut in hoc tertio libello illustretur argumetatio qua nihil in tota dialectica spaciosius, amplius, auc majus. Quemadmodum enim ab exiguis fontibus orta flumina augescunt spario, & in immensum crescunt: ità & omnis scientia à parvis principils initium faciens, latius inde emanat, & progressu ad majora evagatur, tandemque in amplissima immensitatem expatiatur: Argumentatio est propositionum ad illativam notam connexio: vel ut aliis placet, Oratio qua quis rei, de qua dicir fidem facere conatur: ut, Nero fuit tyrannus, ergò indignus imperio. Hac non alirer ex pronuntiatis, quam ex terminis pronuntiatum componitur. Et ut in hoc, subjectum, copula, & prædicatum, sic tria quoq; notanda funt in omni argumentatione, Anrecedens, nota, & confequens Antecedens eft quicquid potam autecedit. Confequent, quod notam fequitur. Nota,

Nota, utriusque nodus est. U. Lucretia seipsam interfecitiergo fuit homicidii rea. Antecedens est, Lucreiia seiplam interfecit: ergò, nota: fuit homicidii rea,consequens. Antecedentis quandoque dux sunt partes, Major, & minor: de quibus suo loco plura dicemus. Antecedens, Ratio, propositumque dicitur: Consequens intentio conclusio, illatio, complexio, connexio, sequens, & thema appellatur. Notæ sunt, Ergo, ideo. igitur, proinde, itaque, & siqua sunt hujusmodi. Totam autem utriulque connexionem, Argumentarionem, ratiocinium, sequelam, consequutionem, vulgò consequentiam, Cicero conclusione dicit. Argumentum vocant alii medium, alius minus recte, antecedens. Consequentiarum hæc bona, illa mala, Bona est, cujus antecedens non potest este verum, nisi etiam consequens una sit verum : ut, Nullum regnum scelere partum est dincurnum : ergo nec Philippi Macedonis regnum est diuturnum. Mala est, cujus antecedens potest esie verum, consequenti existente falso: ut, Pulegium est medicamentum : ergo non est nutrimentum. Non defuêre qui bonum in geminam speciem diviserunt, alteram à materia, alteram à forma nominantes: & rurfum quam materialem vocant, in aliquot species quas hic repetere longins effet, opinor, quam utile.

ANNOTATIONES P. CARTERI in tertium librum dialecticæ Joannis Setoni.

Carter!

Liber tertius inscribitur de argumentatione, quia argumentari est sinis tot ius Dialectices.

Discrimen inter Argumentationem & Argumentum.

A Regumentatio & argumentii în hoc differunt, qued argumentatio est argument per oratione explicatio.

Nam

Nam argumentatio complectitur argumentum pro-

Argumentatio qu'd.

Argumentatio est ratio concludendi unam propositionem per alteram, per aliquam conjunctionem illativam; ut, Justitia est virtus, ergò est laudabilis.

Argumentum est ratio, qua rei dubiæ facit sidem. Argumentum dicitur medium, quia tota vis argumentationis dependet ex medio.

Fidem facimus dupliciter.

Per notiora natură, Syllogismo.

Per notiora nobs. Sinductione.

Antecedens in syllogismo tantum, in duas secutur partes, que Major & Minor dicuntur.

Argumentatio bona bi- Ex forma.

fariam dicitur: SEx materia.

Argumentatio bona ex forma dicitur, & non ex materia, quando fit recta dispositio terminorum, licet propositiones ipse sint falsa.

Argumentatio bona ex materia dicitur, quando propositiones veræ sunt ex quibus sit argumentatio, tamen dispositio illarum mala est.

Argumentationum alie bone, alie male. Hec Setoni divisio, est nominis divisio, non rei.

Quatuor funt argumentatio-

Seton.

Syllogismus, Inductio Enthymema. & Exemplum.

Enthymema ad syllogismum, exemplum ad inductione referent: Aristoteles illud rhetoricus syllogismum, hoc rhetoricam inductionem nominat.

Syllo-

Syllogismus est oratio, in qua ex duabus præmissis concessis, necessario per concessas infertur conclusio: ut,

COmnis ars alit artificem, ? Pictura est ars : ergo, S Ars.

Tres sunt in omni syllogismo enuntiationes; major & minor propositio nodum præcedentes; ac eundem sequens conclusio.

Tres sunt etiam simplices voces in syllogismis; major, minor, & media: doctis extrema

Majus extremum, est quod in majori propositione sumitur cum medio.

Minus extremum, quod in minore proposi-

tione cum medio fumitur.

Medium verò dicitur, quod in utraque præmiffa capitur. The za and distributgek

Materia syllogismorti, ipsa sunt axiomata.

Forma, est axiomaton dispositio.

Modus, est pronuntiatorum quantitatis & qualitatis ratio.

Figura, est certa debită que dispositio medii.

Bis duo prima tibi numerat, totidemque secunda : Ultima que restat, retinet sex verba, sigura.

Medii disposicio:

Pracedit copulam prima medium, sequiturque: Aft bis præcedit terna, sequiturque secunda. Premisse medium majorque minorque capessint - Hos tamen, ut Soyllam, femper conclusio vinat: -olly8

Lunimon mangu-

Argumentatio bona quatuor sub se species continet? Syllogismum, inductionem, enthymema, & exemplus Duz prioris persectz sunt, & secundum philosophum, dialecticis propriz. Duz reliquz impersectz, captio-se, & poëtis familiariores. Syllogismus est oratio, in qua concessis majore & minore, necessariò per eas sequitur conclusio. Syllogismus Ratiocinatio dicitur à Cicerone: ab aliis Collectio. Major & minor propositio, quia przeedunt nodum, Przmissz appellantur. Conclusio ex przmissis inducitur. Quz partes varie à variis nominantur, ut hie paret.

Syllogismi. in his latens versus diligenti Onippetit in arbore puranda feg-

Majus, minus, & medium extremum, vulgo termini & extremitates nominantur. Majus extremu sumitur cum medio in majore propositione; minus in minore sumitur cum medio. Majus in conclusione prædicatur: Minus subjicitur. Medium in utraque præmista capitur, nec unquam ingreditur conclusionem. Notandæ funt in syllogismo, materia & forma. Ad formam spectat modus, & figura Modi sunt quatuordecim, & tres figurz, ut docent versiculi.

Bis duo prima ribi numerat; &c. Barbara, Celarent, Darii, Ferio, integri habentur : Ad quos ducunturreliqui, cum perficiuntur: Cæfare, Camestres, Festino, Baroco, Darapti: Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

Addunt alii quinque alios modos prima figura, quos vocant indirectos, quod in conclutione majus extremum minori subjicitur, cum contra fit in reliquis. Varietas figurarum ex medio provenit, quandoquidem medium, in prima figura est subjectum in majore, & prædicatum in minore:In secunda bis prædicatur medium : In tertia verò medium bis fublicitur, ideft, in utraque præmisiæ : ut versus indicant,

Pracedit copulam, & c. Medium (ut diftichon indicat) non ingreditur conclusionem. Premisse medium, GC. Conclusio igitur ex majore & minore extremo conflatur; quæ directa vocatur, quoties majus extremum de minore prædicatur. Præterea Conclusio cogitatione est prima syllogismi pars : major, hoc est ejus ratio vel causa, secunda: & minor, ultima Verum priusquam syllogismum absolvam, docendi sunt pueri,

quo pacto sese inter argume ntandum gerant.

De disputatione,

Disputatio est aliquorum de re controversa argumentosa conflictatio. In hac latens veritas diligenti examine discutitur. Quippe ut in arbore putanda seg-

menta

me

am

om

POI

alt

hu

ar

CO

ia

irr

heli

o]

menta rejicimus, ità in dissertatione, concisis falsis ambiguis ad vera & indubitata sensim pervenitur. omni auté disputatione debet esse, qui ratiocinia proponar, & qui ei ad illa respondeat: alter oppugnator, alter propugnator appellatur. Illi inventio præcipue, huic judicium semper ob oculos est ponendum. Alter argumentis ceu gladio proscindere, ferire, penetrare conetur; ilter dialectica judicio velut clypeo quodam, icus declinabit vitabito; petitionis impetum franger, irruenti reliftet, leleque illafum & intactum tuebitur. hoc est veritati, ceu sacræ anchoræ adhærebit. Non licet uni eidémque incepta semel dissertatione, nune opponentem nunc respondentem agere, velut imperiti grammaticastri, qui ob imperitiam alternatim quæstiones agitant. Imò dialecticorum est obnixe invicem ratiocinandi formam servare, ne disputantium vices ullo modo confundantur.

Diffut ant is officium.

Disputantis officium est prius meditari quod proponat, scopumque aliquem in animo præfixum habere,quò (si possit) denso argumentationum agmine adversarium impellat. Huc rationes suas omnes dirigat, pec ullam finat ansam arripere ad alia deflectendi, obstruat viam aufugienti, & angulos quærentem revocet, retrahátque, & quasi vallo quodam undique obfistar ne quoquo pacto refugium inveniat, aut è cassibus elabatur. Facile autem tergiversabitur antagonista, seséque è faucibus eripiet, si multa simul, & turbato ordine proponamus, aut si argumentationem absque forma & vinculis proferamus. Urgeat ergò disputator anguste, ut ad totam connexionem, aut ad ejus partes respondeat, non perplexe, sed clare, & certa cum asseveratione. Responsum animo verset, num consonum & idoneum fit, aut secus ; deinde quale quale fit, argumento aliquo impugnet. Si sequela denegabitu", argumentationis formam allegabimus. Sin propesi-

tum, aut ejus pars negetur ab adversario, novo medio confirmetur, donec tandem veniamus ad aliquid quod certum sit, taléq; ut negari id adversarius non possit. Si quid elargiatur, ex ipso aliud colligendum est, deinde ex jam collecto rursus aliud inferendum, & ex illo denique aliud, donée tandem ad primum illud perveniamus quod reliquarum argumentationum serie consti fumus afferere quod profecto arduum non erit. hi in utramq; partem, hoc eft, ad confirmandum, infirmandumque accedamus instructi. Argumenta dabunt loci, quæ (ut præmonui) in argumentationis speciem funt colligenda, arque ità decenti ordine objicienda, quoad voti compotes fimus, vel donec refolvendus fit adversarius, & nostro arbitrio quasi è compedibus emittendus: id quod tum plerumque fieri solet, cum ceu captivus in laqueos ducitur, vel rationem missam facere, à digniore aliquo, qui disputationi præsider jubemur. Exemplum, ut, si quis neget sapientem esse divicem: probabis hoc pacto. Sapiens nullis caret opibus ergo est dives. Antecedens probabis ad hunc modum, Sapiens habet opes quas vult, ergo non carer ullis: & sterum antecedens sic suadebis; Sapiens nullas cupir, ergo habet quas vult; Antecedens rurfum; Sapiens non putat opes este bonas, ergò nullas cupit. Denique sic adhuc probabis antecedens; Sapiens solam virtutem in bonis esse judicar, ergò divitias non putat esse bonas, reque ità delnceps in infinitum, quicquid negatur, novo medio stabilies.

Officium respondentis.

Respondentis est (qui diversa metur, & pro vero pugnat) primum in initio statim ratiocinium quo proponitur ordine repetere, deinde deliberare, & secum priùs in animo meditari, diligenterque apud se statuere, quid sit respondendum, cavereque ne ad redargutionem, ut vocant, hoc est, palinodiam, nec ad falsum concedendum verúmve negandum, nec ad negationem,

gationem, aut ullam absurditatem asserendam impellatur. Cavendum in primis ne ulla rerum similitudine decipiatur. Enimadvertet sedulò, quibus involvatur nexibus ratiocinium, & quibus modis dissolvi oporteat, quod confirmatum est Reputet antea tacitè apud se, quo videatur argumentatio spectare, & quasi e songinquo respiciat, num si hoc aut illud asserat, pacatum sinem, veluti portum quendam, sit habitura. Res pariter & connexio examinanda est, autequam suam proferat in medium sententiam, nam nunc materia.

nunc consequenti & artificium fallit.

Non est fas, ut responsor ulla disputanti objiciar, aut quastiones proponat suum agat negotium, id est, objecta repetat, repellat, solvat. Tantum ad interrogata respondeat, a quantum datur, in singulis satisfaciat oppositori. Repellitur argumentario negatione, solvitur distinctione; nam eludere absurdo, a objecta retundere, non tam fortasse dialectici este, quam grammatici a shetoris, qui busdam videbitur. Duplici verò nomine repetimus quod proponitur, tum ne forte vocum aliqua vicinitate decepti obaudiremus, tum ne ad excogitandam responsionem non satis daretur spatii, quando praceps a inconsultum responsium rarò vacat vitio, ut ait ille.

Repetità ergò, & quali ruminatà aliquoties argumentatione, vel quassione, non solum tota per se partium connexio, verum etiam singulæ ejus partes singulatim ponderandæ nobis veniunt, ad quas, pro earundem qualitaris diversitate separatim, peculiari suo partibus addito nomine, convenit responsum dare. Præterea, responsori summà opus est cautione, ubi quis Socratico more secum initt disputationem; hoc est, ubi nullà proposità argumentatione, varias quarsiones dolose agitat, cujus in inductione exemplum dabimus. Adversarium quoque nos blandà voce demulcentem, laudamémye quod ei largimur, suspectum habere

habere debemus, nec minus ducentem, quam trahentem vereri. Porrò quorsum tendant ejus conatus,
prius imaginemur, quò citius scopum illum, ad quem
nos velit adactos, velut scopulos vitemus, ac fugiamus
cane pejus & angue, at est in proverbio. Nam caput est
videre in altercatione, quid positum sit in controversia, nè in ipso portu impingas; Proximum, ut illorum
naturam omnem, de quibus agitur, probè perspectam
habeas, ne Andabatarum more, clausis oculis dimices,
nè velut Labyrinthum ingressus, quò eas interius, eò
exitus sit incertior.

Propositio vera,

Questio vera,

Argumentatio bona,

Propositio falsa, 3 Sunt negande.

Argumentatio mala, 3 Sunt negande.

manici of the correst quibuldant videbitus. Displict with

Propositio multiplex, 3 Sunt distinguende.

Argumentatio dubia,

Decipit enim facile multiplex, de quo non fuerit priùs præmissa distinctio. Nullum nobis negotium facessiunt, quæ indubitatæ sunt sidei, aut prorsus à vero aliena; at probabilia rectè discernere, hoc opus, hic labor est. Ad hæc, quicquid denegabimus, seu id verum sit, seu falsum, conabitur illud disputator (si possit) ratione confirmare, & sussidire, id quod citra novam argumentationem nequit omnino sieri. Secunda igitur illa argumentatio, & quasi ex responso recens nata, qua negatum colligitur consciturque, non minus quam prior recitanda, & diligenter pensitanda venit, atque ità porrò donec ad solutionem tandem ventum sit, quæ sanè nunquam aut perrarò absque distinctio-

erods a

ne (fi doctis credamus) invenietur, Ac quoniam veritatis & eruditionis tantum gratia decertandum est, non funt falla nimis pertinaciter defendenda, Sarius est victori herbam porrigere, & infantiam confiteri, quam à falso stare, & sophistarum more de verbis inaniter. argutari. Abfit procul rixandi defiderium, abfit contumelia, facessant convitia, que biliosis ingenium obfulcant, mentis aciem perstringunt, omne rationis penè lumen extinguunt. Mitte Scotistis omnem inanem loquacitatem : nullum est enim certius illiterati argumentum,quam garrulitas muliebris; doctos decet modestiz, & morum candor ingenuos. Nec respondentilicet, recitato ratiocinio, statim ad ipsam solutionem (tanquam respondendi munere gravaretur, aut laqueos timeret) festinare. Longè enim est aliud verè respondere, aliud recte & apposite; quare aut omnia pariter concedere, aut antecedens, aut sequelam, aut denique negare, vel distinguere oportet. Nam confequens inficiari nemo solet nec debet. Hanc rem multo exercitamentis facilius, quam regulis percipies. Nam si quis sic dispurationem nobiscum institueret; Omnis mercator est improbus, ergò est puniendus; Non hic sequela, sed propositum est negandum. Si hoc pacto probers Omnis mercator watur fraude, ergò Omnis mercator est improbus a hic etiam antecedens negabis. Quòd si sic probet; Omnis mercator pluris revender quam emir merces ! igitur utitur fraude; Jam neganda est consecutio. Si allegabit enthymema, dicimus ejus formam non semper este esticacem ad probandum institutum.

> Nunc ordine syllogismos colligamus. Prima figura.

Bar-Omne vitium eft caftig andum, ba Omne mendacium eft vitium; ergo, Witium. ra. Omne mendasium est castig andum.

antain!

Celarent.

Ce. Nullus magistratus reddit bonestum, 3 Magistrala-Omnis pratura est magistratus : ergò, 3 Magistrarent. Nulla pratura reddit bonestum. tus.

Da-Quisque affectus est reprimendos.

Affectus.

Ira est reprimenda.

Fe-Nulli lascivi sunt legendi, ri-Quidam poëta sunt lascivi : ergò, Lascivus. o. Quidam poëta non sunt legendi.

Hi quatuor soli perfecti sunt reliqui omnes imperfecti.

Prima figura est perfectorum tantum. Persectus est syllogismus, cujus partes, quasi natura ductum sequentes, non possunt in meliorem formam reduci : reliqui modi sunt impersectorum. Itaque transmutatione & conversione egent, priusquam ad persectorum ordinem reducantur : quam rem mox planiorem faciam. Subjungam hicetiam quinque illos, qui vulgo adduntur, prima figura modos. Etsi enim conclusionem, ut vocant, indirectam, hoc est, conversam inferunt, necessario tamen sequitur adsumpta. Nam si ad easdem pramissas in Barbara sequitur hae conclusio; Omnis sobrietas est amplectenda ; necessario per conversionem attenuatam sequitur; Aliquod amplectendum est sobrietas; & ità in cateris modis.

Ba- Omnis temperantia est amplectenda, Tempera- Omnis sobrietas est temperantiazergo, ranlipton. Aliquod amplectendum est sobrietas. tia-

Ce-Nullum vitium est decens, lan-Omnis audacia est vitium: ergo, 3 Vitium. tes. Nullum decens est audacia:

Da Quodvis crudele est odiosum, 3 Crudele: bi- Aliquod bellum est crudele : ergo, Scrudele: tis, Aliquododiosum est bellum,

Eape smos

pef-Nullus probuseft averus: ergo, 3 Averus, mo. Aliquis mifer non est probus.

14-

TIGIL

sti.

cft

fe-

ioum

aci-

ad-

ife-

10 3

on-

en-

(011 (0-1

-

fitt.

mo

Fri- Quædam modestia est laudabilu, ces- Nullum convitium est modestia: ergò, Modemoru. Aliqued laudabile non est convitium. S stis.

Fapelmo & Fricesmorum dicuntur omnibus figuris ex æquo congruere, & communes esse, si medium ad debitam figurarum naturam rectè temperetur.

Ce-Nemo liberalis cupit aliena,

sa-Omnis avarus cupit aliena: ergò, Cupiens aliena
re. Nullus avarus est liberalis.

argementationis:

Ca-Omnis prudens est temperans,
me. Nullus voluptuarius est prudens: ergd, 3 Tempestres. Nullus voluptuarius est prudens. 3 rans.

a Bubull

Ec-Nulum scelus est excusabile, Ei-Aliqua culpa est excusabilis: ergò, Excusabilis.
no. Aliqua culpa non est scelus.

Ba-Omnis fram est probibita, ro-Quada mercatura no est probibitatergo, Probibico. Quadam mercatura non est frans.

Tertia figura.

Da. Omne perjurium est slagitium,
rap-Omne perjurium est mendacium ergo, Perjuriu,
ti. Aliquod mendacium est slagitium,

te-Nulla dialectica est venalis,
tap-Omnis dialectica est scientia; ergò, 3 Dialectica.
ton. Aliqua scientia non est venalis.

Disamis

Disamis

Ioahnis Seroni La Ci Di-Caftigatio ef necessanta, in ho 2 mil - 1 fa- Omnis caftigatio est puna sengo, Cuftigatio. mis.Pana eft necessariasdory do non din simple. om Da Omnu studiosus est edjuvandus, 3 studiosus, ti- Quidam studiosus est puuper; ergo, 3 studiosus, si. Quidam pauper est adjuvandus. Bo- Aliqua podagra non est medicabilis ? Rodagra. do. Aliquis morbes non est medicabiliano oupa zo zir Fe- Nulla feverit as placet puert, museugh mendah be ri- Aliqua severitas eft perutilis setge, Severitas. Son. Aliquod perutile non placet puero. fa-Omniszumfigottye) bend : ergi, Copiens aliena Quatuor suns species bona Enthymema. argumentationis: Industio. car Carrie Emplument in caro - no ones Nutires walkertustistings Rudens: erga, Tempe-Syllegifmus & inductio ad dialetticos precipue pertinent. Syllogismus est oratio composita, in qua, majore & minore concessis, necessario per concessas infereur conclufio. Regula. Concluse diversum quiddam est à pramissis, quatenus ad forman syllogismorum, non quatenus ad materiam. De fyllogismo. Divisio syllogismi.

Duplexest fyllo-scategoricus, 2 Communis,

L'Hyporbericus. S Singularis.

Categoricus

Syllogismus categoricus eft sujus pramisa & con-

clubo caregorice propositiones funt. The lais allay of Hyrothericus syllogismus est cujus premisse wel con-

cluso caregorica eft. popo les non pirmois cupit. nos

Carter.

gifmus,

ai malic

Categoricus syllogismus.

Directe con- s Eft syllogismus concludens majarem exsludens Derremitatem de minore.

Indirecte, Est syllogismus concludeus minorem ex-

Subdivisio categor. syllog.

Perfostus, qui nullius alterius indiget, ut concluso demonstretur e fe

. neceffaria. Catego.fyllogifmus,

Imperfectus, qui indiget vel oftensiva possibile, ut conclusio sit perfecta.

Quatnormo de proma figura cantam perfecti, reliqui dicature in minore. In feelinda frivosfragmizanmo

-133

3710.

d. 33

TOST

Tise

bbs

15.

10-

re.

Cir

*35T era

on

210.

aus

m.

D

208

.i.

Fe

A

29

us

a.

Syllogismorum divisio.

Demonstrativi.

Syttogif Dialectici, milati T sluga A Sophificino nov

Obraciocinationes - - Commissionis

Demonft rativus sullogismus conftat ex necessariis principiis, & immediaris alicujus artis.

Dialecricus ex probabilibus conftat.

Sophisticus ex apparentibus veris.

Obratiocinatio dicitur, quando ipfa argumentatio pescar in propriis principiis, male quidem intellecris, vel diminute sumpris

Divisio sophistici Cyllog. Sophisticus fyllog, triplex.

Materia tantum, Peccans, and a fee hold Forma tantum,

Forma & materia, Janes 18 18 18 18 18 Sophisticus syllogismus peccans materia rantum, dicendus est sy logismus; omnis enim argumentatio denominatur ex conclusione.

M 3

Tres

Idannis Setonimia

Tres sunt in omniss Hogismo simplices dictiones; ce-

Materia syllogismorum sunt ipfa propositiones ex

quibus fit syllogi finus and some golle 13

Forma sy llogismorum est propositionum dispositio.

Modus, est certa declaratio quantitatis co qualitatis propositionum.

Figura est que docat, quomodo me dium disponatur

in unoquoque syllogismo.

Dispositio medii,

Sub præ, prima ; bis præ, secunda ; tertia, bis sub.

Expositio versiculi.

In prima figura medium est subjectum in majore or prædicatum in minore. In secunda figura est prædicatum tam in majore quam in minore. In tertia figura medium est subjectum or in majore or in minore.

Regulæ Titelmanni de ratione inveniendi medium.

s Concludere volentibus universalem affirmativam, sumendum est consequens subjetti, & antecedens prædicati.

2 Ad concludendum particularem affirmativam, an-

tecedens ad utrunque extremorum fumendum eft.

3 Ad concludendum universalem negativam; sumendum est consequens subjecti, & extraneum ad prædicatū; vel consequens prædicati, & extraneum subjecti.

4 Ad concludenda particularem negativam, sumendum est antecedens subjecti, o extraneum pradicati.

Expositio earundem.

Medium in Barbara, est superius subjecto conclusionis in toto; & inferius pradicato in toto.

Medium in Celarent, est superius subjecte in toto,

er repugnans pradicate in toto .: 2000 | 1000 |

Medium in Darii, est inferius prædicato in toto, &

superius subjecto in toto, es aliquando ex parte.

Medium in Ferio, est superius subjecto ex parte, 60;

repugnans predicate in toto.

S; cea

sex

10.

lita-

atur

Cate

8

ica-

ura

tm,

ens

m-

eh-

li_ ti.

71-

i.

0-

0,

13

De ratione inveniendi medium in 2. figura.

Medium in Gefare, eft superius subjecto conclusionis in toto, & repugnans predicato in toto.

Medium in Cameftres, est superius predicato conclusionis in toto, & eodem modo subjecto repugnans.

Medium in Festino, est superim subjecto ex parte,

O repugnans predicato in toto.

Medium in Baroco, est superius pradicato in toto,

or repugnans subjecto ex parte.

De ratione inveniendi medium in 3 .figura.

Medium in Darapti, est inferius tam subjecto quam predicato in toto.

Medium in Felapton, eft repugnans predicate conclusionis in toto, & in toto subjecto inferius,

Mediumin Disamis est inferius subjecto conclusionis in toto: & inferius prædicato ex parte.

Medium in Datisi, est inferius prædicato conclusionis

intoto & subjecto ex parte.

minut. Medium in Bocardo, est repugnans predicato conclusionis exparte, o inferius subjecto intoto.

Medium in Ferison, est repugnans prædicato conclufionis in toto, & inferius subjecto ex parte.

IN his vocabulis, quæ vocamus modos, signi- setop. ficative funt litere quedam.

A Universalem affirmativam,

B Universalem negativam, Sdesignat.

I Particularem affirmativam O Particularem negativam.

Reductio syllogismorum est cum secunda & tertiæ figuræ syllogismi ad primæ figuræ ordinem disponuntur, eâdem remanente materià.

M 4

Imper-

Imperfecti autem ad cos perfectos reducuntur, qui ab eisdem literis incipiunt.

In reductione est advertendum, quod B,C, D, F, in imperfectorum principiis, eos modos ad illos quatuor perfectos debere reduci, denotant, qui ab iisdem characteribus initium sumunt : ut, Baroco ad Barbara, Cesare ad Celarent, & ità de aliis. Achæc,

M. murationem pramiffarum, ?

P. attenuatam conversionem, repræsentar.

S. simplicem conversionem

C. si alibi quam in primo loco ponitur, per impossibile conversionem denotat.

Reductio imperfectorum.

I Tres primi imperfecti in prima figura per converfionem conclusionis reducuntur. Quartus & quintus conversas præmissas transponunt.

2 In secunda figura primus & tertius modus, per conversionem majoris : secundus mutatis præmissis, & conversis minore & conclusione : quartus solum per

impossibile reducitur.

In tertia figura, primus, fecundus, quartus, & fextus modus per conversionem minoris. Tertius transponit præmifias, majore & conclusione conversis : denique quintus solum per obliquum syllogismi ductum perficitur. Poteft quifq; modus per obliquum ductum probari : at Baroco & Bocardo nullam aliam reductionem agnoscunt. Reductio per impossibile est, com ex contradicentia conclusionis cum alterutra præmislarum. colligitur alterius præm fiz contradicentia:ut. Omnis fraus est prohibita, quadam mercatura non est prohibita : ergò, quædam mercatura non eft fraus: fic reducirur; Omnis fraus est prohibita, omnis mercatura est fraus ; ergo, omnis mercatura est prohibita. Sic etiam Bocardo 3 Quædam podagra non est fanabilis, omnis podagra - toom!

podagra est morbus : ergò quidam morbus non est sanabilis : Ità reducitur ad Barbara. Omnis morbus est fanabilis, omnis podagra est merbus, ergò, omnis podagra est sanabilis. Servat majorem Baroco, Bocardo minorem : ille à majore, hic à conclusione incipit in reductione. De his fatis, les polinarinous, in musul

or

a-

Hunc tam concinnum syllogismorum ordinem, qui maxime in quatuor perfectis conspicitur, nos docuit ipsa natura: nobiscum enim simul nascuntur scientiarum principia.

Utilissimum oft, quando syllogismum colligis, figuras & modos femper in mentem revocare. Si universale sit quod probatum iri cupis, universali modo ad hoc inferendum convenienti est utendum; sin particulare, utendum aliquo modo particulari. Nihil enim firmiter statuitur, nisi quod in conclusione per præmissas infertur. Quicquid autem negatur inter ratiocinandum, in novi syllogismi conclusione semper ponendum est, donec voti compotes fuerimus. Categorici & simplices syllogismi in dialectica sunt usitatiores.

Porrò, ut inventio ex locis propriè petitur; ità judicium, altera dialectica pars, pracipuè ex syllogismi cognitione pendet, eoque plura

nobis hîc de eo funt dicenda.

Modi alii sunt universales, alii particulares ; & rurfum; alii affirmativi, ahi negativi, quas nomenclaturas à conclusione habent. Tum enim universales vel particulares dicuntur, cum conclusio fit universalis vel particularis, & ità de affirmativis & negativis eft dicen-

dum.

dum. Si universale fit quod statuere vis (thematis enim quantitas imprimis est spectanda) Barbara aut alio universali modo est utendum. Sin particulare, tum Darii, Ferio, aut alii particulares modi conveniunt. Nam ponendum est semper in conclusione, quod cupimus persuasum iri, excogitandæque sunt (invento semel medio) præmisiæ, unde illud commodissime sequi potest: que si forte negentur, & ipse statim in conclusione alterius syllogismi ponantur, & per alias novas przmislas probentur. Insuper dirimitur syllogismus in categoricum & hypotheticum. Categoricus est, cum & præmissæ & conclusio sunt categoricæ enuntiationes: Hypotheticus, quando harum aliqua fit hypothetica. Categoricus, in communem & fingularem. Communis, in simplicem & compositum, quæ nomina ab extremis induntur. Communis dicitur, cujus extrema funt communia : de singulari suo loco dicemus. Simplex eft, cujus extrema funt simplicia vocabula; quales funt fere syllogismi, quos hactenus collegimus: Compolitus itidem est, cum extrema funt compolita. nús aptisunt ad disputandum, quorum media & extrema sunt multum composita, & ideirco à philosopho rejiciuntur.

Litera fignificativa in modis.

A,E,1,0, quantitatem & qualitatem propositionum designant.

B, C, D, F, omnes modos imperfectos reduci ad modos perfectos ab eisdem literis incipientes.

M. mutationem premi garum fignificat.

P. per accidens conversionem.

S. simplicem conversionem denotat.

C. in primo loco non positum reductionem per impossibile significat.

De syllogismorum reductione.

Reductio syllogismoru est sum modi secunda es rertia

figura,

Carter.

figure, & etiam modi indirecte concludentes, reducuntur ad modos prime figure.

Divisio reductionis syllog. Reductio syllogismor. duplex. SOftenfiva, five demonstrativa;

nim

uni-

arii,

Po-

PCT-

me-

teft :

e al-

mif-

ate-

1 &

acs: ica,

nu-

CX-

m₃ mi

lcs

m-

1i-

e-

ho

m

1-

-

indagor L Per impossibile. 11. 1100 singuitarinos & 3 Oftensiva sive demonstrativa reductio dicitur, quando modi imperfecti reducuntur ad modos perfectos (per conversionem terminorum, aut premissarum mutationem, aut utrama) ab eifdem literis incipientes.

Per impossibile reductio, cum ex contradicentia conclusionis cum altera pramisarum colligitur alterius pramise contradicentia, vel contrarium in Darapti & Felapton: in reliquis omnibus modis directe concludentibus, contradicentia. 100 Sibania i andima ni

Regulæ reductionis per impossibile. Obrineat, trabit ad primos obliqua fecundos : Ad duo verba trabunt ternos, Certare tonanti.

Expositio carminum.

· In vocabulo Obrineat quatuor funt vocales, que designant modos secundæ figuræ debere reduci ad modos prima figura, quorum conclusiones eandem habent quantitatem & qualitatem cum ipfis vocalibus, ut Cesare ad Ferio, quia O fignificat particularem negativam, cuju smodi conclusio est in Ferio.

Certare tonanti, In bis vocibus fex vocales continentur, que designant modos tertie figure debere reduci ad modos prima figura, quorum conclusiones sunt ejusdem quantitatis et qualitatis cum ipsis vocalibus.

Servat majorem, variata fecunda minorem. Tertia majorem variat, fervata, minorem.

Expositio carminum.

In reductione modoru secunda figura, incipiendum est à majore propositione servatà, et pro minore accipienda contradictio

contradictio conclusionis, & concludenda est contradi-

Fe-Nemo liberalis cupit aliena, ri- Aliquis avarus est liberalis: ergo, Liberalis.

o. Aliquis avarus non cupit aliena,

In reductione modorum tertie figura, exordiendum est à contradicentia conclusionis pro majore propositione, servatá minore propositione; concludendum contratium majoris in Darapti & Felapton, in reliquis modis contradicentia; ut,

Ce- Nullum mendacium est flagitium, 7 Menla- Omne perjurium est mendacium; ergò, dacirent. Nullum perjurium est flagitium.

De reductione modorum indirecte concludentium,

-alman a tranh albam Nesciebatisilar ai mat

In omnibus indirecté concludentibus modis incipiendum est à contradiçentià conclusionis, (praterquam in Celantes, namibi à minore) (ervando majorem, Go concludendo contradicentiam vel contrarium minoris converse.

De oftensiva reductione omnium modorum.

Baralipron reducitur ad Barbara per attenuaram conversionem concluponis; ut,

Bar Omnis temperantia est amplectenda, Temba- Omnis sobrietas est temperantia; ergò, Speranra. Omnis sobrietas est amplectenda, tia.

Celantes reducitur ad Celarent per simplicem conversionem conclusionis; ut,

Ce-Nullum vitium est decens,
la- Omnis audacia est vitium; ergò, Vitium.
rent. Nulla audacia est decens.

Dabitis reducitur ad Darii per simplicem conversionem conclusionis : ut,

Da-Quodvis crudele eft odiofum,

ri. Aliquod bellum est crudele; ergò, Crudele.

Fapesino

Fapesmo reducitur ad Ferio per attenuatam con verfionem majoris & per simplicem conversionem minoris. & per transpositionem pramisarum : ut, Fe-Nullus avarus est probus, ri- Aliquis miser est avarus : ergo, Avarus.

o. Aliquis miser non est probus-

adi-

X 32 3

um

îti-

on-

uk

(O)

22

13

n.

į-

172

Frice smorum reducitur ad Ferio per simplicem conver sionem utriufa premi Ba, & earunde mutationem: Fe-Nulla modestia est convitium, ri- Quoddam laudabile est modestia : ergo, deo. Quoddam laudabile non est convitium. Stia.

De oftenfiva reductione fecundæ figuræ.

Cefare reducitur ad Celarent per simplicem converfionem majoris : ut,

Ce- Nemo cupiens alienaest liberalis, la- Omnis avarus est cupiens aliena : ergo, rent. Nullus avarus est liberalis.

Camestres reducitur ad Gelarent per simplicem conversionem minoris & conclusionis, & utriusque pramisse transpositionem : ut,

Co. Nullus temperans est voluptuarius, la- Omnis prudens est temperans : ergo, >perent. Nullus prudeus est voluptuarius. 3 rans.

Festino reducitur ad Ferio per simplicem conversionem majoris sut

Fe Nullum excusabile est scelus, ri- Aliqua culpa est excusabilis: ergo, Excusabile. o. Aliqua culpa non est scelas.

Baroco reducitur ad Barbara, non oftenfine, fed per impossibile, quod indicat C. non coffocatum in majori

Bar-Omnis fraus ch prohibita, ba- Omnis mercatura ett fraus; ergò, > Eraur

ra Omnis mercatura est prohibita

LIZ

- De oftensiva reductione to	rtiæ figuræ.
Darapti reducitur ad Darii pe	forth of the Tan Con-
versionem minoris: ut,	Per-
Da-Omne perjurium est flagitium,	
ri- Aliquod mendacium est perjuri	
i. Aliquod mendacium est slagitiu	COMMUNICATION CONTRACTOR OF THE CONTRACTOR OF TH
Felapton reducitur ad Ferio per	attenuatam con-
versionem minoris; ut,	1 1 L m 1 1 1 2 - 5 7
Fe-Nulla dialectica est venalis,	church morton in
ri- Aliqua scientia est dialectica ; et	go, Dialectica.
o. Aliquascientia non est venalis.	Calina
Disamis reducitur ad Darii per	Implicem conver-
fionem majoris & conclusionis; &	pramiyarum muta-
tionem; ut,	detailer &
Da-Omnis castigatio est poena,	Ca2
ri- Aliquod necessarium est castigat	10: ergo, Sitiga.
i. Aliquod necessarium est pæna.	3110.
Darisi reducitur ad Darii per si	mpiicem conversio-
nem minoris; ut,	was a second to the contract of the contract o
Da-Omnis studiolus est adjuvandus	
ri- Quidam pauper est studi ofus; er	go, Situatorus.
i. Quidam pauper est adjuvandus.	CO No hand
Bocardo reducitur ad Barbara, n	on ostensive, jea
per impossibile; ut,	ish an milial tress
Bar-Omnis morbus est medicabilis	
ba- Omnis podagra est morbus; er	go, Morbus.
ra. Omnis podagra est medicabilis	Cold III Cit
Ferison reducitur ad Ferio per si	mplicem converse
nem minoris 3 ut,	er color coult o
Fe-Nulla severitas placet puero,	2000
ri- Aliquod perutile est severitas; e	rgo, Severitas.
o. Aliquod perutile non placet pue	10.3
De syllogismo reg	ula.
Majori inest maxima que penè semper co	vis syllogismi.
IVI que pene femper co	nclusionem in-
De la	tra
	LI A

Seton.

tra se complectitur.

2 In majori ergò causa conclusionis ponenda est, præsertim in prima figura: tum videndum ne subjectum minoris sit extra causam: atque ità necesse est conclusionem sequi.

3 In majori collocanda funt plerunque, gnome, lex, communis sententia, locus commu-

nis, apophthegma.

4 Thefis etiam majori, Hypothesis verò conclusioni

5 Major non potest esse particularis in prima

aut secunda figura, si sit directa.

6 Major minus virium habet quam minor in tertia figura.

7 Minoris subjectum in prima figura sub sub-

jecto majoris continetur.

8 Minor non potest esse negativa in quatuor perfectis.

9 Minor in tertia figura séper est affirmativa.

10 Minor ad inferendam intentionem minus habet virium quam major.

11 Ex pramissis veris rectéque constitutis infertur intentio ex necessitate vera.

12 Pramissa probant, non probantur.

13 Conclusio probatur, nihil probat.

za Medium

14 Conclusioni igitur minus quam præmissis

15 Conclusio rarius ex convertibilibus con-.mil flature up minomente fie meile Mos

16 Conclusio deteriorem sequitur partem?

17 Conclusio enim negatur, quoties altera pramissarum est negativa.

18 Conclusio etiam particularis est, ubi altera

præmissarum est particularis.

ris unquam affirmatur, nisi ubi utraque præmissa sit talis.

20 Concluso affirmativa ad confirmandum,

negativa ad infirmandum est apta.

21 Conclusione salsa, necesse est alteram propositionem esse salsam.

22 Conclusio minus continet, quam altera

præmiffarnm.

23 Concedenda est conclusio in omni bono syllogismo.

24 Nulla est conclusio affirmativa in secunda

figura.

25 Nulla est conclusio universalis in tertia

figura.

26 In prima figura, ex causis effectus: in secunda, ex effectibus causæ colliguntur.

27 Majus extremum nunc jungitur, nunc difjungitur à medio.

28 Majus minori nunc superius, nunc inferius, nunquam aut raro æquale.

29 Majus & minus extremum nunquam ante

conclusionem junguntur.

30 Medium est extremorum quasi mensura.

31 Medium

31 Medium in affirmativis, utrique extremo congruit.

32 In negativis alteri jungitur, & removetur

ab altero.

a

a

Ò

a

a

-

G

e

n

33 Medium igitur in affirmativis primæ figuræ debet esse vox inter majus & minus extremum media: in negativis minore superior.

34 Medium in secunda figura debet esse vox

superior eo, cui affirmative jungitur.

35 Medium ubique in tertia inferius est minore, & majore etiam quoties ab eo non disjungitur.

36 Medium non fit ex voce dissentanea utri-

que extremo.

37 Medium sæpissime superius est subjecto conclusionis.

38 Medium pressus non impedit consequuti-

onem.

39 Medium ex locis omnibus petitur.

40 Medium est causa, quod prædicatum conclusionis subjecto insit, vel non insit.

41 Ex medio pendet cujusque argumentatio-

nis vis & energia.

42 Syllogismus affirmativus ad probandum, negativus ad infirmaudum est aptior.

A3 Bonus est syllogismus, ex cujus intentionis contradicentia, cum altera præmissarum infertur alterius contradicentia.

N 44 Omnis

44 Onnis syllogismus recte dispositus, firma est argumentatio.

45 Malus ett syllogismus, ubi suerint quatu-

or aut plures termini.

46 Malus itidem, si plus sit sub subjecto minoris in prima sigura (ut dictum est) quam sub subjecto majoris continebatur.

47 Denique malus est, ubi vox ulla homony-

me capitur.

48 Amphibologia ubique, sed in syllogismis

u maxime, vitanda est.

49 Nullus est syllogismus ex solis negativis.

50 Nullus est omnino ex solis particularibus.

51 Si tantum in materia peccetur, non impedit syllogismi consecutionem-

52 Ubi medii aut extremorum dispositio non servatur, vocatur paralogismus, sive obratiocinatio; cujus sequelam inficiari licet.

16

Pradictarum regularum expositio.

MAjor magis pollet, nam in se continet conclusionem: ut, Omnis virtus est laudabilis, Omnis justitia est virtus: ergò, Omnis justitia est laudabilis.

z Conclusio sub majore intelligitur. Itaque major causa est conclusionis ut docet secunda regula.

3 Aptè convenit lex majori: ut, Potest quisque vim vi repellere, Milo occidit Clodium, vim vi pellendo: ergo jure facit.

4 Thelis, generalis & infinita est lententia.

Hypothesis, finita, atque aptior conclusioni, quò d syllogismus à communiori ad angustius descendit, Major universalis est in prima & secunda figura,

ur ex modis liquet. 6 Major

6 Major minus pollet in tertia figura, quantum ad quantitatem, quia particularis est, sed non ad inferendam conclusionem.

7 Subjectum minoris in prima figura, inferius est, ad subjectum majoris: ut, Iustitia ad virtutem, in su-

periori exemplo.

8 Minor affirmatur in quatuor perfectis, est enim

9 Minor nunquam negatur in tertia figura: que re-

gula multos solvit paralogismos.

20 Quamvis aliquando minor juxta quantitatem æquat vel superat majorem, minus tamen propriè probat conclusionem.

r 1 Ad veras præmissas no potest sequi falsa conclusio.

12 Præmisiæ probant conclusionem, non probantur, quatenus sunt præmisiæ.

13 Conclusio contrà nihil infert, sed infertur.

igitur, quam præmissæ ipsæ, meretur sidem.

15 Conclusio ex extremis conflatur, que rard 2.

quantur:

16. 17. Sequitur conclusio deteriorem partem, hoc est, potius negationem quam affirmationem, & particularitatem quam universalitatem.

1819. Nunquam universalis est, nec affirmativa, nisi

utraque præmissa sit talis.

20 Conclusio affirmativa ad confirmandum, hoc est, ad asserendum aliquid: Negativa ad infirmandum, hoc est, negative concludendum, est aptior.

21 Conclusione falsa, falsa est altera præmissarum.

22 Minus continet conclusio quam præmisiæ:quia syllogismus est quasi descensus, quod dictum est.

gumentatio perfecta, necessari ò inferens colequens.

24. 25. Consule modos.

26, Omne leve ascendit, Omnis ignis est levis: ergò
N 2 omnis

omnis ignis ascendit. Ascendere affectus est levitatis. Nullum grave ascendit, omnis ignis ascendit, ergò nullus ignis est gravis.

27 Majus extremum nunc jungitur medio, hoc est, affirmative nectitur, nunc disjungitur à medio, hoc

eft, negative separatur.

28 Extrema rarò sunt convertibilia.

29 Nunquam invicem occurrunt, nisi in consequente.

30 Per medium deprehenditur extremorum cognatio:

3 1 Nam in affirmativis utrique extremo convenit, & affirmative jungitur.

32 In negativis semper disjungitur ab altero.

bet esse nomen inter extrema medium, in negativis minore superius, si syllogismus in eadem prædicamentali linea siat: ut, homo, animal, substantia. Non potest homo, nec substantia medium esse, si verus sit syllogismus.

34 Medium in secunda figura (ubi nullus est modus affirmativus) uni tantum extremo jungitur, & superior est eo: ut, si ex his vocibus sieret syllogismus, vitium, justitia, virtus: nec justitia, nec vitium,

fed virtus fieret medium.

35 Contrà, si in tertia ex iisdem sieret syllogismus non virtus, sed justitia medium esser.

36 Medium nunquam disjungitur utrique extremo.

37 Medium sæpe eft superius minore.

38 Medium sæpius impedit conclusionem, cum lar-

ge, quam cum fricte fumitur.

Bonus est syllogismus ex cujus contradicentia conclusionis cum majore, sumitur minoris contradicentia e vel quando majoris contradicentia colligitur ex contradicentia conclusionis cum minore, Malus est syllogismus, quando minus extremum

fit majori superius.

47.48. Aquivocatio & amphibolia rejiciuntur à dialectica, 51 Sequi.

Omnis lapis crescit, serrú est lapis, ergò serrum crescit.

52 Contrà, si sorma syllogismi non servetur, paralogismus sit, etiam si in materia nihil peccetur ut, Rex est homo, Omnis rex induit diadema ergò, Omnis homo induit diadema

Nihil est præterea in his regulis, quod magnopere expositione egeat. Quædam quæ per se satis manifesta sunt, prudens prætereo.

De regulis syllogismorum.

1 Maxima vis est in majore, quia continet in se ipsam conclusionem.

2 Extra causam, id est, ut subjectum minorisis

prima figura contineatur sub subjecto majoris.

3 In majore collocanda sunt Gnome, &c. quia syllogismus semper descendit ab universalibus ad minus universalia.

Gnome, est generalis sententia.

it,

ft,

oc

te.

8

C-

is

3-

2.

6

15

!--

c-

n,

15

ia

n

Lex est legis sententia: ut, Licet vim vi vellere.

Locus communis loca topica sunt: ut, Quod efficit tale id magis est tale.

Apohthegma est sententia brevis & acuta.

4 Thefis est sententia generalis & infinita.

Hypothesis, particularis & finita.

Regula,

Thesis convenit majori, bypothesis coclusion: quia major propositio semper plura in se continet, quam coclusio.

6 Major habet minus virium in Disamis & Bocardo, quatenus ad quantitatem propositionum, non quatenus ad rationem inferenda conclusionis.

12 Pramife probant, o non probantur à conclusione,

quatenus sunt premisse.

14 Conclusioni minus creditur, quam pramissis; quia pramissis per se conclusioni grata pramissarii creditur.
15 Conclusio rarius ex convertibilibus conflatur: quia majus extremi sapissime superius est minore extremo. Sed si constet ex majore & minore extremo, qua sunt

N 3 termina

termini convertibiles, nibil fere aliud est nisi petitio principii : nam quicquid probatur, probatur ex priori-

bus & notioribus.

16 Conslusio sequitur deteriorem partem: quia si altera pramissarum sit negativa, conclusio erit negativa; si altera pramissarum sit particularis, conclusio erit particularis.

27 Majus extremum jungitur cum medio affirma-

tive, disjungitur à medio negative.

29 Majus est minus extremum, &c. quia conclusio constat ex majore & minore. Extremum cum extremo conjungitur, quando conclusio est affirmativa, disjungitur, quando conclusio est negativa.

30 Medium est extremorum quasi mensura, id est; cognitio extremorum dependet ex medio. Nam in affirmativis utrique extremo congruit: in negativis disjungitur ab altero, & conjungitur cum altero:

33 Medium in Barbara & Darii, superius est subjecto conclusionis, & inferius prædicato. In Celarent & Ferio debet esse vox superior subjecto conclusionis & repugnans prædicato.

35 Medium in omnibus modis affirmativis tertiæ figuræ, semper est inferius tam subjecto quam prædi-

cato conclusionis.

36 Medium non fit ex voce dissentanea utrique extremo, quia nullus syllogismus secundum modum sit ex solis negativis.

38 Medium pre sius non impedit conclusionem, dest, medium sapius impedit, cur conclusio recte sequatur,

cum largius, quam cum strictius sumatur.

39 Medium petitur ex omnibus locis: quia medium dicitur argumentum, omne autem argumentum peti-

tur ex aliquo loco.

43 Bonus est sullogismus, coc. id est, reductio per impossibile est, cum ex contradicentia conclusionis cum altera pramissarum colligitur alterius pramissa contradicentia, vel contrarium; de quo dictum est priús.

44 Omnis

44 Omnis syllegismus, firede disponitur secondum

modum & figuram, firma est argumentatio.

45 Malmest syllogismus fi fuerint quatuor term?ni, aut plutes: quia tres solummede figure sunt, & tres termini, ex quibus omnis fyllogismus conflat, tribus modis aifponitur.

47 Malus est syllogismas, ubi aliqua vox fit equivoca 48 Amphibologia est subi aliqua propositio diversis

modis fumi porest.

Regula.

Aquivocatio cernitur in vocibus: amphibologia in propositionibus.

49 Syllogismus nulles potest constare ex solis ne-

gativis fe cundum modum fed fe cundum figuram.

s I Si propositiones false sint, non sequitur ut conclusio sit falfa. Nam si Rogismus denominatur ex forma non ex materia; & ex falfis venum potest sequi.

32 Obratiocinatio est malus syllogismus, pecsans

formá semper, non verð materiá.

Atio consequationis syllogismorum est, Seton. quod in præmissis duo extrema sic in medio junguntur, ut in conclusione eadem eodem modo inter se conjungi sit necesse : ut, Bar-Quodque pulchrum est difficile,

CPulcbrum. ba- Quaque scientia est pulchra: ergò

va. Quaque scientia eft difficilis.

Quacunque enim in eodem tertio conveniunt, eadem inter se quoque conveniunt.

Similiter cum duo termini in medio disjunguntur, illi inter se in conclusione disjun-

guntur: ut.

Ca-Omnis prudens est remperanc, me-Nullus voluptuarius est temperans; ergo; fires. Nullus volupsuarius est prudens.

Difficile & scientia junguntur assirmative , in co quod

Suod est este pulchrum : junguntur in conclusione etiam inter se affirmativé, Quecunque enim eodem certio conveniunt, cadem'inter se quoq; conveniunt. Nam tertium quod medium vocamus, illud est quod duobus combinationem, & velut cognationem quandam addit : ut si qui duo unum aliquem habeant, qui utrique sit conterrancus, illi ipsi inter se sunt conterranei : & quicunque eundem habent fratrem, illi fratres funt invicem, & ita in reliquis, ubi mutua & reciproca est nomenclatura, alioqui non sequetur. Nam ei qui mihi pater est, non sum ego illi pater, ut frater sum illi qui est mihi frater; quia nomenclatura, in talibus non est reciproca. Exemplú corum que disjunguntur in conclusione quòd in medio non conveniunt Nullu nativum est laudabile, Omnis virtus est laudabilis, ergò nulla virtus est nativa. Virtus & laudabile conveniunt, hoc est, affirmative junguntur: led virtus & nativum non congruunt, hoc est, disjunguntur negative, ergo in conclusione virtus & nativum necessari ò negative disjunguntur: Præterea apud oratores & poetas nonnunquam invertitur ordo & dispositio syllogifmi. Illi enim conclusionem nunc primo, nunc secundo loco inferunt, ac propositiones quandoque præpostero ordine pro arbitrio, & commoditate sua collocant : quam rem nemo citiùs dialectico prospiciet. Valla contendit hunc syllogismum recte disponi,

Socrates est bomo,
Omnis homo est animal: ergo, 3Homo.
Socrates est animal.

Et hunc apud Senecam.

Omne peccatum est actio,
Omnis actio est voluntaria: ergo, 3 Actio
Omne peccatum est voluntarium.

Hisyllogismi, transmutatis propositionibus, cam ipsam habent dispositionem, quam nobis commendat Aristoteles, quæ prosectò ducem naturam magis sequitur.

De

Deratione consequationis syllogismorum.

SI majus & minus extremum conjunguntur in medio conjunguntur in conclusione: sin disjunguntur in Carter. medio, disjunguntur in conclusione: ut,

Da-Omnis virtus est laudabilis, ri- Justitia est virtus : ergò

i. Juftitia eft laudabilis.

Quia justitia & laudabilis junguntur cum virtute, conjunguntur inter se in conclusione.

Regula.

Tertium dicitur argumentum, sive medium, quia tote vis argumentationis dependet ex medio: & quecunque in eodem tertio conveniunt, id est, in eodem medio, conveniunt quoque in conclusione.

De duplici syllogismorum ductu.

Stum, ut cùm recto gradu procedit: & obliquom, cùm reflexo ordine ad scopum pervenitur. De priore satis disseruimus. Obliquo utimur, cùm aliquod maniseste verum negatur, ut in hoc exemplo:

Bar-Omnis virtus ornat philosophum, ba- Omnis patientia est virtus : ergo, ra. Omnis patientia ornat philosophum.

In hoc syllogismo, si quis omnia præter intentionem asserat, sic per obliquum ductum insurgemus:

> Bo-Quadam patientia non ornat philosophum, car-Omnis patientia est virtus: ergd, do. Quadam virtus non ornat philosophum.

Conclusio

Conclusio hæcest falsa, ergò altera præmissarum unde est inducta: at non minor, quæ antè est concessa: ergò major, nimirum, Quædam
patientia non ornat philosophum: quare
ejus contradictio ex necessitate est vera, scilicet, Omnis patientia ornat philosophum. Hic
vides quomodo antagonista ad palinodiam,
vel invitus impellatur: Hoc enim axióma,
Omnis patientia ornat philosophum, in priori syllogismo erat negatum, quod tamen ab
codem postea conceditur. Ex iis quæ diximus
colligere licet, ex veris salsa non posse induci.

Ex falsis falsum verumq; aliquando sequetur: Ex veris possint nil nisi vera sequi.

Syllogismus, quemadmodum cetere species consequentiz, duplicem haber ductum, unum directum, et cum proposito aliquo, velut recta via, colligimas id quad probare cupitmus, ut videre est in syllogismis à nobis superius adductis : alterum obliquem, cum non recto sed retrogrado quodam ordine, ad id quod cupimus pervenimus Illum vulgo fyllogi mű oftentivum, hunc fyllogifmum ducentem ad impossibile appellant. In quo accipere oporter illius negati contradictionem pro una præmisiarum syllogismi, deinde alteram aliquam propolitionem prius concellam, aut manifelte veram: ex his præmiss (ur necesse) sequerar conclusio falla. Recurrendum ergò ad præmisias unde inducta est conclusio, quarum altera necessariò erit falla; non illa prius concessa, aut manifeste vera; at altera. Igiture jus contradictio est vera, que in priori syllogismo suit propositio negata, quam consirmare nitebamur. Sumus igitur jam voti compotes, habemusque quod

quod conabamur. Paratum est(inquit Agricola)quamlibet argumentationem utrovis horum ductuum explicare. Verum acriùs & instantiùs urgere videtur obliquus; alter paulò mitius & levius. Directus itaque monenti, obliquus exprobranti est similior. Prior adversum securum & intrepidum adversarium est aptior. Posterior contra solicitum & tergiversantem, cui nihil non suspectum proponitur. Ille ad docendum dicendumque magis accommodus, hic ad refellendum. Denique animadvertendum ex his quæ diximus, non posse sieri ut ex veris falsum ullo modo unquam sequatur, ut paret ex carmine.

DE duplici syllogismorum ductu priùs dictum eft.

De Rhetorico syllogismo.

Hetoricus syllogismus nihil à prædicto Tyllogismo distat, nisi quia plures habet propositiones. Sumamus exemplum à Cicerone. Melius accurantur, quæ consilio gerun- Propositio tur, quam quæ sine consilio administrantur.

Domus ea quæ ratione regitur, omnibus Ratio. instructior est rebus, quan ea quæ temere & nullo confilio administratur: rursum, nevis optime cursum conficit ea, que scientissimo gubernatore utitur: eadem est exercitus, & cæterorum ratio.

Nihil autem omnium rerum melius consi- Assumptio lio, quo omnis mundus administratur.

Nam & signorum ortus obitu que definitu Assumpquendam ordinem servant, ac dierum nocti- tionis proumque vicissitudines immutatæ perstant, &c.

Confilio

Confilio igitur mundus administratur.

Complexio R Hetoricum syllogismum Cicero ratiocinium, Fa-bius epicherema vocat. Epicherematos (ut ait Quintilianus) & quatuor, & quinque, & sex fa&z sunt partes à quibusdam. Cicero maxime quinque defendit, ut fit propositio, deinde ratio ejus, tum assumptio, & ejus approbatio, quinta, complexio: quia verò interim & propositio non eget ratione, & assumptio probatione, nonnunquam etiam complexione non fit opus; quadripartitam, & bipartitam quoque fieri posse ratiocinationem. Mihi, & pluribus nihilominus authoribus tres ad summum videntur, hæc ille. Superius exemplum è Cicerone ad Herennium decerpitur, in quo loco Aristotelis, & Theophrasti authoritatem allegat, à quibus hunc syllogismum maxime frequentatum afferit. Unde magis miror, Rodolphum sequutum Boethium & Quintilianum, tantum tres partes numerare, rationem & approbationem novas argumentationes appellare : sed quoniam de re conveniunt, de verbis minus refert. Fatentur omnes quinque illa prædicta pronuntiata plerunque poni solere in hoc syllogismo; quæ omnia pro partibus computant hi, qui quinque partium esse volunt. Qui verò epicherema in tres tantum partes distribuunt, pro prima, propositionem & suam rationem : assumptionem & ejus approbationem pro secunda: denique complexionem pro tertia suppurant.

Carter.

De Syllogismo Rhetorico. Rhetoricus syllogis. ex quinque partibus constat.

> Propositione, Rarione. Assumptione, Assumptionis probatione, Complexione.

Propositio est, per quam breviter locus ille exponitur, ex quo tota vis argumentationis dependet.

Ratio est per quam id quod breviter expositum est, rationibus affirmatum probabilius & apertius sit.

Assumptio est, per quam id assumitur quod ex propositione ad ostendendum pertinet.

Assumptionis probatio est, per quam id quod af-

fumptum eft, rationibus confirmatur.

Complexio est, per quam id quod conficitur ex om-

Sorites.

Sorites est consequentia, quæ ab uno con- seron.

Scesso ad alia conjuncta assurgit. Philosophus ejus formam expressit in prædicamentis, hoc modo:

SHomo est animal,
Animal est vivens,
Vivens est substancia: ergè,
Homo est substancia.

Hujus quoque consequationis ratio à communi sensuell petita. Quando enim alterum de altero prædicatur, ut de subjecto, quæcunque de prædicato dicuntur, ea omnia de subjecto primo dicuntur, ut apud eundem habetur. Redigitur in syllogismum, si prædicatum prædicato, & subjectum subjecto subjicias, in hunc modum.

Bar-Omne animal est vivens, ba-Omnis bomo est animal: ergò, ra. Omnis bomo est vivens.

Soritem gradationi similem, in syllogismum reserunt eruditiores. Captiosum est argumentatio-

nis genus, à Chrysippo Stoico inventum, qued ab uno concesso ad alia conjuncta assurgit : vulgò dialectici, à primo ad ultimum appellant. Alii ut vox sonat coacervationem, sive acervalem argumentationem, dicunt. Tantum animadvertendum est, ut illa omnia, que in coacervationem inducuntur, nè transitus nos aliquando fallat: ut, Qui dormit, non videt, qui non videt cecus est: est est est est est est est est est. Hactenus de syllogismo communi.

DE SORITE.

Seron.

SOrites est argumentatio, quâ gradibus quibusdam ad conclusionem pervenitur: ut,

Suftitia est virtus, Uirtus est habitus, Habitus est qualitas : ergò, Justitia est qualitas. Regula.

Redigitur in syllogismum, si prædicatum prædicato, O subjectum subjecto subjicias, mutata tamen propoficione minore in locum majoris : ut.

Da-Omnis virtus est habitus, ri- Iustitia est virtus : ergò,

i luftitia eft habitus.

Cautiones duz.

Sorites non sequitur, si procedat ab uno prædicameto in aliud prædicamentum: vel à rebus ad voces artium: vel effectus ex causis remotis & nonpropriis collectus arguitur: ut.

Quicunque labori est deditus, is divitiis abundat : Qui divitiis abundat, splendide vivit : Qui splendide vivit, sit libidinosus : ergò, Qui la bori est deditus sit libidinosus.

Cautio. 2.

Argumentum in Sorite non sequitur negative, sed affirmative : ur,

Dialectica.

LIF

CC

Dialectica non est musica, Musica non est disserendi tacultas: ergò, Dialectica non est disserendi facultas.

Syllogi/mus expositorius.

Syllogismum expositorium aiunt esse, cujus setem.

Smedium est singulare: talis autem tertiz sigurz peculiaris dicitur, quòd medium bis subjicitur, & ejus formam przcipuè refert.

Exemplum affirmativi.

Diogenes suit pauper,
Diogenes suit philosophus; ergo, Diogenes.
Quidam philosophus suit pauper.

Ratio hujus sequelæ, hæc est, Quæcunque uni conveniunt, illa inter se quoque conjuncta conveniunt.

Exemplum negativi.

Virgilius non est lascivus, Virgilius est poëta: ergò, Aliquis poëta non est lascivus d'Irgilius.

Hujus ratio est, Quando aliquid removetur ab aliquo, removetur & ab his quæ illi sunt conjuncta.

Refert hic syllogismus aliqua ex parte tertiz figurz formam, non quòd propriè in ullo modo
conflatur, sed quia huic, quàm aliis, est similior. In
hoc ex singularibus communis sententia aprè colligitur. Hujusmodi syllogismum ideo vocat philosophus
expositionem, quòd communes propositiones, frequenter explicat, & exposit: quandoquidem si quis dubiter, num liceat concionatoribus, allegate ethnicos,
necne, sic probari potest.

Paules

Paulus licitè allegabat ethnicos,

Paulus fuit concionator; ergò,

Concionatori licet allegare ethnicos.

Si conclusio hæc rectè ad præmissas sequitur, necesse est candem ad communes sequi. Nam cum ad præmissas communes sequintur singulares, qui cquid ex
singularibus rectè inferri potest, id à fortiori ex communibus rectè colligetur. Qui cquid enim sequitur
ad conclusionem bonæ consequentiæ, id ad antecedens ejus dem non potest non sequi. Frequenter probantur communes syllogismi per expositiones; & ad
cos reducuntur, non tanquam ad perfectiores, sed magis perspicuos, idque potissimum in tertia sigura, in
hunc modum:

Di- Caftigatio eft utilis,

sa- Omnis castigatio est supplicium: ergo;

mis. Quoddam supplicium est utile:

Major si cui videatur esse incerta, probabitur per hanc singularem. Castigatio Catilina est utilis. Minor etiam licèt non satis exactè probetur, cum sit universalis, tamen per hanc subjectam singularem sit multò clarior, & apertior, videlicet, Castigatio Catilina est supplicium, & prorsus eadem conclusio ex utriusque syllogismi pramissis colligitur: nimirum. Quoddam supplicium est utile, ut est videre:

Castigatio Catilina est supplicium: ergò, Castigatio.

Quoddam supplicium est utile.

Expositoria igitur ratiocinatio quasi prima argumentandi via habetur, rhetoribus multo frequentissima. Nam cum omnis humana cognitio ex sensibus oriatur, sensus autem singularia, & non communia comprehendant, ex his meus communes sententias, & rerum causas colliget: que licet sint percipientibus certiores, sunt tamen primò intuenti minus
perspicuæ, quam singulares. Postremò cavendum est

in his syllogismis, ne minor propositio sit unquam negativa, id quod suprà de reliquis tertiz figura admonuimus.

De expositorio syllogismo.

Dicitur expositorius sy llogismus, quia declarat universales propositiones veras esse vel falsas, per singulares.

Regula:

Argumenta sumuntur tam affirmative quam nega-

Cicero fuit lapiens,

Aliquis sapiens suie dives.

Ratio bujus confecutionis est bec, Si major & minor extremitas affirmative convenient in medio, convenient quoque in conclusione, si verò negative disjungantur, disjunguntur in conclusione,

Vsus expositorii syllogismi frequens est, quia cogni-

tio reremuniversalium oritur à fingularibus.

De Inductione.

I Nductio est argumentatio à pluribus singularibus ad universale: vel à partibus ad totum progressio.

Exemplam de speciebus.

Ebrietas puerum ducit in perniciem: mendacium ducit puerum in perniciem: furtum
idem agit: perjurium idem: similiter faciunt
libido & otium: nec in cateris est contrarium
videre: ergò, Omne vitium ducit puerum in
perniciem.

A partibus.

Plebs Romana optime de Milone sentit, e-

quester ordo optime sentit, senatus optime sentit: ergo, totus populus Romanus optime de Milone sentit.

Dicitur inductio inversus syllogismus, quia sicut in syllogismo ab universali descendit, ità è cotrario in inductione à singulari inchoatur, & ascendit argumentatio. Hanc viam docuit nos natura paulatim inductione ex multis singularibus universale colligendi. In hac summopere notanda est singularium similitudo, sine qua nemo recte valet inducere. Demum in epagogis cavendu est, nè diversum aliquid inter singularia que non exprimuntur, appareat: quando non recte colliges,

Frugifera est cerasus, nux, prunus, vitis, & ilex:

Ergo, facit fructus arboris omne genus,

puerum in perniciem:

Antecedens in epagoge est, quod singularium coacervatione constat: consequens verò, universale ex singularibus, vel totum ex partibus collectum. Per inductionem utcunque probari possunt scientiam principia, que nullo modo demonstrari queant.

I Nductio dicitur ab Agricola Enumeratio, que modus quidam est, quo universale constituitur cognosciturque. Universale, notio que dam est in singularibus reperta, indéque in intellectu coacervata, & retenta, Principia & cause cognoscendi singularia, sunt ipsi
sensus, universale autem mentis opus est : ab eo enim
estingitur, sicut cause que que; mentis enim proprium

eft unire & cogere, que paulatim ex lenlibus collegit; Anima quoque acrimonia est, ut, eriam si genera, que accidunt fenfibus, continenter labuntur & fluunt, tamen fimilitudines corum accipere & memoria continere possir. Quare ad quendam modum universale sensu percipitur, non quidem seorsum à lingulari, at obiter fubindeque ut apud Themistiu habetur. Ex his duobus cognoscendis, syllogismo, & inductione, non aliter quam ex locis inventio, constar altera pars dialectices quam Graci Criticen, id est, judicium dicunt. Recte Aristoteles syllogismum firmiorem este dixit. fed inductionem magis obviam, & in conspectu omnibus positam, quod sensus sequarur; hac suader apertissime, ille vel nolentes trabit ; hæc indoctis, ille eruditis ca aptior. Denique fine ils nihil proprie condiscitur, si authoribus credamus. Inductio appellatur Socratica, propterea quod ca Socrates creberrime ufus est, idque fere nunquam sinemagna interrogationum congerie; ut, An non pomum generofilmum, quod est optimum? An non & qui optimus equus generofiffimus erit?quid piscis? ager? pratum? an non similiter per omnia sele habent ? que si fatearis, tandem ex prolixa inductione propositum suum tibi inexpectatissimum inferet, hoc modo: quid ni igitur optimus homo, erit & generosissimus ? In his igitur labi. & decipi aliquando, minor est culpa, quamin cateris tatiociniisiquoddifficilius fit latentem scopum in nuda interrogatione deprehendere, quam si integra proponeretur argumentatio. Nam subitò in inductione, & quali ex insperato irretitur propugnator, nisi innumera simul animo verset ac prospiciat. Addunt Sophista in antecedente [Ità de reliquis] ne inter partes diversum aliquid, & dissimile appareat : authores non tam exprimunt, quam intelligunt. Rhetores rogant adverfarium, ut ille dicat si possit, ubi diversum reperiatur, the ex ejus imperitia convincant. Possunt qui vo-

quester ordo optimesentit, senatus optime sentit: ergo, totus populus Romanus optime de Milone sentit.

Dicitur inductio inversus syllogismus, quia sicut in syllogismo ab universali descendit, ità è cotrario in inductione à singulari inchoatur, & ascendit argumentatio. Hanc viam docuit nos natura paulatim inductione ex multis singularibus universale colligendi. In hac summopere notanda est singularium similitudo, sine qua nemo recte valet inducere. Demuni in epagogis cavendu est, nè diversum aliquid inter singularia que non exprimuntur, appareat: quando non recte colliges,

Frugifera est cerasus, nux, prunus, vitis, & ilex:

Ergo, facit fructus arboris omne genus.

Antecedens in epagoge est, quod singularium coacervatione constat: consequens verò, universale ex singularibus, vel totum ex partibus collectum. Per inductionem utcunque probari possunt scientiam principia, que nullo modo demonstrari queant.

I Nductio dicitur ab Agricola Enumeratio, que modus quidam est, quo universale constituitur cognosciturque, Universale, notio que dam est in singularibus reperta, indéque in intellectu coacervata, & retenta, Principia & cause cognoscendi singularia, sunt ipsi
sensus, universale autem mentis opus est: ab co enim
estingitur, sicut cause que que; mentis enim proprium

Seton, J.

eft unire & cogere, que paulatim ex lenlibus collegit; Anima quoque acrimonia est, ut etiam fi genera; que accidunt fenfibus, continenter labuntur & fluunt, tamen similirudines corum accipere & memoria contiuere possiri. Quare ad quendam modum universale sensu percipitur, non quidem feorsum à lingulari, at obiter fubindeque ut apud Themistiu habetur. Ex his duobus cognoscendis, syllogismo, & inductione, non aliter quam ex locis inventio, constar altera pars dialectices quam Graci Criticen, id eft, judicium dicunt. Recte Aristoteles Tyllogismum firmiorem elle dixit, sed inductionem magis obviam, & in conspectu omnibus positam, quod sensus sequarur; hac suadet apertiffime, ille vel nolentes trabit ; hæc indoctis, ille eruditis ch aptior. Denique fine ils nihil proprie condiscitur, si authoribus credamus. Inductio appellatur Socratica, propterea quod ca Socrates creberrime ufus est, idque ferè nunquam sinemagna interrogationum congerie; ut, An non pomum generoliffimum, quod est optimum? An non & qui optimus equus generofiffimus erit?quid piscis? ager? pratum? an non similiter per omnia sele habent ? que si fatearis, tandem ex prolixa inductione propositum suum tibi inexpectatissimum inferet, hoc modo: quid ni igitur optimus homo, erit & generosissimus ? In his igitur labi, & decipi aliquando, minor eit culpa, quamin cæteris ratiociniis:quò ddifficilius fit latentem scopum in nuda interrogatione deprehendere, quam si integra proponeretur argumentatio. Nam subitò in inductione, & quali ex insperato irretitur propugnator, nisi innumera simul animo verset ac prospiciat. Addunt Sophiste in antecedente [Ità de reliquis] ne inter partes diversum aliquid, & dissimile appareat : authores non tam exprimunt, quam intelligunt. Rhetores rogant adverlarium, ut ille dicat si possit, ubi diversum reperiatur, the ex ejus imperitia convincant. Possunt qui vo-Lunc

6

n

Iunt inductiones elegantiores ex Platone & Cicerone colligere.

De Inductione.

Carter.

Inductio, Rhetorica, non ex necessi-Zoncludit:
Dialectica, ex necessitate

Exemplum rhetorida inductiones.

Rhetorica inductio est sut, si in manu, brachio, pede, aliisq; corporis partibus; acceptum insanabile vulnus rescinditur, ne pars sincera trabaturergo, o in capite vulnus insanabile acceptum eodem modo curari debet.

Dialectica iuductio quid.

Dialectica inductio est progressio à minus communibus ad magis commune, tam affirmative quam negative : ut, Iste ignis est calidus, & ille ignis est calidus, nec in cateris est contrarium videre : ergo, omnis ignis est calidus:

Officium utentis inductione.

quod.

Si aliquibus singularibus enumeratis, respondens non concedat consequutionem, chim adjecerimus, Nec in cateris est contrarium videre; petendum est à respondente, ut instantiam afferat, in quo singulare non est verum. Si non potest, concedenda est conclusio.

Inductionis due partes; Econsequeus.

Antesedens in inductione est coacervatio rerum singularium. Consequens est generalis propositio ex rebus singulis collecta.

Quando utendum est inductione.

Vtendum est inductione, cum argument u sive medium non occurrit, quod apte confici potest inaliquo syllogismo, & uteudum est interindoctos potius quam doctos.

Quando

Quando inductio sequitur.

Similitudo fingularium cau fa eft cur sequatur, diffi-

militudo verd cur non fequatur.

Principia scientiarum possunt aliquo modo probari, non autem demonstrariz per induttionem possunt probari, non autem per ea que funt notiora natura, ant magis universalia, (nam nibil est notius primis principiis) sed per ea que sunt notiora nobis : ut si probarem quod omne genus pradicatur de pluribus speciebus, sic probatur; Animal predicatur de pluribus speciebus : Neo in cateris generibus est contrarium videre : ergo, omne genus pradicatur de pluribus speciebus.

Prima principia non possunt demonstrari; quia primis principiis nibil est prius, omnis autem demonstratio

propridest per priora & notiora natura.

Principia quot modis cognoscuntur!

Principia quatuor modis Experientià. cognoscuntur.

Industione. Intellectu.

Enthymema,

Nthymema est imperfectus syllogismus al-Lteram tantum præmissam conclusioni connectens. Vel est oratio, in qua, non omnibus propositis festinata infertur conclusio: quandoque majorem cum themate, quandoque minorem complectitur : ut, Temeritas est vitium, ergò temeritas est fugienda.

Nulla scientia sine usu paratur, igitur nec. dialectica fine usu paratur. Deest minor, Dia-

lectica est scientia.

Seton.

Si in antecedente & consquente idem sit subjectum, deest major: sin prædicatum sit in utroque idem, minor desideratur.

Prior enthymematis pars antecedens, poste-

rior verò confequens appellatur.

Aristoteles ait esse ex probabilibus & signis, impersectum syllogismum: signum interpretantur quidam, siecessarium.

Necessarium est, quod aliter se habere nequit: ut, Si cui quid addas, totum majus essicitur.

Probabile dicitur, quod omnibus, plurimis, vel sapientibus; vel iisdem omnibus aut pluribus, aut præcipuis videtur: ut, Omnis mater filium diligit.

Probabile est enthymema, quando utraque

ejus pars est probabilis.

Enthymema autem, si quando validum & efficax sit, ex ipsa re magis, quam ex sua forma sidem facit: ut, Nullam colis virtutem, ergò nec justitiam colis. Hæc arbor fructum sert, ergò floruit.

IN Enthymemate vel major vel minor tacetur: nec magni negotières est, utra deste perspicere, ut præmonstratum est. Duplici autem nomine posissimum dissimulatur altera præmissarum: alias brevitatis studio, cum aperta & omnibus obvia sit illa omittenda sententia, ut apud Ciceronem pro Milone, Omnis insidiator est jure occidendus, ergò Clodius est licità interfectus, alias cum instema videtur præterita illa propositio, ut melius sit cam tacità de industria præterire, quam

quam exprimere : ut, Quintus Fabius fuit cunctabundus, ergo bonus imperator. Catilina fuit temerarius, ergo parum fortis. Omifiz majores parumfunt firmz, nimirum, Omnes cunctabundi sunt boni imperatores. &, Temerarii quique sunt parum strenni. Ità enthymematis vitium facile le offert, fi statim in integrum syllogismum mutabitur, in quo facilius deprehenditur, si quod fuerit fallum axiôma, Latius patet enthymematis nomen apud dialecticos, & omnibus imperfectis fyllogismis attribuitur, ut cum à divisis ad conjuncta proceditur, ut, Aristoteles est eruditus, & Aristoteles est philosophus, ergò Aristoteles est eruditus philosophus, A terrio adjecto (ut loquuntur) ad fecundum adjectum : ut, Carbunculus est viridis, ergò carbunculus est Taurus est robustus, ergò taurus est. Ducuntur ex omnibus locis; verum maxime perspicua sunt enthymemata, que ex pugnantibus ducuntur: ut, Quem alienum fidem invenies, si tu tuis hostis fueris? Amici fune diligendi, ergò non sunt odio habendi. Omnes novis delectamur, ergò verera minoris facimus. Virgilius,

Nullus salus bello, pacem te poscimus omnes, &c; Hinc moti funt forfitan veteres ut folis ralibus enthymematis appellationem tribuerent. Tullius enim testatur, rhetores enthymemata proprie appellasse rationes illas, que ex contrario ducuntur. Optime admonet Melancthon, inversum esse nonnunquam enthymematis ordinem apud oratores, & poëtas, ut cum prior periodus consequens, posterior antecedens inferr: ut, Improbus est, si crudelis. Sæpe etiam pluribus verbis amplificantur ejus partes, ut ab imperitis agno. sci nequeant nisi detracto ornatu, & contrà aliquando tam implicité, fuceincle, & citra formam connectunrur, ut ea benè gnarus lector nifi animadverrat, nou aspiciat : ur, Quid facerem cum ebrio? Hoccine est officium patris?qualia innumera ubiq; in omni oratione sparguntur,

sparguntut. Enthymema ex ipsis aliquando vocibus nunquam ex forma sua est efficax : quare quoties negatur illius consequentia, in persectam argumentationem est vertendum.

De Enthymemate.

CRhetoricum.

Enthymema duplex :

Carter.

Diale & icum.

Enthymemarbetoricum semper est ex contrariis: ut, Nulla salus bello, igitur pacem te poscimus omnes, Turno.

Enthymema quid.

Enthymema est imperfectus syllogismus ex probabilibus & nece garies propositionibus.

Regula.

Supprimitur alterum pronuntiatorum in Enthymemate duplici de causa; scilicer brevitatis causa & vitio argumentationis; nam si ambo exprimerentur, sacilè argumentationis vitium deprehendatur.

Enthymema, dicitur festinata oratio, quia Enthymemanibil aliud est, quam cogitatio; cogitatione autem

nibil eft velocius.

and the state of t

Simpliciter.

Nece Barium duplex, Cum conditione

Necessarium simpliciter est, quod semper ità sese babet; ut, Si equalia ab equalibus demantur, necesse est equalia remanere.

Necessarium cum conditione est quod sit secundum aliquod tempus, vel aliquam aliam circumstantiam ; ut,

Dum bomo currit, necesse eft eum currere.

Probabile dicitur, quod omnibus, plurimis, vel sapi-

Videri duplex, Videri & esse.
Videri on non esse.

Prior

Prior significatio bujus distinctionis intelligitur in definitione probabilis.

Sapientes in definitione probabilis sumuntur pro

bis qui in aliqua arre vel facultate excelluns.

Enthymema dicitur efficax, non ex dispositione and tecedentis cum consequente, sed ex materia illarum propositionum.

Exemplum.

E xemplum est argumentatio, qua unum seton?

Particulare alio probatur, propter utriusque similitudinem: ut, Gipsum, aut argilla
dum est uda, in quamvis imaginem facile sequitur singentis manum: ità rudes animi ad
omuem disciplinam sunt idonei.

Hîc inter argillam & animos, & inter udum

& rude similitudo est.

Exemplum non est absimile enthymemati, nisi quòd exemplum aliquanto imbecillior est argumentatio, & magis insirmas habet propositiones: ut, Cæsar non occidit Ciceronem inimicum suum: ergò, nec occidisset Catonem inimicum.

Nam in exemplis similitudo causa consequitionis existit: itaq; quoties in his bona est consequenția, ex materia & pronuntiatiorii similitudine potius quă à sua propria forma robur habebit: ut, Apes per omnia circumvolitans, id quod est utile domum adducit: Ità ergò studiosus ex unoquoque quod ad mores consert excerpit. Satis erit sie a parte congruunt, cui adhiben-

adhibentur, similitudines. Dissolvimus exemplum, ostensa partium dissimilitudine. Nam hoc ratiocinium; Laterensis suit accusatus, quia consulatum affectavit, ergo Cicero fuit accufandus, quia consulatum affectavit. Non valet ob dissimilitudinem: alter enim per ambitum, alter citra ambitum affectavit. In suadendo mire conducunt, in urgendo parum habent momenti. Petitur non foliu à comparatione, ut pari, majori, minori, sed etiam è locis fimilium & diffimilium.

mattern 2010-00

CYllogismum & inductione præmonuimus effe perfectas formas argumentandi: in quibus cantum recte possit Antecedens negari : At verò in enthymemate & exemplo, tum antecedens, tum confequutionem licet inficiari. Aristoreles vocat Enthymema, rhetoricum fyllogismum; Exemplum, rheturicam inductionem; nam ad perfectiores referentur (ut diximus priùs) imperfectiores. Verum omnis imperfecta inductio non est exemplum, nec contrà, licet sepenumero ità conringar, Exemplum est enthymemate minus efficax, & infirmiorem habet sæpe probationem: ut, Milo miffus est in exilium, quod Cludium occidit : Ergo Ciccro mittendus in exilium quod Lentulum occidit. Talia & tam frigida ratiocinia appellat Ciccro plumbeos pugiones. Itaque ob hoc in efficacissima forma est exemplum, quòd raro funt fimilitudines adeò colonz, & per omnia convenientes, ut non in aliquo appareat diffimilitudo. His tamen imperfectis argumentandi speciebus uti licet quoties perfectoribus non estopus. Si quando negabitur illarum consequutio, nec valemus ex fua materia enthymema, nec ex fimilitudine -moderable

exem-

ex

re pe

qu

91

pl

jo

n

P

tı

71 u

C

C

exemplum satis confirmare, tum statim ad perfectiores, syllogismum & inductionem (quorum firma semper & efficax est consequentia) confugiemus. Ai une quidam exemplum esse comparationis speciem ; quod quam fit verum, aliorum esto judicium. Ducitur exemplum à pari:ut, Si fratre domi alis, cur me eijcis? A majori, Non potuit Romam capere Hannibal : ergò, nec Gothi. A minori, Patres vestri li bertatem civium Romanorum imminutam non tulerunt; vos vitam ereptam negligetis? A simili, Gagates aquâ infusa incédi. tur, oleo restinguitur; ità quidam, quò magis rogas, cò magis frigescunt, fi negliges ,ultro cupiunt. A dissimiliut, Hystrix non jaculatur spinas nisi provocatus, at scurra ultro in quemvis sua dicta torquet. A majori, confirmationi; à minori, infirmationi apta sunt argumenta. Huc etiam spectant proverbia, sententiz apologique, & alia similia ; ut, Facilè invenitur baculum, quo canem cedas; ergò potens facile capier causam nocendi pauperi . Distat tamen locus ab authoritate, & exemplum; nam in illo, hominis judicio, in hoc similitudine utimur. Qui inductione, vel exemplo sæpe inter disputandum uti velit, crebras apud authores similitudines colligere debet, quarum ingens est copia in parabolis Erasmi. Ut tandem finiam, vitanda sunt propugnatori falla,oblcura, & incerra fimilitudines,qua (nisi diligenter prospiciat) facile eum dejicient. Sequuntur ex divisione dilemma, pseudomenos, crocodelites, & violentum; que ad predictas argumentationum species, adjectà conclusione reduci posiunt.

De exemplo.

Exemplum est quoties unum particulare probatur per Carter. alterum, propter simile quod in utroque conspicitur: ut, Si bonum est Græcos cum Trojanis belligerare, bonum quoque est Romanos cum Carthaginen sibus armis concertars.

Mediam

Regula.

Regula.

Exemplum species est comparationia: Est enim vel aliquod majus, vel par, vel minus, quod ad imitandum, vitandum ve sumitur.

Quaftio.

Exemplum est aliquando duorum in duobus, (ut in exemplo Seconi,) quomodo ergo est species comparationis? nam comparatio est duorum in uno.

Respons.

Exemplum & comparatio aliquando sunt duorum in duobus, scilicet in duobus proximis, ut in exemplo Setoni. Tamen semper est duorum in uno tertio, aliquantulum remoto.

Regula.

Exemplum valet, si similitudo in que comparantur, eadem sit ambobus. Si sit aliqua dissimilitudo, non sequitur argumentario.

Exemplum ducitur à majore, minere, & pari.

A majore ad minus negative; ut, Graci non potuerunt funditus evertere Trojam; ergò, Nec Romani Carthaginem.

A minore ad majus affirmative ducitur argumentum; ut, Hector potuit interficere perfidum Achillem;

ergo, Tota Troja potuit.

A pari argumentum ducitur affirmative & negative; ut, Si justitia sit virtus, & fortitudo erit virtus. Et si fortitudo non sit virtus, nec justitia erit virtus.

Dilemma.

D'Ilemma est oratio bicornis, utrinque adversarium illaqueans: ut, Si dux eris uxorem formosam, habebis communem: sin deformem, habebis molestam: proinde nulla ducenda est.

Medium

CO

fo.

ut

V

fac

bu

er

tù

tu

no

e

re

h

T

q

n

A

e

de

Medium facile dabit effugium, si poteris excogitare. Sed aptissima vitiosi dilemmatis dissolutio est Antistrophon, id est, conversio, qua utrunque cornu in adversarium retorquet. Valdè suadent, qua nec habent medium, nec facilè ressectuntur.

Pseudomenos, & Crocedilites sunt, in quibus quodcunque elegeris, capieris. Prioris exemplum: ut, An sit mentitus nécne, qui tantum dixit se mentiri ? Si fatearis eum mentitum, non quadrat, quia dicta fides sequitur. Sin neges, itidem contrarium eveniet. Posterioris exemplum. Crocodilus matri raptum filium reposcenti ità respondit, Reddam si verum mihi respondeas : quid ais ergò, reddam, an non? Tum illa, Non reddes (inquit) & ideo reddes, quia verum dixi. Cui ille, Atqui si reddidero, non dixisti verum, & ideo non reddam. Postremò, violentum (quod Grzei vocant Binion) est quoties adversarius sua ratione, quasi proprio gladio jugulatur: ut Nolo philosophia. operam dare, quia sum filius regis. Responderi potest, imò hoc magis philosophizest tibi insudandum, quòd sis regia proles.

ORiuntur ex divisione, dilemma, pseudomenos, Crocodilites & violentum. Dilemma, cornuta ratio est utrinque respondentem pungens: ut, Si vir bonus, cur vituperas. Sin malus, cur hactenus in amicis habuisti? Quædam retorqueri postunt: ut, Si duxero formosam,

formosamerit jucunda : sin deformem, non erit communis. Potest & idem exemplum per medium distolvi: ut, Non omnis fæmina formola vel deformis est : talem ergo mihi deligam cujus nec deformitas tædium. nec forma zelotypiam parere queat. Efficacissima funt, que nec invertuntur, nec medium habent. Ut; Mentietur in eculeo, qui cruciatus ferre poterit; mentietur itidem qui ferre non poterit ; ergò tormenta non exquirunt verum. Pleudomenos, Mentiens Latine interpretatur; in quo five hoc feu illud fatearis, abfurdum lequetur. Hæc vulgo infolubilia & fele falfificantia appellantur; nec quicquam aliud dici potest, nisi talem in his esse hypothesin, ut quodcunque respondeas contrarium eveniat. Huic admodum similis, est Crocodelites, à Crocodilo quodam tyranno nomen retinens; qui mattem ereptum filium repolcentem; hoc interrogationis genere illust. Poterat hic dixisse mulier, tyranno in manu fuisse efficere ut vere aut false responderet; quemadmodum in apologis de Phæbo legimus, Adiit quidam Apollinem, periculum facturus num omnia præsciret, passerem ferens in manu à tergo posità, dic (inquit) Phœbe, animatum an inanimatum in manu proferam ? fi inanimatum dixiffet; vivum produxisset passerem : sin animarum, passerem mortuum digitorum compressu necatum ostendisset; Phæbus præscius, vitavit utrumque hoc modo. Penes te est (inquit) ô inepte, vivumne an mortuum ve-lis producere. Violenti frequentissimus est usus apud oratores & concionatores. Facile autem in hoc genere elabitur, qui quod priùs dixit vel novà ratione corroborare, vel quod contra eum affertur, retorquere valet; ut, Improbus es ô Cato quòd quadragies in jus fis vocatus. Imò hoc major est, inquit, mea integriras, qui toties judicum sententiis sum liberatus. Imò tantò es flagitiosior, qui non semel judices pecunià corrupisti; & ità uterque insurgat & inster, quoad ejus heri

fice gir ta, qu

no cei pu mi

vc

14 0

pu e/

. .

Pa

87

fieri potest. Talia argumenta ad perturbandum magis, quam ad veritatem investigandam funt excogitata. Postremo in casusut vocant, ubi non tam quid fit, quam quid elle possir, spectatur, hie servabitur ordo. Postulabit oppugnator, concedi sibi, quod verum non fit, quod positum vocari solet : quo semel concesto, seu secus, usque cavendum est, ne vel huic repugnans fateamur, vel annexum, & confequens negemus. Ad aliena que nec repugnant, nec sequentur, juxta illorum qualitates est respondendum, hoc est, vera concedenda, falsa neganda, & dubia distinguenerlateneum, cff engument

De dilemmate.

Eres parter confirmat, team demonstration: DIlemma est oratio bicornis, ex utraque parte adver- Carter. farium illaqueans ; ut,

Quod non perdidifti ittud habes, At cornua non perdidifti : ergo,

Cornua babes. vel,

Qui totus deditus est contemplationi, inutilis est reipublice, & qui literas non cognoscit, is quoque inutilis eft : ergo, Omnis bomo eft inutilis reipublica.

Dilemmatis duplex ratio.

Quædam babent Quadam non habent } medium:

Regula.

Si dilemma babet medium,eft vitiofa argumentatio, & diffolvitur per conversionem, retorquendo utramque partem argumentationis in eum qui proponit.

Pseudomenos quid.

Pseudomenos dicitur Mentiens, quia contrarium infertur à proponente, et quod à respondente statuitur : nt, Gorgias sophista dixit, Omnes sophistas mendaces effe:

esse: Est ne igitur ei credendum? Si neges, ad hunc modum confirmatur. Omnis sophista mendax est ergo, Ei credendum est, quia verum dixit, Sin assirmes, sic resellitur; Mendaci non est credendum; ergo, Nec Gorgie sophista.

Exemplum Crocodilitis.

An prolaturus sum carmen legitimum? Si aliquis affirmet, proferam carmen falsum: Sin neget, contra-

rio modo faciam.

Bizion, sive violentum, est argumentandi forma, id refellendum aptior, quam ad probandum, in qua ex oratione adversarii, non quod ipse vult, sed quod no stras partes consirmat, sequi demonstratur: ut, Nolo aquo jure vivere cum sociis meis, quia me fortuna honoribus auget. Imò tantò magis aquo jure ribi vivendum est, quia eadem ipsa fortuna, inconstans, fragilis, persida, lubrica est; Nec quos clarificat, perpetuò fovet; Nec quos deseruit, perpetuò premit, ut inquit Maro.

continue in the least

Adoming his from his allow himselve being a few

Gerral Cabiffacture, Coner

LIBER

LIBER QUARTUS.

De inventione, altera parte Dialectices.

Post quam de judicio, que videbantur instituto no firo congruentia, diximus: sequitur, ut de inventione altera dialectices parte, paucis disseramus.

Definitio. Genus. Species. In fubstan . Proprium. Totum. Qualitates. Conjugata. LVirtutes. Adjacentia. Circa substantiam. Actus. LSubjecta. S Efficiens. CCausæ. Cognata, (Effectum. Eyenta. Destinatum. Locus. Applicita Tempus. CConnexa. Contingen- Antecedentia. Adjuncta. Nomen rei. Consequentia. Acci-Pronuntiata Paria. tia. Comparata, Similia. LMinora: Opposita. (Repugnantia. Diversa. Diaum

Seton, J

Seton.

Ioannis Setoni

D'Etum est quid sit definitio, genus, species, proprium: reliqua solito compendio perstringam.

Totum est, quòd in varias sui partes discerpitur: ut, Domus in sundamentum, parietes,

& tectum.

Pars, totius quasi membrum, ipsi toti adnexum: ut, Corpori caput.

Conjugata sunt, quæ sub eodem cadunt ju-

go: ut, Sapiens, sapientia, sapienter.

Adjacens est modus rei inexistens, quo aliquid aliud quam secundum substantiæ suæ denominationem appellatur: ut, Homini prudentia.

Actus est id, quocunque aliquo modo exerceri afficique dicimur: ut, dolere.

De subjecto antè diximus.

Causa ett, ad quam aliquid sequitur.

Efficiens, ex qua Zaliquid

Finis, cujus gratia S fit.

Eventum est, quod ex causa sequitur.

Effectum, quod ex efficienti?produ-

Destinatum, quod ex fine S citur.

Tempus & locus hîc pro prædicamentis Quando & ubi accipiuntur.

Connexa, licet sint extra rem, eam tamen

denominant: ut, Uxor marito.

Contingentia, sunt accidentia quæ contingéter circa ré eveniunt, ut pallor ægrotationi.

Pronuntiata sunt, quacunque quisquam scripto

scripto vel dicto significavit.

Nomen rei, est vox ad rem significandam

consensu hominum destinata.

Comparatio est, quando duo in uno conferuntur: ut, Furtum est capitale: ergo, & mendacium.

Similitudo est, ubi duo in duobus referuntur: ut, In nassam facilis est introitus, egressus dissicilis: ità, in vitia proclive est iter, exitus verò non perinde pervius.

Repugnantia continent opposita & disserentia, de quibus satis altero libro est dictum.

PRima locorum divisio est in internos & externos, Interni iterum partim funt in substantia, partim circa substantiam. In substantia sunt septem, definitio. genus, species, proprium; de quibus altero libro egimus; sub proprio comprehenduntur passio & differentia. Idem interdum & pars & totum potest esse ad diversa relatum, ut manus pars corporis, totum ad pollicem & digitos. Totum & pars & conjugata non egent explicatione. Circa substantiam sunt, adjacens, actus, & subjectum. Adjacens est modus qui inest subjecto, & id denominar, ut justitia homini. Actus & actionem & passionem (quas suprà finivimus) continet. De subjecto etiam ante dictumest. Locus externus dividitur in cognata, applicita, accidentia, & repugnantia. Cognata, causas & eventa continent, Causa est, ad quam aliquid sequitur.

Smateria ex qua Sefficiens à qua Sefficiens à qua Finis cujus gratia

S

1

Materiam & formam inter partes supputat Agricola
P 2 Eventum.

Eventum vocat, quod ad causam seguitu : alii effectum dicunt : is tamen id solum effectum dici contendit, quod ex efficiente producitur, & destinatum quod ex fine. Applicita dicuntur, locus, tempus, & connexa, Tempus & locus nihil sunt hic aliud, quam prædicamenta Quando & Ubi, de qui bus in suis locis pri us egimus. Solent oratores tum in accusatione, tum in defensione, tempus & locum inprimis diligenter observare, & indé ducere argumenta. Connexa dicuntur, que cum extra rem funt, cam tamen denominant : ut regnum regi. Accidens quinque haber species, contingentia, pronunciata, nomen rei, comparata, & fimilia. Contingentia sunt accidentia, quæ circa rem contingunt, câ conditione, ut fine eis res, & illa fine re existere possint : ut pallor ante zgrotationem, & jurgium ante cædem; potest enim quis pallere, ut non ægrotet; & ægrotare, ut non palluerit. Pronuntiata funt dicta, & scripta authorum, & quorumcunque de rebus significationes ; quidam, a testibus ; philosophi inartificia-Iem hunc locum dicunt. Nomen rei, vox estad rem fignificandam confensu hominum instituta. Inter comparationem & similitudinem hoc interest, quod in comparatione, juxta Rodolphum, duo in uno, in similitudine verò duo in duobus conferuntur. Exemplum prioris; Catoni licuit sequi bellum civile, ergò & Ciceroni licet sequi bellu civile. Similitudinis exemplum est; Ut equum non reddunt meliorem phalera. ità nec hominem fortunz ornamenta. Repugnantia denique complectuntur opposita & dissentanea, quæ in primo libro exposita sunt. Si cui videbuntur hæc nimium succincte pracipi, Agricolam consular, qui eadem fusius explicat. Plurimum certe juvaret inventionem, si quis præter locos illos generales in superiore tabula depictos, fingulas etiam illorum species (ut in Ecclesiaste admonet Erasmus) ordine, numero, eas animo complecteretur. Multo enim facilius loca ipla

um dit,

cx

XZ.

ca-

iùs

in

ob-

ur,

in-

lia. in-

Xi-

ım

et;

ta,

li-

2-

fi-

ter

bé

in

n-

&

n-

æ,

12

æ

C

u

1i-

It

S

1

ipla separatim per omnia sua membra ducta, quam generaliter explicata, argumenta scribenti subministrabunt. Hujus rei gratia quondam de inventione tabulam conscripsimus; quæ, si pateretur divisionum multitudo, insereretur hoc loco.

Tabula de inventione, in calcem bujus operis rejecta est.

ANNOTATIONES P. CARTERI

in quartum librum dialecticæ

Ioannis Setoni.

mahour bed a man Delocis in and verse built

Locus est communis rei nota, cujus admonitu quid in quaque re probabile sit, facile inveniri potest : vel, Carter. Locus est sedes argumenti.

mains and Divisio loci.

Locorum alii sunt Externi.
Medii.

Locus internus est, quando argumentum sumitur ex locis, qui sunt de substantia rei, de qua quæritur.

Medii loci qui sunt.

Medii loci, funt loci circa substantiam, qui neque omnino extra substantiam rei sunt, neque ità infixi, ut loci interni.

Loci externi qui sunt.

Externi loci sunt, qui rem quidem attingunt, sed infixi tamen non sunt, neg, adharentes, ut loci medii.

Divisio locorum externorum,

Locus externus di- Scognata, Applicita, viditur in Repugnantia.

P 3

Cognata

Seton,

og many - Cognata quæ funteq misengel sigi

Cognata sunt, que, ticet extra rem sint, necessaria tamen quodam vinculo conjuncta sunt rei: ut efficiens gignit effectum, finis destinatum.

Divisio cognatorum.

Cognatorum alia Caufa.

Caufa est, cujus vi aliquid fit. Eventum est, quod ex causis oritur.

Quæ sunt applicita.

Applicita sunt, que dant rebus habitudinem es nomen: Eorum altud rem ip sam complectitur, ut locus: aliud actus ipsius metitur, ut tempus: aliud quodam modo cum re coheret, ut connexa.

Accidentia que funt.

Accidentia sunt, que cum extra substantia rei sint, nulla nece sitate cum re coberent, ut sive ipsa eveniant, sive non eveniant, res nibilominus esse vel no essepo sit.

Repugnantia quæ funt.

Repugnantia est dissidens per se rerum habitudo, quâ sit ut alteru, ip su quod alteru est nullo modo di i possit.

tia. In Diversal tibel

Opposita sunt que repugnant, ut unum uni, una ratione.
Diversa sunt que repugnant, ut unum pluribus, vel
plur a uni.

De definitione

Definitio est oratio, qua quid sit res explicatur.

Nulla vera est differentia in definitione, propter intellectus nostri imbecistitatem: sed pro veris sumuntur, quacunque veris sunt proxima.

Locus communis definitionis.
Cui attribuitur vel adimitur definitio, eide attribuitur vel

vel adimitur definitu. Itémá cui definitu adimitur vel attribuitur, eidem etiam & definitio; ut liberalitas est virtus, ergo est mediocrit as duorum vitiorum.

De genere fecundum inventionem.

Genus est prædicabile de pluribus, sive specie differetibus, five numero, in quastione qua quid sit dicitur.

Regula.

Individuum à specie, nec species à genere secernuntur secundum inventionem, si cum indi viduo conferatur.

Loci communes.

1 Sublato genere, toditur species : posito genere, non

continuo ponitur species.

tria

ens

cast

11111

20-

is a

ans

W.J

t,

t.

uâ

tol

113

2 Quod attribuitur vel adimitur univer so generi, id tribuitur vel detrabitur cuilibet ejus speciei: ut, Sen sibile pradicatur de animali: ergo de bomine & bruto prædicabitur.

De specie.

-and he about to Loci communes.

A specie ad genus argumenta ducuntur affirmativé : ut, Scipio conful est : ergo, magistratus.

- 2 A genere ad fingulas species argumenta ducuntur negative: ad ownes vero species ducurtur offirmative.

"3. Cui species convenit, ei conveniet & genus.

organico de la Caution rata de la contraction de Nulla est argumentatio à termino diminuente: ut, Est mortuus bomo, ergo est bomo: Imo non est, sed cadaver.

De proprio.

Proprium est pradicabile, quod convenit omni, foli; & semper : at, posse loqui, hominis proprium.

Amin and a Regulæ.

Proprium fub se complettitur differentiam.

2 Inter proprium & differentiam re ipsanibil interest, sed sola comparatione differunt: nam proprium dicitur quatenus ad suam speciem refertur, quatenus vero ad alienam specië vel ad genus refertur, differentie

nomen obtinet : ut, rationale homini comparatum, est proprium; animali verd vel bruto, est differentia.

Locus communis.

Posito proprio vel disserentia, ponitur & species: fublato proprio vel disserentia, tollitur species: ut Dialesticus est, ergò probabiliter disputare potest: & e contrario modo; ut; Non potest probabiliter disserere, ergo dialesticus non est.

De toto.

Totum est, qued ex partibus est constitutum.

Totum du-Siniversale.

plex: Untegrale.

Loci communes.

Posito toto, partes inferuntur: ut, Dialecticus est, ergo, tenet artem inveniendi & judicandi.

2 Sublato toto, non continuo partes auferuntur: ut, Domus nonest, ergoparietes absunt; non sequitur.

3 Argumenta sequuntur affirmative à toto ad partem principalem: ut, Corpus est, ergo est caput. Negative non sequitur à parte minus principali.

4 A parte principali ad totum argumentum fequitur negativesut, Radix non est, ergo nec arbor est.

argumenta ducuntur & affirmative & negativé.

De partibus.

Partes totius sunt membra.

Divisio partium.

Partium alie sunt Substantie.

CQualitatie, five virtutie.

Divisio partium substantia.

Partium substantie & Constituende.

Partes rei conftituende sunt, quarum siqua desit, &

rei naturalis; veluti corpus & anima, hominis partes;

lignum & vita, arboris.

Partes rei constitutæ sunt partes integrales, quæ collatæ tem integram absolvunt : ut, Pectus, &c.con-stituunt corpus.

Pars substantialis quid?

Pars substantialis est, cujus totum substantia est, co partes ejus substantia sunt: ut manus & corpus.

Partes quantitatis que sunt.

Partes quantitatis sunt, cujus totum quantitas est, o partes ejus quantitatis sunt; ut, Pedale, bipedale: binarius, ternarius.

Partes virtutis quæ sunt.

Partes virtutis sunt, quando species ipse inter se comparantur secundum qualitates: ut, Plus roboris Ashilli, quam Ajaci: Plus luminis solis, quam lune.

Divisio partium integralium.

Partium integrali- Similares.
um aliæ sunt Dissimilares.

Partes similares sunt, quarum idem est nomen toti-

us & partium : ut pars aque est aqua.

Dissimilares partes, quarum idem nomen non est to-

Precipue, que sine rei pernicie abesse non possunt: ut caput. Minus precipue, sine quibus to-

Partium di simila- Minus pracipua, sine quibus totium constare potest, tamen mancum : ut manus, &c.

Locus communis.

- Sublatis partibus pracipuis totum tollitur, & ipsis positis infertur & totum: ut, Dialecticus non est, quia non cognoscit modum inveniendi et judicandi.

De conjugatis.

Conjugata sunt, que ab uno orta varie commutantur. Hec definitio non convenit omnibus conjugatis.

Con-

nomen obtinet : ut, rationale homini comparatum, est proprium; animali verd vel bruto, est differentia.

Locus communis.

Posito proprio vel disserentia, ponitur & species: Jublato proprio vel disserentia, tollitur species: ut Dialecticus est, ergò probabiliter disputare potest: & e contrario modo; ut; Non potest probabiliter disserere, ergo dialecticus non est.

De toto.

Totum est, quod ex partibus est constitutum.

Totum du-SVniversale.

plex: Untegrale.

Loci communes.

Posito toto, partes inferuntur: ut, Dialecticus est, ergo, tenet artem inveniendi & judicandi.

2 Sublato toto, non continuo partes auferuntur: ut, Domus nonest, ergoparietes absunt; non sequitur.

3 Argumenta sequuntur affirmative à toto ad partem principalem: ut, Corpus est, ergo est caput. Negative non sequitur à parte minus principali.

4 A parte principali ad totum argumentum fequitur negative ut, Radix non est, ergo nec arbor est.

s A toto ad partes, & ab omnibus partibus ad totil, argumenta ducuntur & affirmative & negativé.

De partibus.

Partes totius sunt membra.

Divisio partium.

Partium alia sunt Substantia. Quantitatis. Qualitatis, sive virtutis.

Divisio partium substantia.

Partium substantie & Constituende.

Partes rei constituende sunt, quarum siqua desit, &

rei naturalis; veluti corpus & anima, hominis partes;

lignum & vita, arboris.

Partes rei constitutæ sunt partes integrales, quæ collatæ tem integram absolvunt : ut, Pectus, &c.constituunt corpus.

Pars substantialis quid?

Pars substantialis est, cujus totum substantia est, corpus.

Partes quantitatis que sunt.

Partes quantitatis sunt, cujus totum quantitas est, O partes ejus quantitatis sunt; ut, Pedale, bipedale: binarius, ternarius.

Partes virtutis que sunt,

Partes virtutis sunt, quando species ipse inter se comparantur secundum qualitates: ut, Plus roboris Ashilli, quam Ajaci: Plus luminis solis, quam luna,

Divisio partium integralium.

Partium integrali- Similares. um aliæ sunt Dissimilares.

Partes similares sunt, quarum idem est nomen toti-

us & partium : ut pars aque est aqua.

Distimilares partes, quarum idem nomen non est to-

Præcipuæ, quæ sine rei pernicie ab-

Partium dissimila- Minus precipue, sine quibus torium tum constare potest, tamen mancum : ut manus, &c.

Locus communis.

- Sublatis partibus pracipuis totum tollitur, & ipsis positis infertur & totum: ut, Dialecticus non est, quia non cognoscit modum inveniendi et judicandi.

De conjugatis.

conjugata funt, que ab uno orta varie commutantur. Has definitio non convenit omnibus conjugatis.

Con-

Conjugata.

CVinum, vinolentus.

Nomine tantum, Zut Somnus, dormiens, 2 Retantum,

J CJustitia, justus, justé. 2 Nomine & re, Abstracta proprie dicuntur ipsa conjugata: concreta verd er adverbia, cafus.

Communis locus.

Tributo vel remoto uno conjugatoru, tribuitur velremovetur et alteru, modo sint conjugata re tant um, vel nomine et re: ut, teperans est, ergo temperanter se gerit.

De adjacentibus.

Adjacens eft, ex quo subject u alind quidda, quam ex substantia sua nomen ducit:ut Cicero à substantia dici-tur homo: Ab adjacente vero dicitur justus, pater, & c.

Regula.

Pertinent ad adjacentia quantitates, qualitates, atá relata, modo ad subject a referantur.

Loci communes.

1 Posito subjecto ponuntur adjacetia: & subjecto sublato, tolluntur adjacentia: ut auru gravi simu eft, quia ei plurimu inest terra Gravit as auro bic adjacens eft.

2 Si adjacentiu unu fuerit in subjecto, videtur et alteru ine se: ut, Cato vir laude dignus, quia prudens eft.

De actibus.

Actus eft, ex quo res proposita exerceri afficique dicitur : ut, Dolere, moveri.

-num as was Asto sa Regulæ.

a Actus continet fub se prædicamentum actionis & pa fionis.

2. Oriuntur actus ab adjacentibus pro varietate eo-

zum: ut, A timore oritur timere, &c.

3 Queda, actus nomine sunt, rewera tame adjacentia & contrario modosut scire, et albere, nomine actus, revera adjacetia sunt, qua significat albu et sciente esse. Sic pugna, nomine adiacens, significatione tamen actus,

quia non intelligitur fine agitatione & moru corporis.

Divisio actus.

A nativis adjacentibus oriuntur.

Ex illis adjacentibus quæ usu & con-

Actus partim / fuetudine firmantur.

Ex subitis & momentaneis animi & corporis affectionibus.

Locus communis.

- Si actuum unus extiterit in subjecto, videtur & alter existere in subjecto: ut, Spiritum ducit, ergo vivit.

De subjectum est, sui accidentia inbarent.

Regula.

Subjectum non est locus circa substantiam per se sed gravià actuum & adjacentium; quia bæc sine subject non possunt intelligi.

Loci communes.

sublato subjecto, tolluntur tum adjacentia, tum uctus; ur, Animus non est, ergo nec recordatio est.

z Posito subjecto, ponuntur adjacentia et actus tam nativa, quam que necessitate conveniunt; ut, ignis est,

ergò calidus eft.

e-

- 3 Laudato vel vituperato subjecto, laudantur et vituperantur adjacentia et actus; ut Hector immortalu est sergò praclara ejus facinora immortalia sunt.

De causa efficiente.

Efficiens est, que rei faciende prebet operam; ut, l'e-

Efficientia (Necessitate, ut ignis urit.

quædam 2 Confitio, bomines (et bruta quædam imagunt proprie) agunt.

Loci communes.

2 Posità efficiente causa naturali non impedita, sequitur ex necessitate effectus; ut, si aqua sit, non potest non frigefacere.

2 Posita

Si faber est, potest domus ædificari.

De fine.

Finis est, cujus gratia aliquid fit.

Finis | Medius, five destinatus.

Finis destinatus est, qui ad supremum consequendam est comparatus.

Finis ultimus est status cujusque in suo genere perfestissimus; ut ignis, maxime calidum esse.

Regula.

Quod primum est in actione, postremum est in con-

Locus communis.

Cujus rei finis bonus est vel malus, ipsa quoque res bona vel mala: ut, Pax bona est, ergò bellum gerere bonum est.

De effecto & destinato.

Effecta & destinata uno nomine eventa vocantur, quia ex causs eveniunt : sed effecta efficienti, destinata sini respondent.

Loci communes.

Posito effecto necesse est causam efficientem pracesfisse vel adesse: ut, Clavis est, ergo faber ferrarius fuit.

2 Sublato effecto, nece Bario tollitur efficiens : ut, Felicitas non est, ergo nec virtus.

De destinato.

Destinata sunt, que certo alicui fini et usui sunt addicta: ut, Domus babitationi.

Locus communis.

Quicquid destinato tribuitur vet adimitur, idem ce fini tribuendum vel adimendum est : ut, Gladium portare licet, ergò vim vi propulsare licebit.

De loco.

Locus est, quo res que à continetur ; vel locus est, qui rem

rem ip sam metitur ex ratione loci: ut Est locus, Hespeziam Grait cognomine dicunt.

Locus communis.

A loco res laudantur, vel vituperantur : ut, Cantabrigia studuit, ergò nullius liberalis artis est expers.

A loco dependet facti conjectura : ut ,In collegio eft

corum qui probi sunt, ergò ipse quoque probus est.

,

Qualitas loci, cau sa est mutation is nominis facti: ut, Rem è loco sacro eripere sacrilegium est, ergò qui eandem rem è loco profano surripuit, surtum commissit.

De tempore.

Tempus est, quod metitur ipsam rem ex teporis ratione.

Divisio temporis. Tempus alind.

Ex substantia ipsius, Vt nunc, nuper; &c.
Ex bis quæ natura ei accidut Vt, æst as, byems.
Ab hominibus, Vt, adolescetia, pueritia.

Locus communis.

A tempore, res, facta, vel persone laudantur, vel vituperantur: ut, Civis externe indolis est, qui calamitatem reip. non luget.

De connexis.

Connexa sunt, que non circumstant quidem rem, ut locus & tempus; mutuam tamen capiunt inde denominationem: ut, Priamus à substantia dicitur homo, de connexis dives.

Discrimen inter connexa & adjacentia.

Differunt connexa ab adjacentibus, quia adjacentia inharent in subjecto, & sine eo ese non possunt : ut, Sapiente extincto tollitur sapientia. At connexorum alterum potest esse sine altero, ut Mortua uxore, quanquam nomen tollatur, ipse tamen remanere potest.

Locus communis.

Connexa se se mutudinferunt & tollunt; ut, Praceptor non est, ergò discipulum non babet.

De

De contingentibus.

Contingentia, nomen rei, pronuntiata, comparata, & similia, uno nomine prædicamentalia accidetia vocantur. Contingentia sunt, quæ cotingenter circa re eveniunt.

Contingentia alia

Antecedunt rem,
Adjuncta sunt rebus,
Sut Clamor in cæde.
Consequentur.

Fuga post cædem.

Loci communes.

Ab antecedentibus: ut, Milites imperatoris jussui parent: ergò, Fortiter pro repub. sunt dimicaturi.

Ab adjunct is: ut Vir pallidus est : ergo, morbo afficitur.

A consequentibus : ut, In pedes se conjecit : ergo, facti est reus.

De nomine rei.

Nomen rei, est vox ad rem significandam consensu hominum destinata.

Regula.

Nomen rei, sive interpretatio nominis, est locus internus, ad definitionem refertur, si respeciamus nomen, cujus est interpretatio: sin autem respeciamus rem, vel subjectum, est locus externus, accidit rei.

Loci communes.

Argumenta à nomine rei tribus modis sumuntur.

Primo modo, à nomine, vel interpretatione nominis.

A nomine; ut, Cato philosophus est; ergò, sapientiam studiose colit. Ab interpretatione nominis; ut Sapientiae studiosus est; ergò, est philosophus.

Venerabile est nomen regis: ergo, subditi eum colere debent.

3 Tertio modo ex translatione, cu nomen aliquod per metaphoram, à genuina sua significatione ad non propriam transfertur: ut, Dido vulnus alit venis, es caco carpitur igni: ergò, amore est incensa. Ignis hic sumitur pro amore.

De

De pronuntiatis.

Pronuntiata sunt testimonia ab authoritate profecta, ut sententia clavorum virorum, leges, &c.

Divina, ut, oracula, vatum prædi-

Pronuntiatio- diones.

rum alia, Humana, ut, leges, dicta sapientum, opinio vulgi.
Subdivisio.

Pronuntiatorum alia.

Consequentur,

Sermo de præteritis.

Tour allures , and Locus communis. : entres on a me

ut, Vates promittunt victoriam; bellum igitur est

fuscipiendum.

2 A Pronuntiatis argumentum præcipue sumitur affirmative, aliquando tamen negative, ut in divinis, or in aliis multis: ut, Oraculum vetat pacem componere: Paci igitur non est consentiendum.

De comparatis.

Comparata sunt, que conferuntur in uno tertio, quòd est ambobus commune : ut, Licuit Achilli ducem esse, er-gò licuit Hellori.

Comparativa ea dicuntur, qua majora ex minoribus; vel minora ex majoribus, vel paria ex paribus probant.

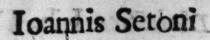
Loci communes.

1 A majore ad minus, argumentum sumitur negative tantum: ut, Hector non potuit Gracos vincere: ergò, nec Memnon potuit.

2 A minore ad majus argumentum sumitur affirmative; ut, Paris potuit interficere perfidum Vly sem;

ērgo, Troilus potuit.

auam negativé; ut, Licuit Paridi tergum dare hostibus: ergo, Polydam a licuit.

Corollarium.

's Qued in re majore non valet, nec valebit in minore:

2 Quod in re minore walet, valebit etiam in majore:

3 Quod valet in uno parium, valebit in altero.

De similitudine.

Similitudo est rerum diversarum inter se collata-

Discrimen inter comparationem & fimilitudinem.

Similitudo differt à comparatione, quòd similitudo posita est in qualitate, comparatio verò in quantitate. Et similitudo est duoru in duobus; comparatio, duorum in uno tertio: Vt arbor excisa repullulat, evulsa non refruticat; ità malum si penitus tollatur, non renascitur.

Locus communis.

Quod in uno similium valet, valebit in altero: & dissimilium dissimilius est ratio.

De repugnantibus.

Repugnantia est rerum per se dissidens habitude, quâ sit ut alterum id ip sum quod alterum est, nullo modo dici potest.

Repugnantium divisio.

Repugnantium du & Sopposita. funt species. Diversa.

Opposita sunt, que repugnant, ut unum unt.

Diversa, que repugnant, ut plura uni. De his distum est in primo libro.

Locus communis.

Vno repugnantium concesso rei inesse, alterum toditur inesse: ut, Est dominus, ergò non est servus.

Locus communis relativorum.

A relativis argumentum samitur affirmative, onegativé:ut, Rex est, ergo regnum babet; & è contrá.

A privativis argumentamur negative & affirma-

Contrariorum contraria est consequentia:ut, Virtus est expetenda, ergò vitium est fugiendum.

Cautio.

Contrariorum eadem rotio est, quando unum pradicatum duobus contrariis subjectis est commune: us, sustitia est babitus, ergò & injustitia est babitus.

contrarierum contraria est ratio, quando duo contra-

Locus communia à contradicentibus est, ut altera pars verè dicatur de omni re : ut, Virtus est non homo, ergd non est homo.

FINIS.

AD LECTOREM.

Vireliquum quærit, logicam quod perficit arSedulus infignera volvat Aristotelem. (tems
Omnia non posium docuisse, nec expedit, imò
Prudens atque sciens plurima præterco.
Conabar pueris glaciem præscindere tantum :
Hoc ubi nactus ero, nil moror ulteriùs.

HOc erat in votis perstringere, summu aperto
Flumine quod fundens pandit Aristoteles.

Si potui præstare, juvat, nec præmia fasti
Ula peto; tantum livida lingua taco.

Si quid Aristoteles, quod non perstrinximus, addit a
Hoc levius nostra lestor habebit opo.

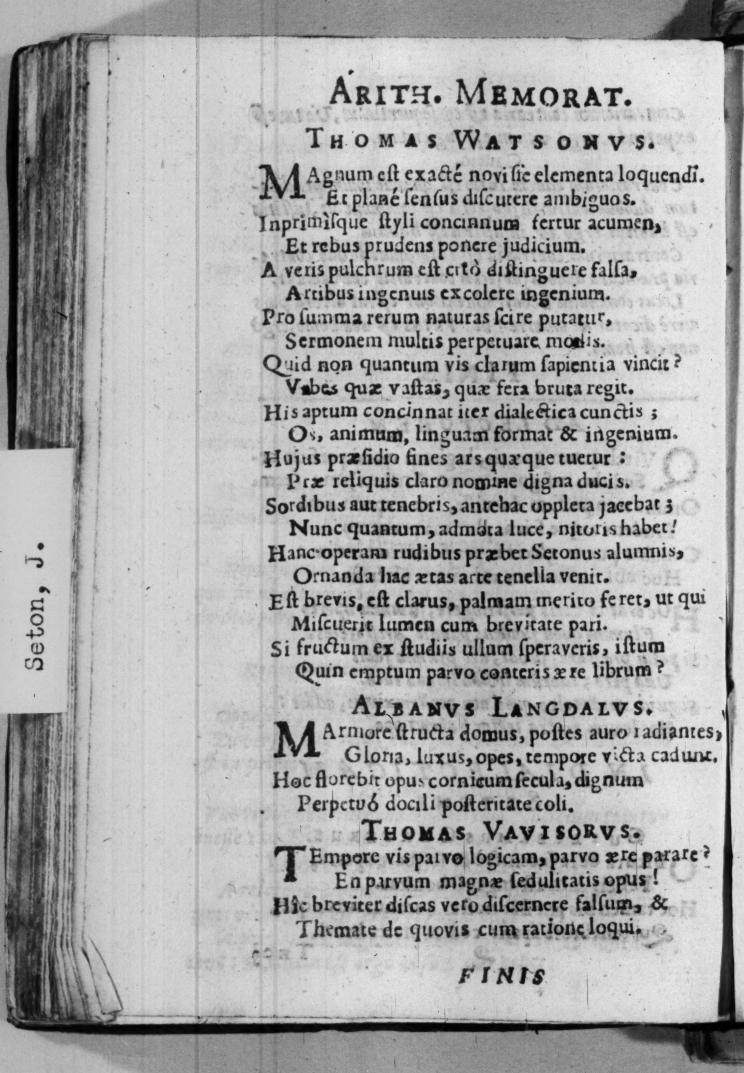
IN DIALECTICAM SETONI.

OBscura de re succincte & scribere aperte,
Felicis rara est ingenii bonitas.

Hoc tamen his præstat noster Setonus utrunque,
Qui tenebrosa aperit codice multa brevi.

Tro

21 N. 19

ARITHMETICA MEMORATIVA, SIVE COM-

ndi.

lui

PENDIARIA ARITHMETICE

etiam veteranis & bene exercitatis in ea arte viris, memoriæ juvandæ gratia admodum necessaria.

AVTHORE GVLIELMO Buclao Cantabrigiensi, Collegii Regalii socio.

LIBELLY.S AD LECTOREM.

Quisquis arithmeticam memori vis mente tenere, Me lege; sum parvus, commoda magna sero, Innumeras numeret Buclæus munere grates, Ex numeris numeros qui meministe dedit.

21

LECTO

LECTORIBENEVOLO.

A Bitrusam effe & difficilem arithmetica, ut ex-La terarum artium, perceptionem, perceptæ, nisi usus & diligentia adhibeantur difficillimam retentionem, vetus querela est. Quam cum veram esse Guil. Buclæus (homo matheseos cognitione instructissimus) expertus fuifiet : primilu, ut pristinam industria sua aboleret, que jam inoleverat, querela:deinde ut familiariorem fibi faceret arithmetica ulum. quem ignorare nullo modo voluit : postremò, ut rem literariam promoverer, cujus amplificanda dignitati plurimum semper inserviebat; arithmeticam totam versibus mandavit. In quibus licet expolitionem & ornatum, quem materia ipla repudiavit, non sit affectate secutus; id tamen est valde sane verisimiliter consecutus, ut magna legentium voluptate, fructu verò maximo, typis propagari possit. Nam quæ aliorum libri, prolixitate sua studiosos sæpiuscule deterrentes, polliceri solent, ea & breviter & satis dilucide complexus est, ac memoriæ cam præclarè consuluitgut circumscripta hac, & numerosa eratione, cam non folum adjuvaffe, sed confirmaffe etiam visus fit. Tu,lector, iftis fruere, & humanitate eua effice, ut, Buclæoaliquot abhine annis defuncto, fœrus iste ingenii sui immortalis esse possit. Erat autem Buclæus (ne nelcias) patri à Lichfeldensis, studio Cantabrigiensis, in Collegio Regio: unde decursis scientiarum, & honorum academicorum curriculis, amicorum non iniquis sanè polsicationibus in aulam evocatus est. Hic verò cum aliquantisper constitisses tam charus Edvardo fexto, felicis memoriæ fegi, proceribusque miraculum illum natura propter admirabilem mathematicarum disciplinarum peritiam appellantibus, effe copit, ut fatis approperantibus magnum fui defider um mortuus reliquerit.

Seton, J.

T.H.

ARITHMETICA MEMORAtivæ Guil. Buclæi Cantabrigiensis

Primapars.

SCIENTIA NUMBRANDI.

TRadit * arithmetice numerorum cognitionem:
Cujus sunt partes septem; Recte numerare,
Addere subtrahere. & bene multiplicare, secare,
Progredi, & apposita radices extrahere arte.

Canones.

In numeris sedes prior est que proxima dextre; Posterior verò, manui que proxima leve est. Est numerus primus, qui sede priore notatur. Circulus extrema nunquam regione locatur.

De numeratione.

Quantum quisquevalet numerus numeratio monstrat, Describitque sais numerum quemounque figuris: Quod recte ut facias, numer orum figna locique Sunt difcenda tibi. Numer orum figna decem sunt ; Quorum significant aliquid per se omnia, prater Postremum, nibili que dicitur effe figura : Circulus bac alias, alias quoque cyphra vocatur, Que supplere locum nats eft, non fignificare. Hi * characteres, prima fi sede losentur, Significant se simpliciter; positique secundà Significant decies se; quod si tertius illis Obtigerit locus, ad centum se porrigit usque Summa 3 locus quartus solus tibi millis fundit; Et quartum quintus decies completitur, huncque Tantundem sextus superat: Quid multa? sequens cum Quisque locus soleat decies augere priorero.

Ratio numeros tum Icribendi tum

exprimendi.

Seripturus numerum, à dextris fac incipias, binc In lavam tendens, dones conseripseris omnes. 23

* Propter argumenti difficultaié necesse fuit systole suit systole suit: ut in his Arithmetica, De. nominator
& c. ut & aliis licentiis poeticis.

* Ectalis.

ARITH. MEMORAT.

Post, signa minimis loca quaternaria punctis:

Punctaue quot suerint, totidem tibi millia monstrant

A læva veró numerorum expressio sist.

Numerorum divilio

Triplex est numerus; digitus, vel articulus, vel
Compositus, Digitusque decem semper minor est; ut
Quinque, duo, quatuor, tria, sex, septem. octo, nowèmque
Articulus sque decem partes qui suscipit aquas;
Ut quinquaginta, sexcenta, triginta, decemque,
Et numerus, cuicunque cyphra prassixa sigura est.
Compositus numerus qui ex his constatur utrisque est,
Quales sunt omnes, quorum non ultima cyphra est.
Canones.

Additio, subtractio, multiplicatio, dextid:

Fit divisio, fit radicum extractio lavá

De additione.

Additio plures numeros cenjuagit in unum. Addendos primum numeros hoc ordine (cribe. Primum sub primo numerum ponendo, secundum Subque secundo, tertium item sub tertio, & ifto Pone modo reliquas, fuerint quoteunque, figuras: Sub quibus inferius ducatur linea recta Que facto, mimeros, qui sint primi ordinis, emnes Collige: si digitus provenerit, inferius mex Seribatur reité: Articulus sin proventat, tunc Circulus inferius ponatur, cumque sequenti Articulus serie jungatur : Compositus si Exiert, digitum subscribas, articulumque, Ut prius, ad seriem numerorum junge sequentem. Hòcque modo primis serièque locòque peractis, Que seguitur series, tibi provinus aggredienda; Utque priore loco fecisti, prorsus agendum est, Donec, si plures, series collegeris omnes. Subscriptus numerus que sitam dat tibi summami Examen.

Tolle novem addendis numeris quoties potes, atque

Quod

Guiliel. Buclet.

Quod superest adverte; novem quoque tollito summa. si videas reliquum reliquo par esse priori; Indicio est, errore tuum caruisse laborem. De subtractione.

Aquali ex numero equalem subtractio demit, Aut ex majori tollit, minuitque minorem. Scribe supra numerum dequo subtractio fict, Inferius subducendum subscribito rette, Primum sub primo, veluti fit in additione, Et positis numeris mox linea rects trabatur. Tunc numerum primum primi ordinis inferioris A supraposito numero subducito, quicquid Restiterit subscribendo; simili ratione Ordinibus reliquis factes : /ummamque relictam Subscriptus numerus, si relle opereris babebit. Si subducendi numeri fuerit numerus quis Major eo, qui suprà ponitur : articulus tunc A serie que consequitur, dematur; & ille Jungendus numero est, que t muem sit satis, unde Inferior numerus tolli queat; atque sequenti Semper restituas unum numero inferiori.

Examen.

Tollendum numerum cum summa junge relicta: Si prior exierit numerus, sul tractio justa est; Sin minus, errorem te commissse putabis.

Demultiplicatione.

Est numerum in numerum diducere, multiplicare;

Ex cujus ductu numerus producitur, in se

Contineat toties numerum qui multiplicatum,

Multiplicans quoties in se complectitur unum.

Scribatur primò numerus qui multiplicari

Debeat, or rectè sub eodem multiplicantem

Ponito; ducatur solito mox linea more.

Et numerum primum seriei multiplicantis

Multiplica in cunctos seriei multiplicande,

Inferius scribers quicquid producitur; at que

51

ARITH. MEMORAT.

Omnes in numerum deducito multiplicantes,

Omnes in numerum deducito multiplicandum,

Semper subscribens quicquid producitur, idque

Reste sub numero scribatur multiplicante.

Et quia quot fuerint numeri tibi multiplicantes,

Productos totidem numeros quoque adesse necesse est.

Idcirco hos omnes consunge per additionem.

Subscript us numerus, productus jure vocetur:

Nam, quam quarebas, solet bic producere summam.

Examen.

Divide productum numerum per multiplicantem: Si nibil errafti, prodibit multiplicandus. De divisione.

Oftendit numeri quasvis divisio partes. Ponatur numerus suprema parte secundus, Lineolasque duas ili supponito rectas, Divisor sub eis ponatur parte finistra. Deinde vide quoties divisor consineatur In supraposito numero, quotiénsque locetur In spatio : mox & divisorem per eundem Multiplica, totumque quod binc provenerit, aufer Supremo ex numero, supra ponendo relictum, Transfigens numerum de quo subtractio facta est, si plures numeros contingat adeffe secandos, Divisor dextram versus tibi promoveatur Unam per seriem. Rursus quoque quærere oportet Divifor quoties in eo, qui dividitur, fit; Et quotientem intra fatium deponere, ut ante. Sic reliqua absolvas prorsus quecunque supersunt. Nec labor bic quicquam diftat variátve priori: Singui dividitur, fuerit minor inferieri; Supremo intacto, divifor progrediatur, Et medio in spatio ponatur cyphra; modóque Hoc factes donec summam diviseris omnem.

Seton, J

Modus scribendi residuum. Si quid restiterit postquam divisio fatta est

Guiliel. Byclei.

Idsupra scribi divisorem solet omne: Inter & hos numeros est linea parva trahenda, Que fractum numerom non integrum notet esse.

Rei totius brevis comprehenho. Bivide, multiplica, subduc, transsérque secontem.

Examen.

Fer divisorem quotientem multiplicabis; Producto reliquum, si quod suit, adde : priorque Exibit numerus, nisi te deceperit error.

De progressione arithmetica. Si plures numeri se aqualiter exuperàrint, Hos facile in certam rediget progressio summam, Postremo primum numerum superaddito, totum In numerum series monstrantem multiplicabis, Productum medies; exibit summa petita.

De progressione geometrica.

Cùm per inæquales excessus progrediantur
Propositi numeri, proportio sit tamen una,
Illa geometria progressio dicitur esse.
Postremum numerum ducas in multiplicantem,
Qui docet unde suum ducat proportio nomen,
Producto demas primum, partire relictum
Per numerum numero qui tantum sit minor uno
Quam sucrat quocum reliqui sunt multiplicati;
Quesitamque volet quotiens ostendere summam.

Examen utriusque progressionis.
Propositas series à tota subtrabe summa:
Sinibil errasti, nihil bic restare videbis.

De extractione radicis quadratæ.

Quadrare, est numerum semel in se multiplicare.

Quarere radicem, numerum est exquirere qui in se

Ductus propositam poterit producere summam.

Cujas radicem numeri vis quarere, scribe;

Descripti alternas punctis signato figuras,

Lineolásque duas illi suppentto rectas.

Et quia præsenti similis divisio parti est,

A punto ver su lavam incipies operari, Querendo sub eo digitum, qui multiplicatus In fe, vel totum, vel magnam tollere partem Signati puncto numeri polit; digitulque sub puncto in medio spatio (cribatur, & inde in se ducatur; productum tolle supremo Ex numero, religioum scribens ut quando secares. Dupletur quotiens ; producti prima figura, Si binæ fuerint, versus dextram stat satur Sub numero punctum, cui non fupereminet ullum; Et reliqui numeri ponantur parte finistra: Sic novus emergit divisor, qui quoties fit In supraposito numero, queras 3 quotientem Inventum in spatio sub puncto pone sequenti; Huns primum in fe, mox diviforem per eundem Multiplica; producta duo summam simulunam Efficient, numero que subducenda supremo est; Et religuum solito debes aseribere more. Dupletur rur sus quicquid tibi linea duplex suggerit, & duplum divifor erit novus, buneque Divide per numerum suprema parte relictum, Ceteraque expedias quidran 10, multiplicando, Hiac subducendo, suprà ponendo relictum: Quod facies donec numeros percurreris omnes. si semel in relique duplum non possit baberi, Pone cyphram in spatio, divisor émque novato. Examen.

Quadra radicem, quadrato junge relictum, si modò quid fuerit: numerus si prodest idem Cum primo, rectè est; si non, opus est iterandum.

Seton,

Modus colligendi minutias ex residuo.

Duplo radicis numerus superadditur unu:

Producto numerum mox suprascribe relictum,

Lineolo adjecta numeros que separet ambos.

Primæ partis arithmeticæ memora-

ARITH-

ARITHMETICÆ MEMORAtivæ Guil. Buclæi Cantabrigiensis. Pars secunda.

De fractionibus.

Hactenus integros pumeros absolvimus; horum
Tradere nunc partes, ordóque, locus que requirit.

Modus scribendi, atque exprimendi fract.

Quelibet est numeris pars describenda duobus;
Denominatorem, numerator émque notamus.

Hic semper suprà, reliquus describitur infrá;
Queis interpeni consuevit linea parva.

Fiat & ut recto, mos est, expressio casu.

Integri partes ostendit denominater:

Ex bis sumenda quot sint, monstrat numerotar.

Hi cùm sint similes, integrum significatur:

Si summus minor est, minor integro quoque pars est:

Si summus major, plus integro adesse necesse est.

De minutiarum minutiis.

2 Si pars particulas habeat, prius has ad eandem Duc speciemquicquam quam progediaris; & hoc sit Denominatores in sese multiplicando, Et numeratores itidem; productáque ecrum Illud habent, numeri quod continuêre priores.

Modus reducendi integra in fractiones.

3 Integra mu'tiplices numerum per denominantem?

Producto numerum debes subscribere eundem;

Si que sint partes, producto has adde priusquam

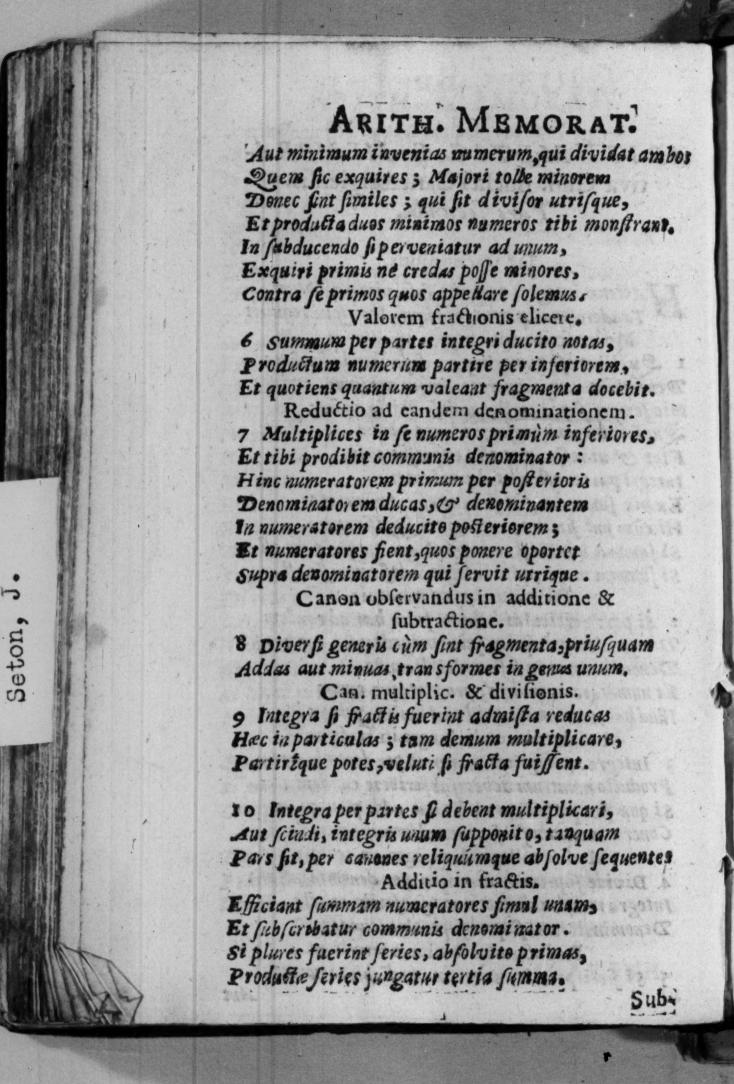
Coneris numerum subscribere denominantem.

Modus colligendi integra ex tractis.

4 Divide supremum numerum per denominantem;
Integra monstrabit quotiens: subscribe relicto
Denominatorem, si quid superabit; eundem.

Reductio ad minimos terminos.

5 Si fieri poterit, numerum mediabis utrunque;

Guiliel. Buclæi

Subtractio.

His numeratori majori tolle minorem,
Et reliquo debet subscribi denominator.
Si sit ab integris pars subducenda, resolves
Unum integrorum in partes quas denominator
Continut; & positas mox bine subducito partes.
Multiplicatio.

In summum summus ducatur, & imus in imam.
Divisio.

Fac transponatur primum divisor uterque, Cateraque expedies veluti cum multiplicares.

Propositis aliquot fractionibus, que carum major sit cognoscere.

Posteaquam partes nomen redigantur in unum, Cujus erits ummi proportio Major ad imum, Idius & meritò dicenda est fractio major.

Radicis quadratæ extractio in fractis.
Sicut in integris, radices erue fractis,
Si modò quadratt numeri sint fracti, alioquin
Frustra radices veras quarendo labores.

Radices veris proximas in fractis elicere.

Multiplica numeratorem per denominantem,

Producti radix numerator erit novus, illi

Denominatorem recta subscribe priorem.

Idem exactius tam in fractis, quam in integris præstare.

Quadrando numero senas præsigito cyphras, Productum quadra, radix per mille secetur: Integra dat quotiens, & pars ita recta manebit, Radici ut veræ ne pars millesima desit.

Modus formandi numeros ad auream

regulam.

Est primores empta loco, pretiumque secundos

Postremo numerus de quo sit questio habetur,

Qui solet eju sdem cum primo nominis este.

Praxis

ARITH. MEMORAT.

Praxis regulæ.

Tertius in medium numerus tibi multiplicetur;
Productum numerum per primum divide; quicquid
Exeat, ignotam credas oftendere summam.

Examen.

Ex primi in quartum ductu producitur idem, Quem medii facient numeri in se multiplicati. Regula trium eversa.

Ut suprà sic bic numeros disponito: deinde Duc primum in medium, divisor tertius esto.

Examen,

Tertius in quartum dudus producit eundem, Quem simul efficient dusti prior atque secundus.

Regula combinationis.

Quot fuerint numeri, quos combinare velimus,
Tot fint & series, quibus est proportio dupla,
Quarum principium ducatur semper ab uno.
Omnes has series conjunge per additionem.
Producto numeros, quot combinatio constat.
Aufer: quod superest, numerum citat, unde patebit
Quot faciant numeros distinctos, unaique si quis
Propositos numeros velicin se multiplicare.
Si nibil à summa predicta surripiatur,
Restabunt partes aliquota, que numerabunt
Illum, qui numeros est inter maximus omnes,
Ex ductu in sese numerorum provenientem.

Regala societaris.

Omnium sortes simul in priori
sint lozo, lucrum fequitur secundo,
Singulas sortes babet explicat is
Tertius ordo.

Hoe modo cù n fint numeri locati, Aurei leges canonii sequarii, Qui tibi summas facili petitas Proferet arte.

Regula

Guillel. Buclei.

Regula falfi.

Pone aliquem numerum, quocum procede, quousque Veneris ad notum numerum : Si irrepserit error, Ad latus bunc scribas cum signo pluive, ministre. Ponito mox alium, simili quoque pergito forma, Errorem, siquis fuerit, signumque netando. Duc positum primum errorem per posteriorem; stque secundum itidem primus multiplicet error; signaque fifuerint eadem, tollatur oportet Productum minus amajori, errore minori Majorem tollas etiam, scindas que relittum Productorum per numerum ex errore relictum: Protinus invenies numerum in quotiente petitum. Signum fi figno variet, produtta duo addas, Errore sque ambos in eandem collige summam; Que productorum summam dispescere debet : Quesitus numerus mox in quotiente patebit.

Regula alligationis, in large x 1

Ordine composito numeros dispone ligandos,
Illis prascribens ad quem collatio siet;
Omnes tum minimum semel buic conferto, minorum
Excessum ascribens majoribus, & vice versa
Majorum excessus adscribe minoribus; indé
Omnes excessus in certam collige summam,
Qua tibi sit primus numerus; positus que seorsim
Qui libet excessus numerus tibi tertius esto;
Commiscendarum rerum numerus statuatur
In medio, aut alius, quem res quasita ministres;
Dispositis numeris boc ordine, quod superabit,
Aurea ad optatum perducet regula sinem.

FINIS

Περί & χρέιας & άριθμητικής τέχνης.

Μ Έτρον Τες σάθμων Τες δυγόν Τες κίσον αριθμοί Ευρον μεν πρωτοι: τές δε δικαιοσύνη. ΈΝ ΔΕ Δικαιοσύνη συλλής δην πασ αρεδή τι "Ουλι δίκαιος αξέ έν πας αναςι θμος ανής.

[Ραδιέλφος ; Ουιντεςτών ε.

EDIT APHIUM Guil. Buclai.

A Belita Buckens cupiens mysteria cœli
Pandere, (quæ potuit pandere nemo satis)
Exoptat sursum ferri, cœlóque locari,
Et sanctum immensi limen adire Dei.
Audiit Ommpotens, nec detrus vota repellit;
Buckeum terra tollit, in astra vehit.
Ille loci miro captus splendore, Desque,
In terram renuit jam revocare pedem.
Nec veram cœli faciem, nec gaudia curat
Pingere, nec solita consicit arte globos.
Nectare & ambrosia fruitur, fruiturque beata
Pace, nec, hic mundus quæ putat ampla, probat.
Est felix, Buckæ, tuæ mutatio sortis.
Conveniens animi dotibus illa tui.

G.B, T.H. P.

